

rum alis longiusculi nascuntur petioli, lanugine obducti, sustinētes longos calices, in quinque laciniis supernâ parte divisos, in quibus flos cavus, quinquefariam sectus, ut quinque folijs constare videatur, quorum terna superiora, majora & flavi coloris sunt, inferna duo pallent, umbilicus nigrâ purpurâ nitens sensim evanescit, ex quo quina stamina emergūt purpurascentia, quorum apices flavescunt, deinde stilus oblongior ejusdem coloris, initio re-ctus, deinde nutans: flori deciduo succedunt bullata capitula, semine exili, instar vulgariis plena.

Animadvertēbat porrò in hac plantâ Hogelandus, omnes ramos protulisse flores Soli ad-versos, verùm, quum maridi essent, illi averfos, in eâ caulis parte quæ Septentrionem aspiceret.

DE Hyoscyami Peruani utriusque genere, in nostris ad caput de Tabaco scholijs, lib. Nicolai Monardis de Medicament. simplicibus ex Occidentali Indiâ delatis, satis abundè loquuti sumus. Hyoscyam. Peruani.

CETERVM ὄσπυραμον Græci, Apollinarem & fabam suillam Latini, Iusquiamum Of-ficinæ, *Iusquiamo* Itali, *Veleño* Hispani, *Hanebane* Galli, Pictones verò & Andegavenses, ver-naculo sermone, *l' Herbe aux tignes*, quasi dicas herbam adversus pruriginem: solent enim illarum Provinciarum rustici istam plantam jam maturam, & semine onustam, in camino suspendere, deinde hieme cū illis manus frigore tument, citinos ejus carbonibus inspergere, fumūque exhalantem manibus excipere: isto enim vapore non modò tollitur ma-nuum tumor, sed etiam prurigo illa molesta, frigore contracta: ut me docuit Cl. V. Iosephus Scaliger, magni illius Iulij Scaligeri F. *Bissen kraut* Germani, *Bissen krypt* Brabantii appellant hanc plantam, Vngari *Belend*: quæ vox Hispanicæ valde affinis. Nomina.

HYOSCYAMVS omnis refrigerat, soporifer est, & dolores sedat: adversus acres calidâsque defluxiones oculorum aliarūque partium prodest: sanguinis eruptiones & muliebria profusiva compescit, & ad testium aliarūque partium inflammationes adhibetur. Facultates.

SOLANVM SOMNIFERVM.

CAP. II.

HVIC Solano plures ex eadem radice pro-deunt caules, cubitales aut ampliores, sa-tis crassi, rotundi, in aliquot ramos candican-tes & lanuginosos divisi: quibus inhærent nu-merosa folia, bina semper ex adverso sita, mali-cotonei folijs similia, densa, mollia, lanugino-sa, & gustu aliquantulum calida: flores terni aut quaterni inter folia, pallidi, longiusculi, quadrifariam divisi, caules & ramos ambiunt, quibus succedūt acini, in molli lanugine pube-scentibus folliculis, maturitate vel rubri colo-ris, vel ex rubro crocei: radix subest longa, cras-sa, dura, fusci coloris cortice donata. Solanū som-niferum.

Nascentem videbam hanc plantam in infe-riore arce urbis Malacæ, vulgo *Malaga* dictæ, ad mare Mediterraneum in Hispaniâ sita, lo-co petroso, & inter rudera: florentem & seme-ne maturo præditam Februario. Istic vivacem, & plures annos perdurare certum est: nam su-periorum annorum caules adhuc retinentem conspiciebam: apud Belgas, atque etiam in Germaniâ singulis annis serenda est: neque enim ad frugem pervenire, neque hiemem ferre posse didici, aliquoties facto ejus rei periculo. Natalis.

DIOSC. σπύρον ὑπνωτικόν & ἀλικάκαβον *Nomina.* appellat: Theophrastus σπύρον ὑπνωτικόν: La-tini Solanum somniferum. Plinius etiam Ha-licacabum vocat & Morion. Malacenses *Or-wale* dicebant.

RADICIS cortex, teste Dioscoride, in vi-vino, drachmæ pondere potus, somnificam vim habet, Papaveris succo mitiorem, & ejus fructus vehementer urinam cit. Verùm, ut rectè Plinius, auxilia ejus non sunt tanti, ut ijs commemorandis diutiùs inhærendum sit, præsertim tantâ copiâ innoxiorum. Vires.

SOLANI porrò genus illud quod lethale vocant, & Theophrasti Mandragoras esse, à quibusdam non ineptè fortè censetur, apud vulgus Italarum *Bella donna* nomen obtinuit, Solan. leth. Mandrago-ræ Theoph.

Solanum lethale. *Bella donna.*

Christophoriana.

*Nomina.**Natales.**Solan. leth. duor. gener.**Christophoriana. Actæa Plinij.**Aconitum bacciferum.*

apud Germanos Dollwurtz & Dolltraut/apud Belgas Groote nassape & Dulle besien: multis Panonizæ & Austria silvosis montibus sponte provenit: nusquam verò frequentius unquam videre memini, quàm in silva illa Zollonok Ill. Dn. de Batthyan urbi vicina, tumulo quodam, qui ab urbe circiter germanicum miliare abest.

Id autem duorum generum esse deprehenditur. Vnum amplioribus folijs, brevioribus pediculis pendentibus, flore majore. Alterum minoribus folijs & magis atris, longioribus pediculis fultis, minore flore. De Altero Solano manico, consule Fabium Columnam, & mea in caput de Datura Christ. à Costa, scholia.

FREQVENS est & plerisque earundem Provinciarum silvis quæ vulgo Christophoriana nomen obtinuit, & à quibusdam Actæa Plinij esse censetur, cujus meminit cap. VII. lib. XXVII. & gravi foliorum odore, caulibus asperis, geniculatis, semine nigro, ut Hedera, baccis mollibus nasci asserit in opacis & asperis, aquosisque Dari acetabulo pleno interioribus feminarum morbis. Nonnulli aconitum bacciferum nominant, quia non minus exitialis ac noxia fertur, quàm Aconitum.

MANDRAGORAS.

CAP. III.

*Mandragoras femina.**Natales.*

MANDRAGORÆ Feminae folia angustiora, minora, & nigriora sunt quàm Maris, magis etiam rugosa, crispaque, virosa & graveolentia, & humi expansa: inter quæ longi pediculi exiliunt per terram strati, quibus insident flores, Melopeponum floribus forma tere similes, coloris ex cæruleo purpurascens: quibus succedunt fructus, non turbinati instar pyri, sed rotundi, Vesicariæ fructu triplo majores, initio virides, maturitate pallescentem ex luteo colorem adquirentes, odorati, succi pleni, semine abundantes plano, ut maris fructus, sed minore nigrioreque: radix pedalem aut ampliore longitudinem æquat, interdum bifida, intus alba, foris vero fusca, cui aliquot fibræ adnascuntur.

Supra Gades, itinere Hispalensi, non procul ab urbe Xerez de la frontera dicta, ad arborum margines quæ secundum flumina sita sunt, & quibusdam alijs Bæticæ locis uliginosis florêtem observabam initio Februarij anno sexagesimo quinto supra millesimum & quingentesimum: & paulo post, eodem videlicet mense, fructum maturum colligebam inter Calpen & Malacam, nimirum toto illo maritimo tractu supra fretum Herculeum ad Meridicem converso, & valde aprico, propter montes, uno aut altero miliati à mari distantes, qui in mediterraneis, usque ad fretum continuâ serie producantur. In Belgio nunquam videre

Mandragora femina.

Apocynum Syriacum.

dere memini, nec de semine quidem, quod ex Hispanijs deferebam, germinare unquam voluit: ut nec in Austriâ, quod aliquoties ex Italiâ postea accipiebam.

Μανδραγόρας μέλας Græcis dicitur, & Σριδάκιος à foliorum Lactucæ similitudine: Latinis Mandragoras niger & femina.

μανδραγόρας μέλας η θριδάκιος. Mandragoras niger. Temperamentum.

HABET Mandragoras, ut scripsit Galenus libro VII. Simpl. medic. vincentem facultatem refrigeratorium, adeo ut tertij sit ordinis refrigerantium: in pomis nonnihil caloris & humiditatis inesse ait, proinde soporem conciliandi vim habere: & radicis corticem, cum sit valentissimus, non tantum refrigerare, sed & deficcare.

APOCYNVM SYRIACVM

fortè. CAP. IIII.

PRIMO Libro non incommodè reponi potuisset hæc Stirps, capite de Apocyno, si frutex esset longis viticulis præditus, quas Dioscorides & Plinius Apocyno tribuunt, licet hederaceo non sit folio. Cùm autem multas notas habeat Apocyno non dispares, non ineptè, meo judicio Apocynum nuncupare poterimus siue Syriacum, siue Palæstinum, & forte etiam Ægyptiacum: quandoquidem in Ægypto, ut postea dicemus, crescit.

ASSVRGIT autem, referente Doctissimo viro Christophoro Weixio Medico (qui illam circa Hierico nascentem ad flumen Jordanem observabat & legebat) ad duorum cubitorum, vel etiam ampliorem altitudinem, satis crasso stolone, in aliquot ramos diviso, qui multo succo ex candido pallecente abundant. Quantum verò ex resiccata plantæ parte (quam ipse Weixius ex Ægyptiacâ, Syriacâ, & Constantino-politanâ peregrinatione redux, mihi Viennæ Austriæ communicabat cum uno fructu, & alijs exoticis) colligere potui, striato est caule, cui alternatim bina semper, contrarijs inter se pediculis innascuntur folia satis magna, crassa, & quodammodo curacea, ex viridi pallecentia, aliquot nervis, ex mediâ costâ satis crassâ se spargentibus, prædita, obtuso mucrone, gravis odo-

Apocynum Syriacum fortè.

ris, tenella folia extremis ramis adnascencia prorsus incana sunt: ex foliorum alis alternatim emergunt crassi & longi ramuli bifidi, sustinentes aliquot flores longiusculis petiolis innitentes, unico quidem folio constantes, sed quinque profundis incisuris diviso, instar florum Apocyni, Asclepiadis, & multorum aliorum, coloris, quantum conijcere licebat, foris pallefcens, internè obscure & obsolete purpurascens, quibus succedunt singulares, binæ, aut ternæ crassæ, incurvæ, binas uncias longæ siliquæ, quibus hiscentibus, sub summâ siliquæ cute, inclusa apparent membranaceo involucre, frequentia & quasi imbricatim disposita grana plana, qualia fere Asclepiadis, & Apocyni vulgaris semina, quorum extremæ & angustiori parti inhaeret candidissima & mollissima quædam villosa materia.

Beidfar. Sitne perennis an non, nihil affirmare possum. Qualem autem à Weixio accipiebam plantam, ut commodius describere possem, paululum in aquâ macerabam, deinde crassâ minervâ delineabam, observatâ in fructu addito eâ proportione, ut dimidio minorem exprimerem, quàm ille qui à Weixio mihi donatus. *Beidfar* autem ab incolis appellari dicebat.

Beidelfar. Non dubium est quin ea sit, quam doctissimus vir Prosper Alpinus Medicus cap. xxv. Libri quem de Plantis Ægyptiacis divulgavit, & circa Alexandriam Ægypti observatam descripsit *Beidelfar* nomine, fruticosam, multis stolonibus ab radice rectis, sursum ad duorum cubitorum altitudinem sese attollentem, folijs longis, latis, crassis, & candidis, ex quibus dissectis, lacteus succus emanet, fructum habentem in quo lanugo, & semina parva, lata.

Facultates. Eius autem facultates esse ait, ut folia contusa, cruda, & in aqua cocta, emplastri modo apponantur, frigidis tumoribus & doloribus: ex lanugine parent cubilia in suum usum, eaque tamquam esca idonea & pabulo, ad ignem silice excussum excipiendum, ac fovendum utantur: lacteum ejus succum calidissimum & exurentis facultatis esse, quæ plerique quibusdam vasis excipiant ad depilanda coria, nam aliquâto tempore in eo macerata, pilis nudari. Lac quoque siccatum præstanter corpora solvere, dysentericos autem fluxus lethales facere: præstantissimum verò æstimari remedium, ad impetiginem curandam, & alias corporis maculas tollendas, si eo partes illinantur.

DE hac porro planta, consulè Honorij Belli viri doctissimi Tertiam ad me epistolam, in quâ multa diligenti observatione dignissima.

HACHAL INDI, SIVE ADMIRABILIS PERVANÆ

CAPVT V.

Admirabilis Peruviana. **H**VIUS Stirpis iconem ante aliquot annos dabam, atque qualemcumque historiam adumbrabam in Notis ad Aromatum Garcia Historiam, paulò post quàm nostræ Europæ innotuit. Eam postea in Pannonicarum Stirpium Observationibus auctiorem faciebam. Nunc licet adeò vulgaris sit notitiæ, ut nullus ferè sit hortus, in quo culta non reperiat, etiam à rei herbariæ imperitis, ob florum elegantiam: ejus tamen descriptionem hoc loco repetemus, nonnullis additis, quæ interea circa illam observavimus.

Admirabilis versicolore. fl. o. r. **P**RI MV M, igitur emergit Ocymi, quod cereale nonnulli cognominant, aut Circeæ Lutetianæ ferè modo: deinde caulem promit cubitalem, aut bicubitalem, vel etiam interdum ampliorem, pollicari crassitudine, succulentum, firmum, ex viridi flavescens, frequenter, uti Balsaminæ feminæ caulis, geniculatum, & in multos ramos, eòsdemque similiter nodosos divisum; qui ex ipsis prodeunt, non bini utrimque, & ex adverso oppositi, sed singulares dumtaxat, alternatim modò in unam, modò in alteram partem vergentes, & quem primùm servarunt ordinem aut seriem, perpetuò ferè retinentes, hoc est, ut tertius, quintus, & septimus ramus in eandem partem spectent, quam primus: quartus verò, sextus, & octavus (si modò tot primarijs ramis planta sit prædita) eodem latere nascantur quo secundus: folia in singulorum ramorum nodis bina adversis pediculis semper nascencia, Siliquastrifolij panè similia, viridia, satis carnosa, succulenta, circa pediculum ampla, extremo mucronata, quæ trita, Siliquastrifolij gravem odorem, gustata verò, ingratum saporem, & tandem illius, vel foliorum Tabaci etiam acrimoniam propemodum referunt: flores in extremorum ramulorum alis singuli, longi, concavi, in quinque sinus, antequam aperiuntur, complicati, explicati verò Tabaci floribus non valde dissimiles, non tamen in mucronatos angulos, ut illi, desinentes, sed in obtusos, Convolvuli florum instar, Tabaci etiam floribus ampliorem, elegantissimam interdum purpurâ, sive kermesino colore nitentes, nonnumquam lateritij, aliquando flavi,

do flavi, aut pallentes, interdum prorsus albi, vel exalbidi duntaxat, nonnumquam obsolete rubentes aut flavescentes, sæpissimè binis coloribus simul elucescentibus, vel purpureo mediam floris partem occupante, vel virgatim totum florem intercurfante, aut radijs modo flavis, modo purpureis alternatim totum distinguentibus, vel interdum magnis, nonnumquam exiguis purpurascens maculis vario situ & mixtura per totum florem vel flavescentem pallescentemve, aut album, candicantemve, vel obsoletum, aspersis, odoris satis suavis, & Narcissinum quidpiam referentis, sex oblongis staminulis, stiloque paulo longiore è medio flore emergentibus; valde autem caduci sunt hi flores: nam cum noctu explicari incipiant, postridie sub horam octavam antemeridianam (per æstus præsertim) sese contrahere incipiunt, florum convolvi modo: at temperatiore aurâ, integro nonnumquam die expansi permanent, & sub noctem dumtaxat contrahuntur: singulis tamen diebus alij recentes aperiuntur, qui si integri cottidie decerpantur, & inter chartas reponantur (diu enim colorem retinent) atque deinde inter se conferantur, iisdem quidem coloribus consistere deprehenduntur: at eorundem situ & mixtione, inter se variare, quisquis diligenter observaverit, animadvertet. Quæ sanè insignis varietas, quotquot istum florem observant, in summam admirationem, non immeritò rapere debet: etenim diutissimè viret, & à Julio mense ad Octobrem usque (nisi pruina interveniant) numerosâ florum sobole luxuriare solet. caliculi flores amplectentes in quinque mucronatas lacinijs sunt divisi, virides & quasi membranacei, in quibus unicum semen, nullâ membranâ sive pericarpio inclusum, mucrone, cui flos insedit, obtuso, infima verò, qua caliculo adhæret, parte, tamquam exigua corona ornatum, pentagonum ferè, baccæ myrti propè magnitudine, initio viride, maturitate fuscum, & quibusdam veluti tuberculis oblitum, sponte, vel tenui vento, vel levissimâ commotione decidens, nucleumque continens album, qui tritus in candidissimam, & amyli instar niveam friabilemque pulpam resolvitur: radix satis crassa, & sæpè ad hanc est, intus alba, foris nigra, aliquot fibris prædita, gustu nonnihil acri, cui admista sit superficialia quædam dulcedo. Eam licet annuam initio censeremus (nam singulis annis nobis erat ferenda hieme radicem in hortò relictam corruptente) vivacem tamen esse, ab optimo & peritissimo viro Sebastiano Wolmario III^{mi} Ducis Wirtembergici Pharmacopæo, & horti Medici tum temporis Præfecto, nunc verò Senatore Essingensi candidè sumus admoniti. Is enim cum sub Autumni exitum aliquot plantas eruisset, & caule præciso, ex illis unam, propter formæ elegantiam exiccandam servasset, initio autem Martij sequentis cuidam amico ostendere vellet, eam succulentam & quasi revirescentem deprehendens, terrâ in fictili obruit, & pau-

Summa colorum in floribus varietas.

Admirabilis Peruana rubro flo.

cos post dies folia proferre cœpit, deinde circiter Kal. Julij etiam flores. Cujus rei postea nos etiam aliquoties periculum fecimus, atque etiam alij nostro exemplo. Sed exigui momenti est compendium illud conservandarum hieme radicum: nam novo Vere terræ commissa, forsitan flores proferent quindecim diebus ante, quàm illæ plantæ, quæ semine terræ eodem tempore credito, sunt natæ.

At IVD autem genus habuimus, quod licet à superiore, caulis magnitudine & crassitudine, ramorumque situ & foliorum formâ non differret, color tam è stolonis & florum dissimilis est: nam dum primùm terrâ emergit, cauliculi foliorumque pediculi, uti betæ rubræ jam recens nascentis, purpurascunt, manetque is color in adultæ etiâ caule & ramis: flores verò rubente nitidissimæque purpurâ infecti videntur, sex etiam tenuia stamina longiorèmq; stylum continentes, ejusdem cum superiore odoris. Hi verò non mutantur, sed unius perpetuo sunt coloris, & quem primi habuerunt, reliqui deinceps retinent: semina in caliculis singularia, superioribus respondentia: radix non dissimilis.

11.
Admirabilis rubro flore.

Hoc genus è superioris semine, cui rubri flores insederant, originem trahere non est dubium, quia proximo anno & alijs subsequentibus, utriusque generis semina seorsim terræ mandavimus, ut diligentius istam varietatem & colorum distinctionem observare

HH 3

possimus,

possemus, & comperimus ex rubri floris semine nullas alias stirpes prognatas, quàm eas, quæ rubros flores darent.

Admirabilis
flavo flore.
Admirab.
albo flore.

Idem periculum fecimus de granis flavo flore genitis, è quibus provenire observavimus, quæ nullos alios flores darent, quàm flavos: simile etiam de alborum florum semine factum periculum, ex quo natæ plantæ, albos quidem initio flores dederunt: sed qui sub Autumnum primum explicabantur duorum colorum evadebant, commixtis in eodem flore albo & purpureo, minus tamen quàm in versicolore primum descripta.

Illud præterea observabam in istâ distinctâ satione, ex solis plâtis rubræ semine natis, statim ab exortus initio agnosci posse, quos flores sint daturæ: ex versicolorum autem, flavorum & alborum semine provenientiibus, nullum certum indicium, si mixtim sint satæ, sumi posse, quia ejusdem omnes sunt coloris in tenerâ ætate.

III.
Iasmin rosso.

Admirabilis Peruâna albo flo.

ALIUD porrò Rubræ genus mihi Viennæ natum, semine ex Italiâ allato *Iasmin rosso*, hoc est, Iasmini rubri nomine: in fictilibus quidem natæ plantæ, pusillæ & humiles erât, latè nihilominus ramos fundentes: quæ autè in horto satæ, superiori generi rubros flores gerenti longè ampliores, & latissimè ramos spargentes, eadem serie quâ in supra descriptis alternatim nascentes, eundemq; ordinem servâtes, ut videlicet alternis in idem latus semper vergerent, atque spectarent, ipsi similiter cum suo caule admodum succulenti, & frequentibus nodis sive geniculis præditi, atque magnâ ex parte purpurascentes: folia in hoc genere magis atra, magis splendens, interdum majora, alterâ parte magis prominula, & inferiùs suum exortum in nervo habentia, similis tamen cum superioribus & odoris, & saporis: flores alijs forma pares, eodemq; modo ex postremarum alarum sinibus nascentes, oblongiores tamè, tenuiores, & colore dilutius rubente, extremâ etiâ parte minus ampli, sex similiter staminula cum stilo in meditullio continentes, suavemque odorem spirantes: semè in caliculis rubro alteri simile, hoc est, angulosum & tuberculis oblitum, sed brevius & magis crassum: radix etiam brevior & crassior altera, interdum in binos aut ternos ramos crassos divisa.

Magis serotina est reliquis, & nisi solè valde apicum habeat, vix ad frugem pervenit in frigidioribus regionibus. Ex radicibus tamen, per hiemem in fictili, siccâ terrâ pleno,

conservatis loco calido, plantas Viennæ habui, quæ maturû semen protulerût: sed cum per meam absentiam, ex horto nõ essent erutz sævâ illâ hieme anni M. D. XXCVI. corruptæ sunt, & genus illud mihi intercidit: Lugduni verò apud Batavos semine peregrè accepto, denuò natum M. D. XCV. Sed illud mirum in omnibus his plantis & observatione dignum, quòd, cum tabescere incipiunt, primùm folia, deinde integri ramorum articuli simul decidant, & circa nudos jam remanentes nodos, candida quædam efflorescentia interdum adnascatur, quæ temporis successu concreta, salis gustum referat: cujus postremæ notæ C. V. D. Ioachimus Camerarius pro nostrâ amicitia primus me admonuit.

Nomina.

CETERVM peregrina & venusta hæc planta, varia, pro regionum diversitate obtinuit nomina: etenim ex Hispanijs semen primû missum est *Marabillus del Peru* appellatione, propter admirabilem florum in eadem stirpe varietatem: deinde *arrebolas* nomen inditû: ex Italiâ nunc Indici, nunc Mexicani *Iasmini* nomine ob suavè videlicet ejus florum odorem: Belgæ *Solanum odoriferum*, à foliorû cum Solani folijs similitudine, & florum odoris gratiâ vocarunt: Peruânos, à quibus initio semè ad Hispanos pervenit, *Hachalindi*, crassâ & in palato formatâ pronuntiatione nominare intelligo: Mulierculè Viennenses, apud quas etiam in delicijs est, *Es heket* *Indianische Blumen*/id est, versicolores Indicos flores nuncupant.

Hachalindi.

AN apud quos sponte nascuntur hæc stirpes, medico in usu sint, nondû intelleximus: magis autè elegantia, & hortos suâ venustate exornâdi causâ, ab omnibus ali arbitror, quâ facultatum ratione. Scribebat tamè ad me Patavio usq; amplifs. vir Iacobus Antonius Cortufus, ejus, quæ vario est flore, radicis binas drachmas intus sumtas, egregiè aquas educere. An ita sit, nullû feci periculum: herbarû tamè cognitione sese oblectâtes de eâ re admonere volui.

PAPAYER

PRÆTER vulgare corniculatum Papaver quod flavo est flore, & omnibus maritimis ferè locis calidiorum regionum sponte nascitur, duo alia genera observabam, ab alijs, qui ante me Plantarum Historiam scripserunt, nondum prodita.

Papaver corniculat. flavo flore.

Papaver corniculatum flavo flo.

Papaver cornutum phœniceo flo.

VNVM folio est, Erucae foliorum instat, laciniato & altè inciso, vulgari minore, tenuiore, non adedè incano, sed hirsuto: caules interdum vulgari non minores, teneriores tamen & graciliores procumbunt in terram: flores quatuor etiam folijs constantes, minores, nonnumquam intenso colore rubent, & illi primi sunt, quos planta florere incipiens producit, interdum languidiore, & quodammodo pallente colore, medijs folijs ad phœniceum tendentibus, qualis ferè in altero floris genere qui à vulgo herbariorum Adonis flos dicitur, nimirum quando mediam ætatem superàs planta, jam deficere incipit, & hirsutia illa in caule & folijs dilabi: alioqui si quis vigentem & flores primùm producentem plantam conspiciat, deinde jam adultam & senescentem, ex florum colore & caulis, ramorum, foliorum hirsutiâ, vel glabritiâ facillè quis diversas esse stirpes sibi persuadeat, atque ut verum fatear: id mihi, dum Salmanticæ viverem, imposuit: prælonga autem floribus succedunt cornicula, quibus insident latiuscula quædam veluti opercula vel capita, semen in his nigrum, rugosum, Papavere majus: radix longa est, alba, satis crassa, & in ramos interdum divisa, quæ tamen perennis non est, sed plerumque prolato semine, perire sequente hieme solet.

I.
Papaver corniculat. rubro flo.

Nascitur agro Salmanticæ secundùm vias & agrorum marginibus, ubi florebat Junio, semen autem Julio proferebat. In Belgicâ satum, non nisi Augusto & Septembri florere voluit, interdum etiam seriùs, nec nisi altero à satione anno, ut plurimum. Viennensi etiam agro, & per Moraviam atque Bohemiam sponte nascens etiam observabam & flores proferens Junio mense, in arvis avenâ confitis, præsertim secundùm vias publicas. Omnibus autem ijs locis croceum in illa planta succum videre mihi non contigit: tametsi non desint, qui simili succo turgere eam plantam putent.

Natales.

ALTERI folia sunt multo minora, teneriora, valde minutim dissecta, non candicantia, sed viridia: cauliculi tenelli, subhirsuti: flos superiore non minor, quatuor etiam folijs constans, coloris ex purpureo cærulei exsaturati, & nigræ violæ pænè æmuli, fugax admodum, & qui lævissimâ aurâ excutitur: huic succedunt cornicula digitali duntaxat longitudine prædita, plerumque etiam breviora, exilia, duriuscula, rigidiorèque hirsutiâ prædita, in quibus continetur semen valde exile, coloris ex cineraceo nigricantis: radix tenuis est & inutilis, nec supra annum spatium perdurat.

II.
Papaver corniculat. cæruleo flore.

Invenitur

Papaver cornic. phœnic. pallesc. flo.

Papaver cornicul. violaceo flo.

Natalis.

Invenitur hoc multis Hispaniæ locis, sed non nisi inter segetes: Maio mensè floret: Apud Belgas satum, multo seriùs, quod tardè admodum germinet: istic tamen, & in Austriâ nonnullis hortis satum, semen ad frugem pervenit, & in terram sponte decidens, novas plantas producit: sed longè minores & teneriores, quàm ubi in arvis sponte nascitur, quod contra evenire solet in reliquis semine Hispanico natis, quæ plerumque ob multi alimèti copiam, frigidiore nimirum cœlo, & humidiorè solo, valde adolefcunt. Memini etiam olim colligere agro Narbonensi in agris avena confitis, non procul Laterâ, secundùm flumen Ledum, paulò infra Mompellium.

Nomina.

GRÆCIS hæc Planta *μήλων κεραττίς*, Latinis Papaver corniculatum dicitur. Nomen vulgare non intellexi: Castellani tamen, genus illud quod cæruleo sive violaceo est flore, *Rosetta*, nonnulli *Amapolas moradas*, idest, Papaver erraticum purpureo flore, à succi mororum colore appellabant: nam erraticum papaver, Hispani *amapolas* vocant. Mompeliani, cum apud eos vivebam, inter Anemones referebant.

Facultates.

PAPAVERIS autem ceratiti radici vim eam inesse Dioscorides tradit, ut in aquâ decocta ad dimidias, coxendicum & jocinoris affectus potu sanet, profiturque his qui crassa quædam, aspera, aut araneosa cum lotio reddunt: semen leniter alvum purgare, acetabulo in aquâ mulsâ potu: crustas emarginare illita ex oleo folia, florésque, & argema ac nubeculas jumentorum perunctas, abstergere.

PAPAVER SPINOSVM.

CAP. VII.

Papaver spinosum.

PERELEGANS & planè novum est hoc Papaveris genus, nemini, quòd sciam, adhuc descriptum. Cubitalem verò aut ampliorem acquirit caulem (plantam autem quam apud Ioannem Mülerum Pharmacopæum Francofurtensem in horto pensili natam vidi, describo) digitalis crassitudinis, rotundum, infernè candicantem, quibusdam spinis obsitum, per quem inordinata nascuntur folia, nullo pediculo illi in herentia, sed medium quodammodo amplectentia, sinuosa & lacinijs aliquot divisa, ipsis lacinijs & crenis oras foliorum ambientibus in spinas desinentibus, infernè canescentia, supernè viridia, albis tamen venis per foliorum & laciniarum longitudinem excurrentibus, instar foliorum Cardui B. Mariæ vulgo nuncupati, minùs autem ampla: ex horum alis nascuntur rami spinosi similibus folijs præditi, sed minoribus, in quorum & caulis fastigio nascitur capitulum triangulare, spinosum, in tres majores firmioresque spinas desinens, quo dehiscente & defluente, flos se-

Papaver spinosum.

Hypocoum legitimum.

flos sese ostendit senis folijs constans colore flavis, corniculati papaveris vulgarioris floris instar, odorem Chelidonij majoris quodammodo referens, caducus admodum, in cuius medio sese exerit capitulum spinosum pentagonum, multis staminibus flavis id ambientibus, quod summâ parte rubescit dum tenellum est, maturum verò & vetustum nigricat, & pollicaris est crassitudinis fescuncialis longitudinis, frequentibus firmisque spinis oblitum, semina continens rotunda, rugosa, nigra, seminis Papaveris ceratidis rubello flore instar, cui & persimilem habet radicem: quæ an vivax sit, me latet. Tota planta flavescente succo, instar Chelidonij majoris, abundat. Florebat Iulio & Augusto anno M D XCIII.

H vivs plantę capitulum reficcatum cum paucis semine, Londino usque primum ad me mittebat Iacobus Garetus junior, nullo addito nomine: nam cum alijs rebus navi alatis acceperat. Id semen terræ commissum, non germinavit: quod verò Londino attulit Ioachimus, magni illius Ioachimi N. Ioachimi archiatri Noribergenensis F. Cameraarius anno M D XCII. istic eodem anno natum, fertile fuit, & hanc quam describo plantam protulit. Nominabat autem *Fico del inferno*, hoc est, Ficum infernalem.

HYPICOUM LEGITIMUM. CAP. VIII.

FOLIA sunt huic plantæ multis incisuris divisa, figurâ, colore, & aspectu Rutæ folijs valde similia, molliora tamen, & interdum longiora: cauliculi aliquot, qui in multos ramulos divisi, pusillis floribus onusti sunt flavis, satis odoratis, senis folijs constantibus, sed mirandâ figurâ, & à reliquis floribus diversâ: nam duo folia habet reliquis majora, nervo viridi foris extremâ parte (quæ obtusior est, & veluti compressa) prædita, quatuor alia perexigua sunt, & vix, nisi flore expanso, conspicua: cornicula succedunt in singulis ramulis quaterna, aut plura, longa, plana, articulis distincta, & falcis instar incurva: semen in singulis internodijs nigricans, longiusculum, quod difficulter admodum eximi potest, continentia: radix singularis, subflava, interdum bifida, annua tamen, nec vivax: tota planta ingrati admodum saporis.

Hypocoum legitimum.

Primum istam plantam observabam in Gallia Narbonensi anno M D LII. supra Nemausum urbem, inter Aimargues & Vover, Arelatensis itinere: deinde valde copiosam inter segetes, agro Salmanticensi, totaque Castellâ, Granatensi item Murcianoque Regno. Florebat istic Martio & Aprili, semen Maio maturum erat. Apud Belgas & Viennenses sata, provenit quidem, sed longè tenerior, quàm ubi sponte nascitur, veluti papaver illud corniculatum violaceo flore, cuius paulo ante

Natalis.

ante meminimus: serius etiam florebat: semen tamen plerumque ad plenam maturitatem perveniebat.

Nomina.

CVM initio hanc plantam observabam, ilico mihi visa est ad Hypecoi historiam plurimum accedere, quod Græcis ὑπὸ φρον & ὑπὸ φρον dicitur: & certè nulla mihi hæcenus cõspecta, etiam illarum quæ hoc nomine à Rei herbariæ scriptoribus proponuntur, quæ ad Dioscoridis Hypecoum magis accedat, meâ quidem opinione. Non desunt tamen, qui ad Cuminum silvestre alterum Dioscoridi descriptum referre malint, licet facultates sint dissimiles. Vocatur autem hæc Granatensibus & Murcianis *çadorija*.

DIOSCORIDI, Plinio, Galeno, natura ejus eadem quæ Papaveris succo.

ACONITVM LYCOCTONVM.

CAP. IX.

Aconitum lycocton. vulg. luteo flo.

Aconitum lycoct. flo. Delphinij i. Silefiac.

Aconit. lycoct. luteo flo.

PRÆTER vulgare Aconitum Lycoctonum, quod plerisque Austriæ & Stiriz montibus umbrosis sponte provenit (præsertim verò quodam jugo supra Petelstorf ad Septentrionem obverso, secundo fere à Viennâ miliari, ubi copiosissime) varia alia nascuntur in iisdem Provincijs Lycoctoni genera, nusquam alibi mihi cõspecta, quæ omnia hoc nono capite Quinti Libri describemus, nonnullis etiam additis, quæ, aliunde missa, in hortis aluimus. Initio autem, vulgaris flore luteo iconem præfigendam censuimus, ut tanto facilius reliquorum ab eo diuersitas observari possit: proximè historiam dabimus illius peregrini, quod foliorum similitudine maxime ipsi respondet, & florum elegantia insigne est.

I.
Lycoctonum flo. Delphinij caruleo, Silefiac.

CVBITALI igitur aut ampliore assurgit peregrinũ illud Primum genus caule, firmo, lævi, intus cavo, foris ex purpurâ virescente, & quasi farinæ polline leviter asperso, sive eo coloris flore, qui in prunis, & plerisque alijs fructibus, Tuliparumque folijs & caule, nondum manu tactis elucescit, levissimoque tactu detergitur: folia longis pediculis in hærentia, inordinatè caulem ambiunt, longè ab ejus Lycoctoni, quod flore Delphinij vulgo cognominatur, cujusque iconem huic subijciemus, folijs diversa, subhirsuta, minoribusque & minus profundis incisuris divisa, Lycoctoni luteo vel pallido flore folijs similia, supernè tamen magis atra: summum caulem exornat oblonga florum spica, qui pediculis in hærentes, antequàm aperiantur, locustas aut parvos lacertas æmulantur, longiusculis caudis & sub extremum incurvis insignes, expansi verò, quinque folijs, quemadmodum aliorum aconitorum flores, constare deprehenduntur, duobus ad latera, binis infernâ parte, & superiore quinto, quod in oblongum corniculum rugosum, & extimâ parte inflexum desinit, omnibus folijs externè

externè rugosis purpureisque, internè lævibus & elegantissimo cæruleo colore præditis, singulorum oris anteriore parte introrsum nonnihil reflexis, colorèq; è viridi pallecente: medium florem occupant quatuor alia foliola fusca & nigricantia, quorum bina superiora dura, & quasi in vnum coeuntia, fornicem referunt, duo alia infernè propendent, molliora, luteo partim villo, partim albo hirsuta, multis staminibus capillaceis subtus delitescētibus: excusso flori succedunt trigona siliquosa capita simul cohærentia ut in alijs Aconitis, in quibus semen inæquale, fuscum, rugosum: radix crassa, tuberacea, instar radice alterius Lycoctoni flore Delphinij, quod apud Belgas alebatur, nigra, rugosa, nonnihil concava, graviter olens, multis tenuibus, fuliginosaque lanugine pubescentibus fibris prædita, ad cujus latera secundùm infimum caulem, singulis annis nova germina repullulant.

Nascitur referente doctissimo viro Achille Cromero Medico, qui ejus plantas anno *Natalis.* M. D. LXXVIII. Viennam Austriæ ad nos mittebat, frequens in montibus territorij Freywaldensis in Silesia, & ab incolis *Wolfswurzt*; hoc est, Lupina radix appellatur, ubi in tricubitalem interdum altitudinem excrescere & Augusto florere aiebat: quod ab eo certè missum, in horto colebamus Viennæ, Junio florebat, & sesquicubitalem altitudinem primo anno non superavit, at subsequētib; bicubitalem, aut majorem attingit.

Aconit. Lycoct. flo. Delphinij 11.

Aconit. Lycoct. 1111. Tauricum.

Hic subijcimus vulgare in Belgicis hortis genus illud Lycoctoni flore Delphinij alterum, cujus folia longè tenuius incisa, & multifida, flores purpurascētes.

Folia Secundo peregrino, sive Quarto Lycoctono emergunt ineunte Vere satis crassa, quinque incisuris usque ad summum pediculum divisa, & in multas deinde profundas lacinias dissecta, minus tamen quàm Napelli vulgaris folia, atrâ viriditate supernè prædita, non infernè, utrimque tamen splendētia: quæ alternatim caulem ambiunt, tenuius aliquantum incisa sunt, eodem tamen modo splendēt: caulis cubitalis, aut sesquicubitalis plerumque, firmus, medulosus, lævis, splendens, supernâ parte in aliquot ramos dividitur, paucos flores ferentes, vulgaris Napelli floribus formâ similes, quatuor videlicet folijs constantes & humili cassi de illa tegente, coloris violæ saturatissimi & elegantissimi: succedunt deinde, quemadmodum in vulgari, tria cornicula fusca, angulosum, rugosum, nigricans semen continentia: radix exigui napi magnitudine, multis longis fibris, tenui, fuliginosique coloris lanugine pubescentibus prædita est, in lateribus alios similes napos promens, qui singulis annis novos & recentes caules proferunt.

Lycocton. flo. Delph. purpurasc. flo. 11. Lycoct. praecox Tauric.

Invenitur in Tauricis montium jugis, non procul à Salisburgo, in quibus floret Julio, in cultis

Natalis.

cultis verò multò maturius, imò reliquis Lycoctoni generibus præcocius, nempe Maio interdum menſe.

Aconitum Lycoct. v. Neubergerſe.

Aconit. Lycoct. vi. Napellus vulgar.

III.
Lycoctonum
Neubergerſe.

LATIORA vulgari Napello habet Tertium genus peregrinum, ſive Lycoctonum Quintum, folia, licet ſimiliter incifa & laciniata, magis atra ſimiliter & ſplendentia: caulem re-
ctum, firmum, rotundum, trium interdum cubitorum altitudinem æquantem, & in mul-
tos ramulos ſuperiore parte ſæpenumero diuiſum, qui flores, ſpicæ inſtar congeſtos, ferunt,
colore purpureos, Napelli vulgaris floribus planè reſpondentes, hoc eſt, quatuor folijs con-
ſtantes, quinto veluti galeola ſupereminente, & bina circumvoluta, inſtar Litui, cornicula
occulente, ſtaminum tamen media congeries magis fuſca eſt: florum ſpica in extremo cau-
le naſcens, reliquis oblongior eſt, & magis expanſa: ſingulis floribus terna ſuccedunt corni-
cula, interdum quaterna & quina in caput unum congeſta, ſemen atrum & inæquale con-
tinentia: radix illi vulgaris Napelli inſtar, parvo nape ſimilis, cui in lateribus adhærent alij
napi fibris præditi, quibus ſe propagat.

Natales.

Creſcit in montis Neuberger Ducatus Stiria: jugo, ad vaccarum, iſtic æſtivi menſibus pa-
ſcentium, ſtabula. Floret paulò poſt vulgarem, videlicet Iulio.

Napellus
vulg.

Natales.

VULGARIS porrò Napellus frequentiffimus eſt in Snealben, & aliorum quorundam
montium jugis, ubi ternis illis æſtivi menſibus Iunio, Iulio, & Auguſto, boves ac vacca: ſua
ſtabula habent in qua: nocte recipiantur, ſic ut ſimi pinguedine, & bubuli ſtercoris illa elu-
vie, cum præcedente delectari videatur.

IIII.
Lycoctonum
Lyncaunum.

MEDIUM quodammodo inter vulgarem Napellum, & genus Aconiti illum præce-
dens, Lycoctoni Quartum peregrinum genus, ſive ordine Septimum eſt: folia enim illis ſi-
milima obtinet: caulis inter illos medius, infirmior tamen, & ſupernâ parte aliquantulum
nutans: flores utriuſque floribus proſuſ reſponderent, niſi caſſis ſupra quatuor folia emi-
nens, magis ſublevaretur & hiaret, roſtroque magis mucronato eſſet: ſemina in ternis cor-
niculis ſimul junctis ſimilia: radix etiam non multum variat.

Natales.

Miſſum fuit Viennam hoc genus à C. V. D. Stopio p. m. è Lincaanis montibus erutum,
quod poſtea in horto cum reliquis generibus aluimus. Floret cum ſuperioribus, aut pau-
lò etiam ſeriùs. Proximè accedere videtur ad id Aconitum (ſi ex icone iudicium ferre licet)
quod Matthiolus ſeptimo loco depingit.

V.
Lycoctonum
ſante coma.

TRIVM nonnumquam cubitorum altitudine aſſurgit Quintum genus peregrinum
ſive Octavum Lycoctonum, caule tamen ſatis gracili, rotundo, ſuperiore parte in multos
ramos diuiſo & nutante: ſummo caule longam florum ſpicam fert, Lycoctoni caerulei vul-
garis

garis sive Sexti Napelli dicti floribus similibus, sed paulò dilutiore purpurâ splendentium, quorum singulis (ut in alijs Lycoctoni generibus) succedunt terna longiuscula cornicula ex eodem pediculo nascentia, semine inæquali, fusco plena: folia ampla & oblonga, in multas tenues profundâsque lacinias magis dividuntur, quàm in ullo alio Lycoctoni (præter id quod à Belgis flore Delphinij nomine alitur) genere, quæ supernè atrâ quidem viriditate prædita sunt, non splendent tamen: radicem habet crassam & longam, napi ferè magnitudine, foris nigricantem, & per intervalla multis fibris donatam, ac superiore parte in multa capita extuberantem, è quibus caules emergunt: subinde tamen recentes exiguos napos ad latera adnatos habet, quibus se propagat.

A C. V. Friderico Sebizio Medico primùm ex Italiâ Viennam delatum est, & nobis communicatum. Floret Iulio. fortè Matthioli ix.

HABET etiam Sextum peregrinum genus, sive Lycoctonum Nonum folia in quinque lacinias altè divisa, & illas denuo in ambitu concisas, Thoræ Italicæ folijs interdum adeo similia, ut si quis plantas, ante quàm in flores abeant, conferat, nullum fermè discrimen deprehendere queat, nisi Italicæ Thoræ folia splenderent, hujus minimè: caulem bicubitalem nonnunquam, rotundum, non valde crassum, firmum tamen & rectum, ex viridi purpurascens, supernè quinos aut senos ferentem flores inter omnia Lycoctoni genera maximos, quatuor folijs ut reliquorum generum, constantes, supereminente galeâ longè majore, & uncialis aliquando longitudinis, elegantis ex cæruleo purpurei coloris, sub quâ bina longa cornicula extimâ parte latiora, & litui Veterum Romanorum fere instar inflexa, coloris dilutius purpurascens teguntur, staminibus nigris medium florem occupântibus: floribus succedunt tria, ut plurimum, cornicula conjunctim ex eodem pediculo nascèntia, interdum quaterna & quina, ut in Tertio peregrino genere, sed longè majora, semen inæquale, fuscum continentia: radix parvi napi formam æmulatur, nigricântibus fibris prædita: alias præterea similes radices lateribus adnatas habet, tenuioribus adhuc fibris præditas, quæ singulis annis recentes caules proferunt: sed etiam infimi caulis nodis adnascuntur tubercula, non secus ac in Italicâ Thorâ.

Sponte provenit in Iudenberg, altissimo totius Stiriz monte, ubi Spica celtica legitur, & plurimæ aliæ elegantes stirpes nascuntur: Floret istic Augusto, in hortis sub extremum Iulium, ferius reliquis superioribus. Anno autem M. D. LXXXV. copiosè inveniebam in alio Sneberg jugo, quâ difficillimus est ascensus, cum Alektorolopho alpinâ, & alijs raris plantis.

ITALICA Thora (quo nomine aliquando ad nos in Belgicam mittebat C. V. Alphon- sus Pantius Ferrariensis Medicus) huic (ut ante dixi) admodum similis, florem minorem & dilutiorem

Natales.

VI.
 Lycocton. I.
 Iudenbergense.

Natales

Thora Ita-
 lica.

Natalis.

dilutiorem habet, nec ejus galea, licet ceteris altior, ad Sexti peregrini floris longitudinem & amplitudinem accedit. Erit autem nobis Lycoctoni Decimum genus.
 Vbertim nascitur ad Monasterium Neuberg, secundum torrentem qui Monasterium alluit, & proximè altissimum illum lacum, magno Germanico miliari supra Gamingam, ad Zeehof villam (quæ ab ipso lacu nomen sumpsit) situm. Floret istic Augusto.
 Forsitan Aconitum Octavum Matthioli erit, malè depictum.

VII.
 Lycoctonum
 amplexuale

SEPTIMI peregrini, sive Lycoctoni Undecimi folia, media quodammodo sunt inter Thoræ Italicæ, & Tertij generis peregrini foliorum formam accedentia, nec illis minus ampla, atq̃ viriditate splendens superne: caulis illi bicubitalis, crassus, firmus, striatus, virefcens & splendens, summo fastigio florum spicam, Tertio peregrino generi fere similem gestans; quibus etiam succedunt pares siliquæ seu capita, & simile semen: radix illius etiam radici par, perennis, & multis ad latera adnatis se propagans.

Alebamus hoc genus in Belgicâ, à Petro de Ouerstraete diligèti Pharmacopolâ Bruxel- lensi primùm communicatum, deinde meâ operâ Viennam delatum, ejus urbis elegantiores hortos ornare cœpit. Florebat seriùs, nempe Augusto, eam ob causam Napellum Autumnalem appellare solebamus.

Illius non meminisse, nisi à nostris Belgis, qui Stirpium historiam scripserunt, neglectum animadvertissem.

Anthora.

LYCOCTONI generibus valde affinis est, quæ vulgo Anthora dicitur, cujus caulis cubitalem interdum altitudinem attingit, numerosis folijs tenuius insectis quàm in ullo Lycoctoni genere, septus: flores Lycoctoni floribus persimiles, colore pallidi: semen in similibus capitulis, illius semini par: radix etiam illius radici non valde dissimilis. Quæ omnia cum diligenter considero, Anthoræ hujus usum valde suspectum mihi reddunt, præsertim tantâ copiâ aliorum remediorum, quorum facultates jam sunt exploratæ.

GERANIVM.

CAP. X.

LYCOCTONIS Gerania subijciemus, quia nonnulla horum genera magnam foliorum similitudinem habent cum Aconiti Lycoctoni. quod luteo est flore, & Silesiaci folijs: Nostri tamen non est instituti, omnes Geranij varietates describere: multorum enim generum historia ab alijs jam est contexta: sed ea duntaxat in medium adferemus, quæ alijs antea

antea observata non memini, præter unum aut alterum, quæ huc inferenda censui, quia sponte nascentia observabam in ijs regionibus quas adij, cum in Belgicæ cultioribus hortis duntaxat alantur. Initium autem faciemus ab eo genere quod folia habet primis duobus Lycoctoni generibus non dissimilia.

Geranium I. pullo flore.

Geranium II. batrachiodis minus.

CUBITALES frequentissime ex unâ radice producit Primum caules, firmos, geniculatos, virides, sanguineis tamen veluti guttis asperfos, lanugine pubescentes, in aliquot ramos divisos: in quorum fastigio, ad singula genicula longi enascuntur pediculi, in quibus bini flores, quinque laciniatis (præter reliquorum Geraniorum usitatam formam) foliolis constantes, colore saturatius rubente, & quasi atro, medium florem occupantibus multis staminulis circumvolutis cum stilo prominente: semen deinde succedit in valvulis mucronatis (quæ maturitate, ut in reliquis Geranijs, diffiliunt, & circumvolvuntur) fuscum: folia illi ex radice multa, ampla, mollia, lanugine obducta, externâ parte nervosa, Geranij βατραχιώδους folijs similia, quinque, senis aut septenis profundioribus incisuris divisa, nõ tamen usque ad umbilicum, deinde per ambitum serrata, qualia etiam ad singulos nodos sub ipsis ramis nascuntur (minora tamen) atque subinde ad singulas incisuras nigricantibus maculis insignita: radice nititur magnâ, in multa crassa rubentiaque capita, & multas fibras spargentia, extuberante, singulis etiam annis augefcente & novos stolones producente.

I.
Geranium
pullo flore.

Natales.

Invenitur in Stiriac alpibus, ubi silvæ desinere solêt: & floret Junio: in hortis verò, in quibus felicissimè provenit & luxuriat, Maio. Anno item M. D. LXXIX. maximâ copiâ observabam Maio mense suis floribus onustum in silvosis illis montibus Pannoniæ inter Dravum & Savum sitæ, & propterea, Interamnis cognominatæ. Semine autem Viennâ ad amicos in Belgicam misso, natis ex eo plantis istic innotescere cœpit.

II.
Geranium
batrachiodis
minus.

Natales.

ALTERVM prodeuntibus è radice frequentibus longoque pediculo nitentibus folijs præditum est, Ranunculi platyphylli, aut Aconiti Lycoctoni pallido flore, folio respondentibus ferè, rugosis, subhirsutis, in aliquot profundas lacinias divisis, deinde in ambitu serratis, quæ gustata initio adstringere, & linguam exficcare, deinde nonnihil calfacere deprehenduntur: caule cubitali ut plurimum, firmo, rotundo, geniculato, in multas alas diviso, quibus subnascuntur folia superioribus minora, paucioribusque lacinijs divisa, perinde tamen in ambitu serrata: summi rami in oblongis pediculis flores gestant quinque folijs constantes, Geranij batrachiodis quod in Belgicis hortis alitur, floribus forma pares, paulò tamen minores, nec, ut illi, cærulei, verùm ex purpurâ rubentes, decem staminulis cum stilo ex umbilico floris prodeuntibus: deinde oblonga erectaque rostra, non inflexa aut inclinata, quinque

Geranium III. Batrachiodes majus.

Geran. IIII. bulbosum Pennai.

ta, quibus utriculis ad eorum basim turgentibus & semen continentibus, quod maturitate exilit, aliorum Geraniorum more: radix superiori ferè respondet, & summâ tellure in plura crassa, internèque rubentia capita extuberat, quæ fibras etiam agentia, singulis annis augentur.

Natales.

Crescit hoc in Pannonicis Stiriacisque alpibus, nusquam tamen abundantius, quàm supra Gamingam, in illo ascensu ex Herrenalben jugo ad sublimes scopulos Durrenstein. In quibus floret Julio & Augusto, in hortis autem Maio.

III.
Geran. Ca-
riæ, primū.
Natales.

GERANIVM autem illud Batrachiodes majus, cæruleo flore, quod in Belgicis hortis alebatur, sponte provenit abundè in pratis ad Corenneburg non procul à Danubio, binis supra Viennam milliaribus, alijsque Austriæ pratis, tum etiam maximâ copiâ in pratis Brunnae Moraviæ urbi vicinis, atque etiam Bohemiæ, non procul ab oppido Werawn, tribus milliaribus à Pragâ distanti, vicinisque Francofurto pratis & hortis gramine consistis.

IIII.

QVARTI, quod foliorum similitudine Secundum refert, iconem mihi anno M. D. LXXXI. communicabat Londini C. V. Thomas Pennæus ejus urbis Medicus, cum hac descriptione.

Geran. bul-
bos. Pennai.

Geranium bulbosum, radicem habet ex multis parvis & longis bulbis constantem, versus summum fibratam, caulem cubitalem, geniculatum, juxta radicem & genicula parum rubentem: è singulis geniculis duo folia longiusculis pediculis nitentia, in quinque præcipuas partes dissecta, quarum singulæ in ambitu inæqualiter incisæ sunt: è singulis juncturis, juxta foliorum exortum quinque foliola mucronata exoriuntur: flores in summis ramulis conjugatim parvis pediculis insistentes rosei, ex quinque folijs constantes, colore ex purpureo rubescentes, Geranij cæruleis floribus similes, sed paulò minores.

Natales.

In Daniâ provenit agro Hafniensi, unde doctissimus & mihi amicissimus Turnerus, Medicus Anglus attulit & mihi dono dedit.

Geran. modo-
sum Plateau.

ALIOVOT à radice promit Quintum folia, satis firma, in quinque lacinias altè divisa, inter quæ bini aut terni caules assurgunt pedales, graciles, ex fusco purpurascens, geniculati & nodosi, bina ad singulos nodos seu articulos ferentes folia ex adverso sita, in tres duntaxat lacinias secta; deinde è medijs alis longiores pediculos, in quibus bini semper flores conjugatim nascentes, quinque folijs bifidis (ut malvacei) constantes, purpurei coloris, sed quibusdam saturatoribus venis distincti, protuberante in medio rubro umbone, summo fastigio in quinque partes fisso, qui in longiusculum deinde rostellum transit, quod infernâ parte in tumentibus utriculis semen continet, maturitate, ut in reliquis generibus sponte exiliens

Geranium v. nodosum Plateau.

Geranium vi. tuberiferum Plateau.

exiliens: radix nodosa est & geniculata, aliquot præterea fibris donata. Floret Maio & totâ deinceps ætate in Autumnum usque flores, & semen, ferre non desinit.

Hanc plantam unâ cum icone, Francofurtum Mœno flumini impositam urbem Imperialem, ad me mittebat honestissimus vir, & in Stirpium cognitione egregiè exercitatus Iacobus Plateau, quæ semine sponte decedente satis feliciter deinde sese propagavit.

PRÆCEDENTI non valde dissimile erat Sextum genus: nam caules nodosos, circa genicula rubentes, folia etiam in caule nata tribus duntaxat lacinijs divisa habebat, radices item caput multis crassis fibris, fusco colore rubescente permixto infectis, perinde firmatû. Huic tamen folia è radice capite nascentia majora erant, & in quinque lacinias secta: flores in summis ramulis, non bini, sed plures, tres videlicet aut quatuor simul nascentes, à superioris floribus formâ & colore non discrepantes: quibus succedebant longa, ut in illo, rostra, semen in utriculis, quod maturitate exiliebat, continentia. Illud autem singulare habebat, ut ex ipsius Plateau litteris (qui hujus etiam iconem suis coloribus eleganter expressam Francofurtum ad me mittebat anno M. D. XCII.) intellexi, quod productis floribus & seminibus, circa Septembrem & Octobrem adnascerentur in radicum superficie, caulibus & ramis, multa veluti tubera, albi initio coloris, instar florum Brassicæ floridæ, sive Cypriæ, qui tamen supervenientibus pluvijs, eluatur, tubera etiam durescant. A tuberibus autem illis occasionem sumpserat Plateau, Geranium tuberiferum cognominandi. Insequente tamen Septembri scribebat idem Plateau, hoc Sextum genus à Quinto non differre: sed unum genus esse, quod diversis temporibus fuisset delineatum: nimirum, cum ipsum monuissem idem genus mihi videri, nulla verò in ea planta quam ad me miserat inspecta fuisse tubera. Iconem tamen jam expressam addere volui.

SEPTIMO, Multi sunt caules admodum ramosi, & frequentibus nodis cincti, villis obsiti, supernè, quâ Solem spectant, purpurascens vel rubentes, folia, ad singula genicula, bina, contrarijs pediculis nascentia, Geranij columbini alterius folijs haud multum absimilia, in quinque lacinias ad umbilicum ferè divisa (quæ magnâ ex parte in tres alias minores lacinias incisæ sunt) lanugine pubescentia, supernè virentia, infernè nonnihil canescentia, gustu linguam exsiccante: ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicum sustinentes singuli florem, inter reliqua Geranij genera maximum, quinque folijs constantem, Cisti maris flori fermè parem, colore eleganti rubro, decem intus staminulis: deinde capita mucronata, seu rostra pentagona, semen (uti reliqua) in tumescentibus utriculis continentia, quod maturum cum sonitu exilit, circumvolventibus se (quemadmodum in ceteris generibus) utriculorum mucronibus: radix satis crassa, rubescens, aliquot fibris donata, novas

VI.
Geranium tu-
beriferum
Plateau:
quod idè est
cum Quinto.

VII.
Geranium
columbinum.

Geranium VII. *αιμαρωδες*.

Natalis.

Geran. αιμαρωδης αλιερυ.

VIII.
Geranium
Salmantic.
rostratum.

Geranium
Cretic.

Caryophyllata vulg. Geum Plinij.

Nomina.

Empirica facultas.

Facult. Vegetum.

Geum Plinij.

sub terram propagines singulis annis ad latera spargit, quæ nō modò similiter fibras agūt, sed etiam crassioribus radicibus interdum sese firmant.

Nascitur in omnibus Pannoniæ, & Austriæ infra Anisum, cædis montanis silvis, editioribusque gramineis locis: mons præterea arcu Grebén imminens ultra Dravum in Pannoniâ interamni, totus ferè eo Geranij genere constitus, quâ parte Occidentem spectat. Silvæ etiam Francofurto ad Mœnum vicinæ eo abundant. Floret Maio, & plerumque totâ subsequente Æstate.

2. Simili quidem flore, disparibus tamen folijs & Batrachiodis Geranij foliorum potiùs æmulis, invenitur aliud genus ad pratorum margines umbrosos & inter vepres, ad pagum Calzeret, supra Noribergam itinere Pragensi.

PERPUSILLVM aliud Geranij genus, Salmanticæ agens, observabam in vicinis ultra Thormim amnem collibus nudis ferè & petrosis, aut saltem tenui gramine tectis; cum pusillâ illâ Lychnide silvestri vt. mihi hujus historiæ Tertio libro descripta: & Colchico montano, cujus iconem & descriptionem libro Secundo inter Colchici genera dedi. Id autem, Ranunculi ferè folia habebat, purpureum exiguum florem, & longissima, crassissimaque (pro stirpis tenuitate) capitula rostrata, Geranij Cretici (quod Mompeliano agro etiam sponte nascitur) rostris parè æqualia: semen observare non licuit: radicem verò valde exilem.

TRAGO Septimum genus non ignotū fuisse videtur: sed ab eo *Blumwurz* appellari cæseo. Reliquorum hoc capite descriptorū nullum vulgare nomen mihi cognitum. Ungari vulgare Geraniū, tenuiter incisus folijs *Varyu lab*, id est, Cornicis pedem nūcupant, ut Columbinū *Golia korem*, hoc est, Ciconiæ unguem. Germani *Stozet schuabel* id est, Ciconiæ rostrum: Galli *Bec de Gruë*, hoc est, Gruis rostrum; Hispani, *Pico de Cigucaña*, quod significat, Ciconiæ rostrum.

SLAVONICÆ mulieres Sexti decoctū ex profuente aqua, mirificè cōmendant in capitis gravedine, si syncipit, ubi dolor est, eo abluitur, deinde herba decocta superimponatur, postremò (quod superstitione non caret) in profluentem, unde aqua hausta, abijcitur.

Dioscorides Geranion nullius in medicinâ usus esse ait: Plinius autè tradit in vino albo potum, profluvia feminarium sistere, quod verò rotūda est radice, ejus radicem reficientibus se ab imbecillitate, utilissimam.

CARYOPHYLLATA MONTANA.

CAP. XI.

GEVM radiculastenues habere, nigras, benè olentes, tradit Plinius. Recetiores, qui non infeliciter in Plantarum cognitione versati, nō abs re vulgarem Caryophyllatam esse censent. Ad illius genera referri debent aliæ etiam stirpes in montanis nascentes, quarum qui-

rum quidem radices, odoris gratiâ cum illius radicibus non sunt comparandæ, sed reliquis notis latis conveniunt. Illarum historiam hoc capite describemus.

Caryophyllata montana. I.

Caryophyllata montana II.

PRIMUM radicem habet digitali, aut pollicari, interdum crassitudine, summâ tellure crescentem, crasso & purpurascente cortice tectam, impensè adstringentem, nodorum vestigijs quemadmodum in Acori radice alternis distinctâ, anterius (illius instar) progredientem, & multis nigricantibus fibris, non injucundi prorsus odoris, sed aliquantulum ad Vulgaris radicem odorem accedentibus, firmatam, supremâ parte in aliquot capita divisam: à quibus longæ, ut in Eupatorio, emergunt foliorum alæ, multis minoribus virentibus & in ambitu serratis folijs, modò æqualiter, modò inordinate nascentibus, utrinque constantes, extremâ alâ in majora tria folia, aliquantulum per oras laciniata, & instar aliorum in ambitu serrata, semper desinente, quorum tertium (quod & postremum) reliquis majus est, & magis orbiculare, gustus exsiccantis: inter has alas, emergunt pedales, interdum etiam majores caules, firmi, rotundi, brevioribus minoribusque foliorum alis latâ sedè eos amplectentibus obstiti, supremâ parte purpurascens, in aliquot ramulos simili colore præditos, & deorsum inflexos sive nutantes divisi, qui propendentes sustinent flores, quinque, ut plurimum, folijs, nonnumquam etiam senis aut septenis, suaviter rubentibus & orbiculatis ferè, constantes, oblongiore, tamè & angusto ungue, numquam se explicantibus, aut caliculum superantibus, sed quodammodo ipso inclusis, medium occupante villosâ congerie luteis staminulis obstitâ, quæ paulatim purpurascens colorem contrahit, & tandem sese erigens & explicans, maturitate semen cui inhaeret, ut in vulgari Caryophyllata ostendit. Totâ planta cum suis etiam caliculis lanugine pubescit.

7.
Caryophyllata alpina nuda ante flore.

8.
Caryophyllata alpina nuda ante flore.

9.
Caryophyllata alpina nuda ante flore.

Crescit media ferè montium regione, locis udis & riguis, cum eo Santiculæ montanæ genere, cui lactei sunt flores, veluti sanguineis maculis aspersi, & Ranunculo illo platyphyllo, sub ipsis arboribus. Floret istic Junio in hortos translata, Maio, aliquando etiam maturius.

Natales.

11.
Caryophyllata alpina nuda ante flore.

SIMILI etiam propemodum ratione serpit Alterius radix, superiore non minor, at raro in tam multa capita extruberans: è quibus similiter multa foliorum alæ nascuntur, superioribus non breviores, sed frequentioribus minoribus folijs, in ambitu serratis, utrinque ornata, unico duntaxat, & quodammodo circinato folio, in tres tamen plerumque lacinias diviso, & in ambitu serrato, extremam alam occupante, quæ splendet, & dilutius viret quam in primo genere: nascuntur etiam inter eas foliorum alas pedales caules, graciliores quam in superiore, minoribus, magisque laciniatis folijs ornati, qui singulares plerumque, nonnumquam etiam plures, caliculos sustinent, in quibus flores aurei, quinque folijs vulgari majoribus

majoribus præditi, floris Cisti feminae amplitudinem interdum æquantes, medium occupant multa lutea stamina, inter quæ latet villosa quædam congeries, quæ excusso flore sese explicans mollior est superiore, & semen planum adnatum ostendit, quod maturitate fuscum fit. Tota etiam planta lanugine obsita, & adstrictionis particeps.

Natales.

Hoc genus in summis duntaxat Alpium jugis, nec in omnibus tamen, sed inter gramen, vel sub fruticibus nascitur. Floret istic Iunio, semen Augusto maturum: in hortis maturius omnia cum superiore.

Genus aquaticum Gesneri.

MERITO his conjungenda est elegans alia planta, quam quidem nascentem nunquam conspexi, nec is qui iconem suis coloribus depictam mihi communicabat Pennæus noster: sed ex C. V. Conradi Gesneri depicto herbario desumpsisse fatebatur.

Folia quidem Caryophyllata sunt, sed an lanugine pubescant, ex picturâ colligere non licuit, quemadmodum nec quâ sit radice prædita, nec qualia sint quæ ex eâ prodeunt folia: foli enim caules cum floribus unòque aut altero folio cauli in hærente depicta fuere: flores sanè elegantis & sanguinei sunt coloris, veluti Byzantinus Ranunculus. Duorum autem videtur generum: nam alterius flos multiplici foliorum texturâ & serie constat: alterius verò, simplici tantum: utriusque tamen medium occupat villosa congeries, non secus ac in aliarum Caryophyllatarum floribus.

Nomina.

NULLVM vulgare nomen istarum stirpium intelligere potui: sed secundum genus à Matthiolo, Commentarijs in IIII. lib. Dioscoridis, Caryophyllata montana nomine describitur: picturâ tamen non valde feliciter expressâ. Tertie iconi adscriptum erat, Geum aquaticum flore simplici & multiplici. Vulgarem autem Caryophyllatam, officinæ Caryophyllatam appellant, quod ejus radices Caryophyllos aromaticos nonnihil redoleant, nonnulli Benedictam, ex qua voce Galli suum *Benoite*, Germani *Benedictenkraut* & *Benedictenwurtz* mutuati sunt.

Gei facultates.

QVAS habeant facultates binæ illæ hoc capite descriptæ à montanis pastoribus non licuit intelligere. Geum autem scribit Plinius non modò pectoris doloribus aut laterijs mederi, sed & cruditates discutere jucundo sapore. Similibus præne facultatibus præditam ajunt Recentiores suam Caryophyllatam. Ejus decoctum ex aquâ, aut vino aquâ diluto, grumos sanguinis dissolvere, internaque vulnera curare prædicant, si bibatur, externa etiam vulnera si coeluantur. Decoctum ex vino, ventriculum roborare, concoctionem juvare, jecoris obstructions aperire, pectus mundare & purgare ab humoribus crassis & pituitosis. Radicem siccam ex vino sumptam adversus venena, & coli dolores utilem esse.

C O P I O S E nascuntur per Pannoniam & Austriam varia Pentaphylli genera, multis alijs Provincijs etiam vulgaria; quæ, cum ab alijs descripta essent, supervacaneum dicebamus, Pannonicarum Stirpium observationes scribentes, eorum historiam illis inferre. Propterea de ijs peculiari capite duntaxat egimus, quæ à nemine (quantum quidem intellexissemus) adhuc erant evulgata. Nos igitur, ea quæ tum commentati sumus, hoc capite repetemus.

*Pentaphylli
varia esse
genera.*

Quinquefolium. I. majus albo flore.

Quinquefol. II. minus albo flore.

V N U M, multa folia habet Quinquefolio vulgari similia, in quinque partes usque ad pediculum divisa, in ambitu minimè ferrata ut illa, sed extremis duntaxat foliorum oris, subtus incanâ quadam lanugine pubescētia, gustu initid gummoso & emplastico, deinde nonnihil amaricante: aliquot sub his exoriuntur cauliculi, exiles & tenues, dodrantaes, humi procumbentes, in summo ternos aut quaternos flores proferentes, Pentaphyllo vulgari similes, sed prorsus albos: quibus excussis, apparet calix lanugine obductus, semen continens planum, seminis ranunculi ferè æmulum, in rudimentum fragi congestum: radix crassiuscula, nigricans, in ambitu sese diffundit, & multis fibris hirsuta est.

I.
*Pentaphyl-
lum majus
albo flore.*

Provenit non modò in colle illo nemoroso supra Manderstorf oppidulum tepidarum aquarum scaturigine nobile: sed etiam in omnibus illis mōtosis silvis, quæ à Danubio procurrentes, ad Alpes usque pertingunt. In silvis item supra Nemethwywar, & Zollonock, apud Entzestorf, & plerisque siccioribus pratis, uno ab urbe Viēnâ miliari: in Moraviâ præterea, atque in montibus ultra Dravum annem, Pannoniâ Interamni. Floret Aprili & Maio, interdum denuo Autumno.

Natales.

A L I U D, ex eadem radice, quæ nigra est, multos plerumque cauliculos proferre solet, confestim nascentibus, secundum radicem, incanis foliolis, formâ superiori similibus onustos, graciles, non humi fufos & procumbentes, sed rectos, & summo fastigio multos flosculos priori similes. Superioris genus videtur, sed per omnia minus.

II.
*Pentaphyl-
lum minus albo
flore.*

Eruebam hoc inter saxa & scopulos, summis Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis. Floret sub finem Iunij, interdum etiam Iulio & Augusto, prout juga illa maturius aut serius à nivibus sunt libera.

Natales.

T E R T I U M, ex radice fibrosa & nigricante, ramos promit humi se spargentes, & subinde oblongas alias fibras agentes: qui summo capite, multa folia proferunt Pentaphyllo vulgatori

III.
*Pentaphyl-
lum aureo flore.*

Quinquefol. 1111. flavo flo. 11. species.

Ratales.

1111.
Pentaph re-
pens minus
luteo flore.

gatori ferè similia, in quinque profundas fil-
furas divisa (quarum singulae instar vulgaris
Quinquefolij per oras serratae sunt) mollio-
ra tamen, aliquantulum incana & splenden-
tia, adstringētis gustus: ex horum medio cau-
liculi exeunt palmares, multifidi, qui pro stir-
pis exilitate satis magnis floribus præditi sunt,
eleganti & planè aureo colore, multis intus
croceis staminibus: semen aliorum Penta-
phyllorum more, in fragi rudimentum con-
gestum, fuscum, exile.

Crescit hoc similiter in summis Austria-
carum Alpium jugis, quæ tamen herbosa
sunt, & sub Iunij finem floret, in hortis au-
tem Maio.

QUARTO, multa exeunt ab unâ radice
capita ramosa, humi fusa, aliquot folijs Pen-
taphylli vulgaris & elatioris formâ similibus
prædita, hoc est, quæ quinque foliolis in am-
bitu serratis, mollique lanugine pubescenti-
bus constant, sed non, ut illa, incanis, gustu
initio exsiccante, deinde nonnihil linguam
vellicante: ex ijs capitibus prodeunt dodran-
tales interdum cauliculi, similibus, sed mino-
ribus, folijs ornati, gestantes in summo mul-
tos flores luteos elegantissimos, quinque fo-
lijs, ut superiorum, constantes, medium flo-
rem occupantibus multis luteis staminibus:
semen in caput, & veluti fragi rudimentum
congestum, fuscum: radix longa, dura, satis
crassa, foris nigricans, & tenuibus fibris do-

natae est: sed & rami illi humi fusi plerumque fibras agunt, & vicina loca occupant.

Nihil

Nihil illo vulgatius secundum vias, locis siccis & nudis Pannoniæ, Austriæ inferioris, Natalis.
Moraviæ, & Bohemiæ. Florere incipit ineunte propemodum Vere.

2. Cum eo nascitur atque etiam floret, minus tamen frequens, aliud hujus generis humi Pentaphyl.
repens minus
aureo flora.
similiter fusum, cujus cauliculi non virent sed purpurascunt, & graciliores sunt, folia angustiora, magis villosa, & illorū oræ altius serrata: flores etiam magis aurei: ceteris cōveniunt.

Quinquefol. v. fragiferum.

Pentaphyl. supin. quorundam Potentillæ facie.

QVINTVM, habet, quinque, sex, aut plures foliorum alas à radice prodeuntes, hoc est, longas costas rubentes, quibus quinque, ut plurimum, folia, interdum etiam septem inhærent, contrario inter se foliorum exortu nascentia, uno, quod extremæ alæ insidet, impari numerum faciente: sunt autem ea rugosa, villosa, per oras serrata, supina parte virentia, dorso aliquantulum incano, Fragariæ vulgaris foliorum pænè instar, minora tamè, adstringentis aliquantulum saporis: affurgit deinde caulis gracilis, firmus, pedalis aut amplior, rubescens, in quo sparsa sunt rara folia infernis minora, quinque tamè ut illa numero, sed arctius juncta, summo autem fastigio, ubi in quosdam ramulos dividitur, terna tatum uni pediculo inhærentia: ferunt verò ij ramuli, sive virgulæ, albos flores, vulgaris fragariæ floribus prorsus similes, nisi paulò minores essent, quinque foliis, ut illa, constantes, & in medio lutea stamina obtinentes: quibus succedit fructus frago nō dissimilis, minor tamen, nec ullâ saporis gratia cōmendabilis, qui in exigua rufescentia, & facile diffuëtia semina transit: radix satis crassa, longa, dura, lignosa rubescit, & nigro adstringente cortice tecta est.

v.
Pentaphyl.
fragiferum.

Nascitur in Leytenberg, locis umbrosis, ad arcem in media silvâ supra Manderstorf sitam, quo loco primū, & aliquot deinde annis duntaxat observabam. Sed anno M.D. LXXIX. copiosè nasci videbam inter Rabam, Muram, & Dravum Pannoniæ flumina, omnium autem abundantissimè circa Sakturnya Ill^{us} Comitum de Zrimo arcem munitissimam, quæ sita est inter Muram & Dravum: crevit verò istuc non modò in cædis silvis, sed etiam grammineis campis. Anno autem illum sequente etiam reperiebam aliquot ejus stirpes in silvis supra Petelstorf, secundo ferè à Viennâ miliari. Floret Maio, fructus paulò serius maturefcit, effluuntque, ut dixi, semina, quemadmodum in reliquis Quinquefolijs.

Natalis.

PRIORIS meminisse videtur diligentissimus Anguilara, opinione XII. Alterum fortè describit noster Lobelius in doctissimis adversarijs: nostrum tamen flores habet fragariæ floribus magnitudine non inferiores. Poterit autem eodem nomine, quo ille suum vocavit, insigniri, Pentaphyllon minimum & petræum. Tertio, Pentaphylli alpini flore aureo nomen indidi: licebit verò pro arbitrio nomē mutare. Commodè Quartum dici poterit Pentaphyllon repens minus. Quintum Plinio forsitan non incognitum: nam lib. XXV. cap. IX.

Natural.

Quinquese-
linum Plinij.

Natural. Hist. sic scribit. Quinquifolium nulli ignotum est, cum etiam fraga gignedo com-
mendetur. Vulgaris certe fragaria tria duntaxat folia habet, nec verisimile est ejus stirpis
formam à Pliniano tempore mutatam, quare ad eam plantam, cujus Plinius jam dicto lo-
co meminit, minimè referri posse arbitror: hujus verò fructus esui nõ aptus, facit, ut Quin-
quefolium Plinij esse, nostrum hoc quintum, asserere nõ ausim. Nisi fortè eo loco Plinius
lapsus sit, & Fragariæ hiltoriam cum Pentaphyllo confuderit: quæ enim postea addit, ad
Quinquifolium vulgare proculdubio pertinent. Ut sit, hoc meum Pentaphyllon fragi-
ferum tantisper appellabo, donec aliud aptius nomen mihi aut alijs succurrat.

Pentaphyl.
supin. Poten-
tilla facia.

Anserina
Tragi.

NEMINEM potro existimare velim, hoc meum idem esse cum Pentaphyllo supino Tor-
mentillæ facie, cujus iconem & historiam Lobelius in suis Observationibus exhibet; nam
illud etiam frequens est agro Viennensi, in extremis pratorum marginibus, secudum silvas:
& nonnihil affinitatis cum Anserinâ Tragi, seu Potentillâ Fuchsi, habere potius videtur,
quàm cum Pentaphyllo, tametsi neque incana sit planta, neque repat, sed humi duntaxat
diffusa sit.

MVLTA facultates tribuunt Veteres Quinquifolio, quas ex ipsorum libris petere po-
terunt studiosi. An verò quas hoc capite descripsi stirpes similibus viribus sint præditæ, me
latet: omnes tamen adstrictionis participes, ex quâ qualitate colligere possumus, in quibus-
dam, cum Quinquifolij facultatibus convenire.

HEPTAPHYLLON.

CAP. XIII.

Alchimilla vulgaris.

Heptaphyl-
lon.

BINI aut terni, huic Plantæ, ramuli ab eadem exeunt radice, teretes, firmi, pedales, ut
plurimum, aliquot geniculis donati, cù quibus etiam folia, sex, septem aut pluribus di-
visuris infecta ad pediculum usque, tota incana, & veluti argentea; adstringētis & resiccant-
tis, ut & tota planta, gustus: ex geniculis similia etiã prodeunt folia, sed minora: circa extre-
mos & summos ramulos glomeratim nascuntur numerosi flosculi, Oleæ floribus persimiles,
parvi, stellati & albi: radix illi satis crassa, foris nigricans, dodrantalis.

Asialis.

Provenit in Pyrenæis jugis apud Cantabros: memini & ante in Allobrogum Alpibus se-
rius florentem videre, cum apud Cantabros Maio floreat.

Tormentilla
candida.

QVO nomine aut Veteribus, aut Neotericis, aut etiam à vulgo appelletur hæc planta,
mihi incompertum est. Heptaphylli nomenclaturam indidi, quòd plerumque septenis fo-
lijs ex eodem pediculo dependentibus, aut folio septifariam vel in septem lacinias diviso
constet. Historia illa universalis Plantarum, quæ post mearum Hispanicarum Observatio-
num evulgationem in lucem prodijt, Tormentillam candidam vocat. Ego ad Alchimillæ
vulgo

vulgo dictæ (quam etiam albo flore variantem aliquando videre memini) genus aliquod potius referendam esse censerem, tametsi Alchimilla folia non habeat tam altè dissecta: qualitates tamen non sunt dissimiles.

*Alchimilla
alboflora.*

PLANTAGO.

CAP. XIII.

PLANTAGINIS varia sunt genera, satis vulgaris nunc notitiæ, quorum cum ab alijs tradita sit historia, ab ijs describendis abstinemus: quædam tamen videre memini, quorum mentione, nemo, quod sciam, hæcenus fecit. Ea hoc capite comprehendere volui.

Plantago major incana.

Plantago peregrina latifol. Gareti.

IN collibus Salmanticæ vicinis, alijs item Castellæ locis aridis, dum istic vivebam, Primum genus observabam, vulgari minus, folijs incanis, multaque lanugine obductis, humi stratis, maximâ anni parte caule viduum, & floris expers: inter multas tamen plantas, nonnullas animadvertēbam Maio mense ferentes exiguam spicam Plantaginis instar, minorem, plenam florum pallecentium. Ejus radix tenuis, longa, & nigra erat.

i.
*Plantago
Salmanti-
censis.*

ALTERI multa sunt lata folia nervosa, illis fermè similia quæ in eo genere Plantaginis conspiciuntur, quæ à capite numerosis foliolis sibi invicem quasi imbricatim incumbentibus constante, & rosam plenam quodammodo eminente, Rosea vulgo cognominatur: inter quæ, quini aut seni progrediuntur nudi pediculi, capita mirum in modum variantia sustinentes: nam quædam Roseæ plantaginis capita æmulantur, alia spicæ instar sunt efformata, nonnulla ex mediâ rosâ brevem veluti spicam producent, in quibusdam, ex infimâ spicæ parte, alia capitula dependent, alia aliter sunt efformata. Tota autem planta magis incana est quàm vulgaris rosea.

ii.
*Plantago la-
tifol. exotica.*

TERTIUM multa similiter ex radice promit folia Angustifoliæ plantaginis folijs non dissimilia, inter quæ emergunt nudi etiam, ut in præcedente, pediculi, sive potius cauliculi, summo fastigio sustinentes capita multis longiusculis folijs (minoribus tamen & angustioribus, quàm quæ ex radice nata) constantia, deinde interdum ex illis foliosis capitibus plures alij pediculi, quorum fastigio innascuntur, spicarû loco, alia foliacea capitula; prædeunt tamen, & alij ex radice pediculi, foliacea duntaxat capitula sustinentes.

iii.
*Plantago an-
gustifolia
exotica.*

Secundi & tertij iconem ad me mittebat Londino, honestissimus vir, & idem rei herbariæ studio valde se oblectans, Iacobus Gareti junior mihi amicissimus, anno M. D. XCII.

Vnde nascit.

Tertij tamen plantam ipsam virentem ante conspexeram Londini in exculco horto N. V.

Plantago angustifol. Gareti prolifera.

Cynoglof.
Diosc. fortè.

Plantago
aquatica
minima.

Holosteum Salmanticense majus.

Ratales.

Holosteum
Salmantic.
primum.

simile, theculis inclusum: radix est longa, tenuis, dura, & quodam modo lignosa.

Edwardi Points Angli, anno M. D. XXCI. An verò utrumque genus semen ferat, ignorabam dum hæc scriberem. Tertium tamen pangi posse puto capitibus foliosis in terram depectis, & forsi: an etiam Secúdu. Vtrumque genus deinde alui Lugduni apud Baravos, & latifolium semen præbere observavi. Id porro, cujus primo loco meminì, nõ semel legitimum Dioscoridis Cynoglossum esse suspicatus sum: etenim si spicam florum (quã Dioscorides fortè non observavit, cum, ut dixi, maximã anni parte sine caule & flore conspiciatur) demas, nullam hæcenus ejus descriptioni exactius convenientem, inter tam varias plantas, videre meminì.

CETERVM huic capiti, non incõmodè forsitan adnecti poterit, Plantaginis aquaticæ elegans genus, Plantagini aquaticæ humili Lobelij congener, quod observabat & legebat Doctis. Gulielmus de Mera Medicus, dum ex Italiã rediret M. D. XCIII. mihi que Francofurti donabat.

Tota autem humi fusa est hæc plantula, & foliola producit à radice, longiuscula & angusta, longo pediculo innixa, atque inter illa multos tenues cauliculos, humi jacentes, uncialis, aut paulò amplioris longitudinis, in capitellũ desinentes, quod exiles fibras spargens, ijs se telluri figit, aliãque minora folia profert: inter quæ, quini aut seni (florem non cõspexi) orbiculi, tenuissimis petiolis innixi, qui in binas partes hiantes, semen valde exile ostendunt: ex iisdem capitellis nascitur & alter capitellorum ordo, folia & orbiculos adhuc minores proferens: radices nil nisi exiles fibræ sunt.

Nascitur, ut apparet, uliginosis locis, vel ubi interdum lacunæ, ab imbris subito cadentibus, exortæ fuerunt.

HOLOSTEVM SALMANTICENSE.

CAP. XV.

NON ignoro varias ostendi stirpes pro Holosteum, sive Holostio, quarum nullam adhuc offendisse puto, quæ Holostij veri descriptioni exactè cõveniat. Quæ tamen inter reliquas proximius veterũ descriptioni accedant, illam esse arbitror, quam cum Mompelliani tum Salmanticenses eo nomine donabant.

ILLARVM autem prior, Herbula est folijs ferè Plantaginis angustifoliæ, verũ, longè & minoribus & angustioribus, crebris, per terrã stratis, incanã lanugine obsitis, subadstringente gustu: inter quæ quini aut seni cauliculi, seu potiùs pediculi nudi exiliunt, palmum alti, qui ferè à medio ad summũ usque fastigium, multis & sese mutuo contingentibus flosculis ex herbaceo candicantibus ornati sunt, uti Coronopi spicæ: quibus dein de succedit semen Plantaginis semini valde

Aridis

Aridis collibus Salmanticae vicinis provenit. Nusquam tamen majorem aut candidiorē observabam, quā juxta Valentiam Hispaniae secus vias. Flores proferebat Salmanticae Maio: Valentiae autem Martio & Aprilis initio.

Holosteum Salmantic. minus.

CRESKIT iisdem locis aliud ejus genus multo minus, cujus folia Psyllij foliorum latitudinem non excedunt, longiora tamen, & villosa quidem illa, sed minus incana superiore, in ceteris prorsus illi simile, eodemque tempore florens.

Id genus etiam olim observare memini Mompeliano agro locis incultis & aridis.

UTRAQUE haec planta Salmanticensibus Holosteum dicebatur: posterior etiam apud Mompelianos hoc nomine insigniebatur: mihi utraque Plantaginis angustifoliae genus potius videtur, licet (ut dixi) nullae proximius ad Holostei descriptionem accedant.

HOLESTII porro meminit Diosc. lib. IIII. Holestion, inquit, herba est pusilla, tribus quatuorve digitis extra terram supereminens, folijs viticulisque Colamenti speciem, longitudine quatuor digitorum. Nascitur in collibus terrenis.

PLINIVS lib. XXVII. cap. X. Holosteon herbam esse dicit sine duritia, ex adverso (sive per ἀντίφρασιν) appellatum à Graecis, sicut fel dulce: reliqua, ut Dioscorides.

VSVS ejus ad rupta, in vino potae, nam & carnes coguntur decoctionibus additae.

LEONTOPODIUM CRETICVM.

CAP. XVI.

FORSITAN & ad Plantaginis angustifoliae, similiūque classē, referenda ea planta, quam Fracofurti à duobus amicis ex Italia accipiebā, diversa appellatione insignitam. Amplissimus enim vir Iacobus Antonius Cortusus mittebat eam adhuc tenellam, vestigia autem capitum adhuc retinentem, unā cum icone, ipsam stirpem satis scitē referēte, addito Catanances nomine. Iosephus verò à Casa bona ipsam plantam maturam & aridam, ac recensē Creta delatam, Leontopodij appellatione. Diligenter autem conferens utramque cum Leontopodij & Catanances descriptione, animadverto notas aliquot habere satis inter se convenientes. Nam quantum ex tenellā illa planta & icone, à Cortuso missa, colligere licet, herbula est statim à terrā proferens quaterna aut quina folia, longa, angusta, tenella admodum & lanuginosa, inter quae multi emergunt pedicelli, breves planē lanuginosi, ad terram inflexi, summo fastigio sustinētes aliquot capitula, multa lanugine obsita, in quibus flos, non satis cōspicuis, ut, qualis sit, describi queat: radicis summū caput quodammodo squamatum, à quo deinde ipsa radix descendēs paulatim gracilescit, & in multas fibras desinit, fusco colore praedita. Planta autem matura & sicca à Casa bona transmissa, infimam foliorum partem duntaxat retinebat, cum crassiore radicis parte fibris orba,

pediculos deinde breviores, crassos, maximā ex parte lanugine suā destitutos, capitula ferentes crassiuscula & brevia in quibus apparebant quidā albicantes flosculi nigricante umbilico praediti, quandam foraminum speciem praebente: pediculi autem illi aded incurvabantur & contrahebantur ad ipsius radicis caput, ut leoninum quodammodo pedem referrent (unde fortē λεοντοπόδιον nomen) aut milvi exanimati contractis articulis pedem exprimerent, quā postremā notā affinitatē cum Catanance primā haberet, reliquis verò notis

Leontopod. Cretice maliud.

Leontopodii
Diosc.Catanance
prima Diosc.Leontopodion
Plinij.Catanance
Plinij.

LIBRO autem XXVII. cap. etiam VIII. Catanances mentionem facit. Catanancen Thessalam herbam, qualis sit, à nobis describi, supervacuum est: cum sit ejus usus ad amatoria tantum. Illud non ab re est dixisse, ad detegendas Magicas vanitates, electam ad hunc usum conjecturâ, quoniam arefcens contraheret se ad speciem unguium milvi exanimati.

Tussilago alpina i. flore aperto.

Leontopodion
Bellij.T.
Tussilago al.
pina canescente folio.

plurimum ad Leontopodij descriptionem accederet. Vtriusque autem historiam ex Dioscoride proferam, addita tabellâ in qua utramque plantam recentem videlicet & aridam exprimi curabam, ut Lectores utriusque adminiculo facilius judicium ferre queant.

DIOSCORIDES igitur lib. IIII. Leontopodium sic describit. Leontopodion duorum digitorum herbula est, folia ferens angusta, longitudine trium quatuorve digitorum, villosa, & juxta radicem majore lanæ flocco incana: capitula in summo caule quasi perforata: in quibus flores nigri: semen usque ad eum spissâ lanugine involutum est, ut sæpe fallat: radice parvâ nititur, quam tradunt appensam ad amatoria prodesse, & tubercula discutere.

CATANANCEN autem primam tertio subsequente capite, hoc modo. Catanance una, folia Coronopi habet, longa, radicem junci instar tenuem, capitula sena aut septena, in quibus semen orobo simile. Arefcens curvatur in terram, & similis fit unguibus mortui milvij.

PLINIVS etiam utriusque meminit: Leontopodij quidem lib. XXVI. Nat. Hist. cap. VIII. Leontopodion, alij Leuccoron, alij Dorypetron, alij Thorybetron vocant, cujus radix alvum sistit, purgatque bilem, in aquam mulsam addito pondere denariorum duum. Nascitur in campestri, & gracili solo. Semen ejus potum, lymphatica somnia facere dicitur.

HÆC cum de Leontopodio commentatus essem, misit ad me Doctis. vir Honorius Bellus Cydoniâ, Cretæ in sulæ urbe, Leontopodij suis coloribus expressam iconem, cum aliquot ejus plantis siccis multo veluti tomento obductis, quarum nonnullæ folia adhuc retinebant angusta, trinervia, capita florû inflexa & incurva, ad speciem milvinorû unguium, & unicâ spicas florum integras uncialis longitudinis nec contractas aut inflexas habente: ex quibus notis apparet hanc plantam è generibus Plantaginis angustifoliæ esse. Iconem quam ad me mittebat, sculpendam curabam, additâ in eadem tabella ejus plâta figurâ, quæ spicas integras habet. Sed lectorem moneo, ne ipsum pigeat consulere primam Honorij ad me epistolam, quam ad horum Commentariorum calcem reperiet.

TUSSILAGO ALPINA. CAP. XVII.

B ECH II Alpini perelegantia duo genera in Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis observabam, quorum descriptionem hoc capite dare voluimus.

QVINA aut sena habet Primum folia, circinata ferè rotunditatis, Chamæcisso vulgari non valde dissimilia, in ambitu nonnihil sinuosa, & crenata, supernè rugosa, & nigricâte viriditate splendentia, infernè candida & multo quasi tomento obita, exsiccante initio gustu, deinde

deinde amaro:cauliculus nudus est,palmaris,concauus,incanâ lanugine pubescēs,unicum florem sustinens muscosum purpurascens,maturitate in pappum evanescentem: brevi postea arefcit & perit is cauliculus,ur reliquo anni tempore,sine caule planta conspiciatur: radix fibrosa serpit, & in latum se diffundens, multas propagines agit tenuibus fibris sese firmantes.

Oritur in summis Austriæ & Stiriæ jugis,& totos interdum cespites, cum Soldanellâ Alpina, cujus Tertio libro memini,occupat. Sub Iunij finem ut plurimum floret,interdum verò tantum Augusto mense, pro aëris ratione & constitutione:in hortis, maturius, Aprili videlicet, in quibus etiam cauliculus magis adolescit.

Tussilago alpina I. flore evanido.

Tussilago alpina II.

SECUNDVM à Primo non multum dissidet,figura enim foliorum eadem est,sapor idem, flos similiter purpurascens, radix etiam summâ tellure serpens, novâsque plantas subinde producens:folia dumtaxat paulò ampliora nonnumquam conspiciuntur, neque adeò splendent supernâ parte,aut aversâ candicant:sed tantum modò nonnullis villis obsita sunt.

Invenitur id in superiore collis parte post Monasterium Neuberger ad radices celsissimi jugi ejusdem nominis. Postea etiam observabam inferioribus jugis aliarum Alpium, gramineis locis. Initio, Asarinam esse existimabam, frustra tamen requirens flosculorum quos Matthiolus suæ Asarinæ adpingit,vestigia:sed flores in nonnullis deinde plantis conspecti, omnem dubitationis ansam præciderunt, ut certo statuere possem Tussilaginis montanæ genus esse. Maio floret in hortos translata & Aprili,ubi formam non immutat, quemadmodum nec superior:hujus etiam cauliculus paulò longior est superiore.

Sed subibat mentem cogitatio,eam stirpem quam Matthiolus Asarinam appellat, hoc bechium secundum esse posse,& illius iconem non satis fideliter fuisse expressam, in qua forsitan pictor ex arida plantâ,& ante quam in floré abiret lectâ, emergentis primum floris capitulum discernere non potuit:certè natales satis cõveniunt. Sed nihil pronuntio:hæc dumtaxat monere volui, ut Lectoribus occasionem præberem,de hac re accuratius cogitandi.

GALENVS Tussilaginis (cujus has plantulas genera esse non dubito) meminit libro VI. simpl.med.his verbis:Bechium ideo sic nuncupatum est,quod βήχας, hoc est, tusses, & orthopnæas juvare creditum sit,si quis videlicet folia arida sumens,aut radicem in prunis accendens,ascendentem inde fumum inspiratu attrahat. Est autem modicè acris, ut sine molestia,noxave,omnes thoracis abscessus rumpere credatur. Sanè virentia folia partes crudâ inflammatione obsessas, illitu extrinsecus adjuvant, propter aqueæ humiditatis admistionem,qua omnia viridia,teneraque participant, alia plus, alia minus.

MATTHIOLVS porrò suam Asarinam asserit,modicam abstergerendi vim habere,sed attenuandi,incidendi,aperiendique magis præstantem: potam drachmæ pondere ex mulsâ, sive oxymelite alvum exolvere, ducereque crassam pituitam & atros humores: ideo novos quosdam herbarios præferre ad luis veneræ dolores & articulorum morbos: dari utiliter hydropicis,& morbo regio laborantibus,nec deesse, qui ad comitiales & resolutos eam propinandam consulant,nempe aut herbam per sese, aut ejus decoctum: urinam ciere & menses,& vermes intestinorum necare.

CALTHA palustris quorundam, sive potius CHAMÆLEUCE pleno flore. CAP. XVIII.

PLANTAM illam circa rivos aquarum & uliginosis pratis nascentem, quam vulgus Herbariorum Caltham palustrem, nonnulli Chelidonium aquaticum appellant, Doctissimus Anguilara Opinionum lib. XII. Chamæleucem Plinij esse existimat, iisdemque

Natales.

II.
Tussilago alpina glabro folio.

Asarina Matthioli.

Bechium unde dictum.

Ejus qualitates.

Asarina facultates.

Caltha palustris.
Chamæleuce Plinij.

Caltha palustris vulgaris.

Caltha palustris pleno flore.

adhuc nominibus cognitam dicit Patavino agro, quibus Plinius Lib. xxiiii. cap. xv. eam donat, nempe Frani (Plin. Farrani) & Farfugij. Cl. Matthiolus commentarijs in Lib. i. i. Diofc. cap. de Tuffilagine, ejus opinioni affentitur, affentiuntur & alij.

Cum verò illa (ut quæ in fingulis regionibus nafcatur) omnibus nota fit, & à reliquis qui Scirpium Hiftorias evulgarunt, defcripta; fupervacuum efferet ejus hiftoriam hic repetere: iconem tamen fubijcere neceffarium duximus, ut confpici queat, quale difcrimen fit inter ipfam, & aliam quam obfervabam, cujus nunc hiftoriam dabimus.

MULTA autem habet, Aliud illud genus à me obfervatum, folia, circinata fere rotunditatis, fucculenta, venofa, in ambitu non nihil, vulgaris foliorum inftar, ferrata: prodeunt inter illa palmares caules, interdum etiam (fi udo pinguique fole nafcatur) pedales & majores, obliqui, in aliquot alas divifi, quæ, ut plurimum, vulgaris more, ex fummo geniculo binos proferunt flores, uncialibus petiolis innitentes, multiplici foliorum texturâ constantes, coloris plane aurei, quorum quina inferiora, reliqua veluti fufinentia & amplectentia, majuscula funt: radix non minus quàm vulgaris, multis candidis craffiusculisque fibris prædita eft. Floret eodem, quo vulgaris, tempore, interdum etiam denuo Autumno.

Ex Saltzburgenfibus pratis (in quibus copiofè nafci intelligebam) primùm Viennam Auftriæ delata, Nobilibus Matronis cepit effe in delitijs, cum iftic viverem: poftea, etiam ex Auguftâ Vindelicorum accerfita: verùm non adeo elegans ut prima, fed paulo humilior: ejus item folia minus vegeta, & quali pallefcantia: flos etiam diltutior, & magis pallens. Auguftanæ fere fimiles plantæ paucæ, inventæ funt pratis quibusdam uliginofis, Francoforto ad Mœnum vicinis, anno M D xci. aliquot etiam flore quidem pleno, fed rarioribus folijs constante, quæ in hortum illatæ, fequente anno, fimplici florum textura præditos tulerunt flores, inftar vulgaris. Abijcere tamen nolui: nam experiri volebam an anno M D xciii. fimplices flores porro ferre pergent: verùm per infortunium non licuit: quam autem Lugdunum Batavorum detuli, ut iftic etiam obfervare liceret, fimplum florem mihi femper præbuit.

CETERVM Plinius Chamæleuces radicem imponi fcribit carbonibus Cupreffis, atque eum nidorem per infurnibulum imbibi in vetere tuffi.

CACALIA.

Caltha palustris pleno flore.

Natales.

Chamæleucis Facultates.

AD Tussilaginis etiam genera, haud dubiè referenda est planta illa, quæ, in omnibus Austriacis Stiriacisque jugis obvia, à nonnullis Cacalia appellatur, cujus duo genera observabam.

Cacalia incano folio.

Cacaliaglabro folio.

VNUM multis præditum folijs, Tussilaginis vulgaris folijs pænè similibus, majoribus tamen, mediæque inter illius, & alterius majoris, Petasitis vulgo creditæ, folia, quodammodo magnitudinis, circinatæ ferè rotunditatis, in ambitu serratis, supernè dilutius virentibus, infernè incanis, in quibus multæ apparent venæ sive nervi, gustus ingrati, amariusculi, & calidi, innituntur autem purpurascensibus & striatis pediculis: caulis illi bicubitalis interdum, striatus, purpurascens, non secus ac foliorum pediculi, cui per intervalla innascuntur alia folia oblongis pediculis prædita, supra dictis minora, magis angulosa, etiam in ambitu serrata: supremus caulis extremique ramuli purpurascensium capitulorum congeriem instar umbellarum ferunt, in quibus terni plerumque flosculi quaternis foliolis, bifidoque stilo constantes, purpurascens coloris, odorisque valde tenuis, non tamen ingrati, qui deinde in pappum seu lanuginem abeunt (perinde fere ut Eupatorij aquatici flores) in qua oblongum semen latet: radix in multa capita extuberat, frequentibusque candidis, longis fibris donata est, singulis annis novos caules ad latera proferens.

i.
Cacalia vul-
garis incano
folio.

ALTERIVS folia magis cutacea sunt (si sic loqui licet) & duriora, supernè saturatius virentia, nec subtus incana, nec anteriore parte, qua pediculo inhaerent simul coeuntia ut in priore, pediculisve striatis innixa, sed rotundis & lævibus, perinde tamen ut illa frequentibus venis ornata, & in ambitu serrata, ingrato similiter gustu, amariusculo & calido: caules etiam læviores, & flosculi dilutiores: in ceteris conveniunt.

ii.
Cacalia gla-
bro folio.

Nascuntur commemoratis jugis ad silvarum margines, inter frutices, & umbrosis locis.

Natales.

OBSEVABAM & aliam quandam plantam in montanis pratis nascentem, secundum villarum stabula, cujus folia postremæ Cacaliæ folijs valde erant similia: neque radix etiam erat dissimilis. Verùm *κλαυλον* illam semper deprehendi: nec unquam ab illis montanis hominibus intelligere potui florémne ferat, an non.

Cacalia con-
gener plantæ.

TAMETSÌ potè dubitari possit, an quæ Cacaliæ nomine vulgo agnoscitur, cum Cacaliâ Dioscoridi descripta, & Plinianâ (quæ & utrique Leontice nuncupata) conveniat: facultates

Cacalia
Diosc
Cacalia Plin.

Petasites florens.

Petasites sine flore.

Pyrola i. vulgarior.

Petasites
vulg.

Petasites
albo flore.

Pyrola
i.
vulg.
differentia.

facultates tamen uterque suæ Cacaliæ tribuit à Tussilaginis (cujus haud dubiè hæc nostra Cacalia genus est) facultatibus non alienas. Scribunt enim Dioscorides Lib. 1111. cap. De Cacaliâ, ejus radicem in vino madefactam ut Tragacantha, delinctu & manducatu per se tussibus, & arteriæ scabritijs mederi. Plinius autem Lib. xxvi. Nat. Hist. cap. v 1. radicem Cacaliæ commanducam, & in vino madefactam, non tussi tantum, sed & faucibus prodesse.

ABVNDE etiam in Pannoniâ, Austriâ & Stirîâ sponte crescentem reperiebam plantam illam quæ vulgo Petasites credita est, doctiorum tamen omnium judicio, inter Tussilagines referendam, & à foliorum amplitudine Tussilaginem majorem nuncupandam. Eam albo flore variantem aliquando videre memini.

PYROLA. CAP. XX.

VULGARIS Pyrolæ binas observabam differentias: unam, satis amplum molleq; folium habentem: alteram, minus & durius, Soldanellæ alpinæ minutioris folio fermè æquale, nascentem utramque plerisque Pannoniæ, Austriæ & Stirîæ locis, cum paulo editioribus inter frutices, tum herbis ad quorundam ficiorum pratorum umbrosos margines: omnium autem copiosissimè silvosis quibusdam pratis ad Maurbach Cartusianorum cœnobium in Viennensi saltu situm, atque etiam in silvâ arcis Entzestorf im langhe thall proximâ, quinto ab urbe Viennâ germanico miliari, sive unius fere diei itinere. Sed cum vulgarioris historia, à plerisque

plerisque alijs sit prodita, eam retexere non est operæpretium, ejus duntaxat mentionem facere voluimus, ut prolatâ ejus icone, tria alia genera ipsi subijceremus, à nemine antequàm Pannonicarum Stirpium Observationes in publicum emitterem, adhuc descripta.

Pyrola II. tenerior.

Pyrola III. fruticans.

DIFFERT autem Primum genus à vulgari, cauliculisque gracilitate, & foliorum florumque tenuitate: hujus enim folia non adeo crassa carnosaque sunt, sed tenuia admodum, mucronata, in ambitu tenuissimè serrata, atriora, pyriq̄ue folium referentia: flos in cauliculis vulgaris pyrolæ flori similis, minor tamen, & frequentior: ei succedunt pentagona, ut in vulgari, capitula stilo prominente, radix etiam serpit, non minus quàm vulgaris radix, & subinde nova germina è longis pediculis sub musco latentibus profert.

II.
Pyrola tenerior.

Crescit in Alpium Austriacarum & Stiriacarum jugis, loco umbroso inter frutices muscumque terrestrem, sed uberrimè in silvâ illâ jam memoratâ arcu Entzeistorf vicinâ. Memini etiam olim colligere in jugis Laufannæ Allobrogum ad Lemannum lacum proximis. Floret Junio & Julio, interdum etiam Augusto.

Nasalis.

Miror autem quid Dalechampium moverit, ut hanc inter Ambrosias collocet, Ambrosiamque montanam nuncupet, quam si degustasset, non dubito, quin sententiam mutasset, nam longè aliud hujus temperamentum quàm Ambrosiæ.

ELEGANTISSIMUM est Alterum genus, interdum quodammodo fruticans: nam novelli brevèsque ramuli, singulis annis succrescentes, aliquot annos firmi viridèsque permanent, & supra tellurem eminent, donec tandem pondere suo depressi, humi procumbant, & musco se condant, fibrasque interdum agant: folia ut plurimum ad singula internodia, ubi novi ramuli succrescunt, bina, terna, aut quaterna habet, carnosâ, supernè saturatiùs virentia & splendens, Chamædaphnes (quam vulgus Laureolam vocat) folijs, formâ & magnitudine propè similia, in ambitu tamen serrata, gustu admodum exsiccante, deinde amaricante, ut reliquarum Pyrolarum folia: ex horum medio solent Aprili nova germina prodire, quæ foliolis veluti squamulis prædita, in virgulas tandem desinunt, quibus terni, quaterni, interdum etiam quini insident flores, vulgaris Pyrolæ floribus similes, paulo tamen majores, ex albo purpurascens; quibus excussis, succedunt pentagona capitula, tenui semine instar scobis plena, quæ cum suis virgulis hieme exarescunt: radix, sive potius cauliculi sub musco latent, longè lateq̄, summâ tellure sparguntur, & subinde fibras agunt.

III.
Pyrola fruticans.

Abundè provenit in silvis Entzeistorf, generosi Dn. Wolhij Christophori ab Entzeistorf arcu ante memoratæ vicinis, vulgari & Primo permixtum interdum, ubi anno M D LXXIX. primum observabam, & ab incolis Wintergruen (quod hieme vireat) communi cum vulgari

Nasalis.

romine

Pyrola IIII. minima.

IIII.
Pyrola mini-
ma.

Natalis.

Lunaria botrytis, minor.

Facultates.

Lunaria mi-
nor botrytis.

nomine appellari intelligebam. Audiebam & in Bohemicis silvis frequentem, mihi tamen illas penetranti, dum eodem anno Viennâ iter facerem Pragam, & inde Noribergam, videre non licuit. Sed & in Silesiâ natam similem plantam, icone etiam additâ, sequente anno ad nos mittebat doctiss. vir Fridericus Sebizius, Ducis Brigenfis Medicus.

MULTIS etiam serpit Tertium sub summâ terre cute viticulis, quæ terna aut quaterna eodem ortu nascentia interdum gerût foliola, Pyrolæ primæ, non vulgaris sive illius tenerioris quæ ante hanc tertia est, folijs formâ ferè similia, sed longè minora, tenuiora, magis orbiculata, & in ambitu, etiam serrata: inter quæ pediculus eminet binas ferè uncias longus, nudus, tenellus, summo fastigio sustinens unicum florem satis magnû, quinque mucronatis folijs constantem, Graminis Parnassi, vulgo vocati, quod Cordus Hepaticam albam appellat, florem, propemodum formâ referentem, decem reflexis staminulis medium orbem exornantibus, & capitulo in medio protuberante, stilumque exerente coronulâ quinque radijs cõstante ornatum: fiunt ea capitula temporis successu satis crassa, pentagona, quæ matura, copiosissimû semen minutissimum, scobis ligni à vermibus erosi instar, continent. Tota planta amaritudinis manifestæ particeps.

Nascitur umbrosis locis in Alpibus Sneberg, Hochbergerin, Durrenstain & alijs vicinis circa radices summorum illorum jugorum. Floret sub finem Iunii & Iulio: semen Augusto maturum.

NON dubium est quin omnes hæ plantæ similibus cum vulgari Pyrola facultatibus sint præditæ, quandoquidem easdem qualitates habent.

DESICCAT autem, adstringit, & glutinat vulgaris Pyrola: Foliorû succus illitus, recentia vulnera sanat. Idem etiam præstant folia. Eorundem ex vino decoctum, si bibatur, interna vulnera sanare creditur, propterea vulnerarijs potionibus addi solet.

LUNARIA MINOR RAMOSA.

CAP. XXI.

CRESKIT etiam in Pannonicis, Noricisque, ex veterum Geographorum descriptione, jugis, præsertim verò in pratis quæ silvis cinguntur, ante quàm suprema Alpium supercilia attingas, Lunaria illa minor, quæ & botrytis cognominata, cujus historiâ plerique descripserunt, & facultates mirè commendarunt in internis vulneribus: quamq; C.V. Fab. Columna Epimedium Diosc. esse censet. De illa autem hîc agere non est animus, sed de alia ejus specie rarissima, quam quidem nullibi nascentem vidi; sed in Silesiâ quodam monte natam, & erutam, ad me mittebant Viennam Austriæ Doctissimi Viri Fridericus Sebizius & Achilles Cromerus

Medici, fidâ amicitia mihi conjuncti, cum Pannonicarû Stirpium Historiam describerem.

DODRAN,

Lunaria minor ramosa.

DODRANTALIS autem est planta, statim à radice, unam aut aliam foliorum alam, sive folium ramosum & multifidum, frequentibus folijs, vulgaris Lunariæ minoris folijs ferè similibus constans, sed longioribus & crassiusculis, crebrâque incisurâ diuisis, colore, ut in vulgari, viridi dilutiore & quodammodo palescente: secunda ala, ut quæ tenerior, & postremo nata, tenui quadam, sed rarâ admodû lanugine pubescere videtur, succulentiorque est prima: ex ejus quasi utero, secundum radicem emergit cauliculus pinguis & succulentus, sustinens multifidam & majorem uvam (florisne an fructus dicere debeâ, hæreo) quàm vulgaris, alioqui admodum similem, quæ an in albam farinam, quemadmodum in vulgari resolvatur, affirmare non ausim, quandoquidem nondum maturæ erutæ fuerant, quas accipiebam plantæ, inter quas una fuit quæ ternos botros protulerat: radix vulgaris instar, multis fibris latè in ambitum sparsis, crassioribus tamè, constat.

In altis Silesiæ montibus gignitur: apparere autem & florere eodem cum vulgari tempore nobis significabant. Ioannes Aicholtzius Medicus Viennensis, ad quem etiâ mittebantur ab ijsdem amicis aliquot recentes ejus plantæ, sæpe in hortum suum intulit: sed comprehendere noluerunt, omnem enim culturam respicere videntur, quemadmodum pleræque aliæ montanæ.

LUNARIÆ minoris aliam elegantem speciem etiâ ramosam exhibet C. V. Ioachimus

Camerarius Ioach. F. Archiatros Noribergensis ex Angliâ allatam, in Epitome Matthioli ab ipso diligenter auctâ & locupletatâ.

Ceterum Silesij suam illam ramosam *Nechter widerthous* appellant, hoc est, *Trichomanes legitimum*. Vulgarem verò Itali *Lunaria del grappolo*: Germani *Wionrauten* & *Wiontraus* nominant.

VULNERARIAM autem esse plantam, omnes Recentiores rei herbariæ scriptores tradunt: potam, intrinsecas corporis fracturas curare, & extrinsecas illitam: mirè etiâ commendatur ad puerorum enterocelas: tota planta in pulverem contrita ex vino austero pota utilis esse perhibetur dysentericis, & albas uteri fluxiones, simul etiâ rubentes, sistere.

DENTARIA, vulgo dicta.

CAP. XXII.

EIVS Plantæ quæ, à dentatâ radice, apud Recentiores rei herbariæ scriptores, *Dentariæ* nomen obtinuit, varia sunt genera, à me quidè varijs in regionibus observata: sed non omnia descripta, quia ex his nonnulla etiâ ab alijs prodita memoriæ. Singulorum tamen quæ observabamus, mentionem hoc capite faciemus; ab ijs exordium facientes, quæ radicem maximè dentatam habent, & ἀφύλλαι sunt.

PRIMA autem sit illa, quæ *Cordo*, quæ *Matthiolo*, fuit cognita, longâ & crassâ radice, ex multis veluti dentibus squamatim compactis, constante, nullum caulem, nullum folium ferens, sed succulentum pediculum duntaxat promens, pedalem, *Leimodori* pediculo ferè æqualem, floribus etiâ illis formâ similibus onustum, coloris carnei elegantissimi, illis in semen abeuntibus, marcessit caulis, nulloque alio plantæ vestigio relicto, radix reliquo tempore sub terra latet.

Multis locis nascitur, frequentem tamen reperiebam in *Leytano saltu*, sive *Leytenberg* supra oppidum *Manderstorf*, & *Viennensi silvâ*, inter frutices umbroso loco nascentem, & *Aprili* florentem. Postea illius radices fortè etiâ eruebam *Iunio* anni M. D. XC. in montibus *Francofurtoad Mœnum* vicinis & ei urbi ad *Septentrionem* objectis (cùm alias stirpes eximere vellem) sub arboribus & fruticibus crescentem.

ALTERA tota tenella est, radicemque habet candidam, è multis veluti denticulis congestam, cauliculum, seu potius pediculum proferentem *dodrantalem* aut paulò ampliorrem, succi plenum, & quasi transparentem, candicantem, foliorum expertem, quibusdam tantum velut articulis distinctum: qui flores summo fastigio gerebat binos aut ternos alternatim

Dentaria major, five ἀφύλλος I.

Dentaria coralloide radice, five ἀφύλλος II.

ternatim dispositos, ex albo purpurascens, nigræ violæ, aut verius orchidis seu leimodori
florum æmulos, & valde tenellos.

Natales.

Florentem Augusto mense inueniebamus ad radices Etscheri jugi (dum illud anno re-
paratæ salutis humanæ M. D. LXXVIII. per silvam conscenderemus) sub abietibus, alijsque
hujus generis arboribus, quò sol vix unquam penetrat, nullæque propè aliæ stirpes nascun-
tur. Similem porò etiam Augusto mense florentem pedalis altitudinis cauliculo succu-
lento, plures flores omnino niveos ferente, simili formâ præditos, prominentibus ex hiatu
purpurascens villis, majore copiâ sub abietibus & fagis umbroso admodum loco repe-
riebam, dum quinquenio post, ex Sneberg, comite ibicum venatore itineris duce, per aliud
jugum in Rehenaw descenderem. Sed & illa amplior adhuc, pluribusque floribus onusta,
anno M. D. LXXXIX. eruebatur in silvâ Francofurto ad Mœnum vicina, Junio mense.

III.

Dentaria
ἀφύλλος ter-
tia, five κο-
ρδαλλοειδης.

TERTIÆ flores sunt quinque aut sex, minores, orchidis pumilæ floribus pares, simili-
ter ex herbaceo pallescentes (labro tamen propendente exalbido, & circa umbilicum pur-
pureis radijs insignito) inodori, spicæ in speciè in palmari cauliculo enascentes, folijs caren-
te, & subfuscis veluti vaginulis recondito: radix illi ramosa, corallij instar, prorsus alba, succi
plena, nullis fibris cohærens, amariusculi saporis.

Natales.

Hanc duntaxat observabam Maio mense florentem, anno M. D. XXC. in silvâ recens cæsâ,
paulò supra Entzestorf im langhe thal ante memoratâ.

IIII.

Dentaria
baccifera.

OBLONGA serpit radice Quarta, dentatâ quidem, sed veluti ex multis nodis constan-
te, albâ, interdum etiam pupurascens, subinde ex lateribus novas propagines generante,
ingrato, & linguam primum siccate gustu, deinde acri: ex cujus lateribus prodeunt oblon-
go pediculo, five costæ (quæ secundum terram purpurascit, postea viridis est) in hæretia fo-
lia, quina plerumque, interdum plura, magnâ ex parte inter se opposita, alteròq; latere tan-
tum crenata, eo, quò imparem numerum facit, & extremæ alæ insidet, duntaxat utrimque
crenato, gustu initio acido, postea acri & fervente: caulis cubitalis est, gracilis, nudus, quem
circa medium binæ aut ternæ alæ, interdum plures, ex tribus tantum modo folijs, jam de-
scriptis respondentibus, constantes ambiunt, superna verò pars oblongis angustisq; folijs,
nunc leviter, modò nihil crenatis, confuso ordine obsita est: extremo cauli insident quater-
ni, quini, aut plures flores, Leucoij, aut Hesperidis florum quidem æmuli, sed minores, qua-
tuor folijs albis, aut ex candido leviter purpurascens, præditi: quibus succedunt siliquæ
seu cornicula, Sinapi corniculis similia, breviora tamen, quæ, una cum suis pediculis mar-
cescentia, plerumque decidunt & pereunt, nonnumquam tamen crassefunt & matura, fe-
men fe-

Dentaria IIII. baccifera.

Dentaria v. τριφυλλος.

men ferunt Hesperidis semini ferè par, quod dissiliens corniculis excutitur. Sed præter id semen, ad singulorum ferè foliorum, quæ caulem ambiunt alas & exortum, tubercula quædam adnascuntur, bulbulis Lilij cruenti illius quod Martagon bulbiferum vulgo appellatur, haud absimilia, ac velut è squamis compacta, initio viridia, deinde pulla, ingrati admodum gustus, quæ facillimè decutiantur, & præmatura spontè decidunt, terræque sepulta, novellas plantas gignunt.

Reperitur, ut puto, hoc genus in omnibus Germaniæ montanis silvis. Nam memini erueri suis bulbulis onustum anno M. D. XLVIII. comite C. V. Andree Hyperio, in silvis Hassiæ non procul Martpurgo, & doctis. vir Ludovicus Ioachimi F. Camerarius, plantam aridam ad me mittens Viennam, in Misniâ inveniri significabat, ego verò, dum istic agerem, aliquoties vicinis Viennæ saltibus, opacisque silvis Austriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Pannoniæque observabam, demum etiam vicinis Francoforto ad Mœnum montanis silvis cum illâ primâ ἀφύλλω: sed & anno M. D. XCII. vir doctissimus idemque politissimus Ferrantes Imperatoris Francofurtum ad me mittebat Neapoli Apuliæ cum alijs elegantibus stirpibus. Florere autem solet Aprili: bulbuli nigricantes Maio conspici, alarum cavis inhærentes.

Natalis

CAULEM profert Quinta pedalem, firmum, rotundum, levem, quem, in summo ferè, ambiunt terni pediculi (rarissimè plures) singuli terna folia sustinentes, ampla, mucronata, in ambitu serrata, saturatè virentia, gustu fervido: summum caulem exornant quini aut sexni flores, quatuor folijs constantes, Dentariæ Heptaphylli florum æmuli, deorsum spectantes & propendentes, colore ex herbaceo palescente: flores sequuntur oblonga cornicula, torosa, mucronata, qualia sunt Dentariarum Pentaphylli & Heptaphylli cornicula, & in his etiam simile semen, hoc est, Hesperidis ferè, sed crassius atque virens, quod dissiliens corniculis exilit, ante quàm probè maturum videatur: alia præterea folia à radice profert, terna tantùm in singulis oblongis pediculis nascentia, superioribus multo ampliora, sed breviora: radix novella alba est, vetusta nigricat, multis articulis sic distincta, ut è plurimis dentibus coagmentata videatur, Dentariæ ἀφύλλω radici non valde absimilis.

Dentaria τριφυλλος

Exit in umbrosis Austriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Pannoniæque silvis, non modò ad montium radices, sed etiam circa mediam eorum regionem, ubi præaltarum arborum silvæ ut plurimum, in Alpibus hujusmodi, delinere solent. Inveniebam & ultra Dravum, in monte Grebén imminente, cum Quarto genere bulbifero: atque etiam Herciniâ silvâ Bohe- miam ambiente.

Natalis

Floret Aprili, vicinis Viennæ Austriæ silvis, & alijs humilioribus: semine prægnans est, Maio. At in montibus, hæc omnia seriùs.

Tempus

Dentaria VI. πεντάφυλλος γ.

Dentaria VII. πεντάφυλλος II.

VI.
Dentaria
πεντάφυλλος γ.

SEXTAE à radice nodosâ, & in plurimos articulos distinctâ, tenuibusque aliquot fibris ex articulorum distinctione prodeuntibus donatâ, exeunt aliquot folia, longis pediculis nixa, in quinque profundas & ad pediculum usque sectas lacinias, in ambitu crenatas, divisa, scabra & tactu aspera, saturè virentia: caulis pedalis aut amplior, rotundus, quibusdam ex intervallo folijs, alijs paribus, donata, summo fastigio quinos aut senos flores bulbiferæ floribus similes gerens, colore tamen paulò magis saturatè purpurascente, qualis ferè in floribus Violæ latifoliæ non vivacis, quam nonnulli Lunariam Græcam appellant: succedunt longiora cornicula, semine, quale Quarta & Quinta habent, plena.

VII.
Dentaria
πεντάφυλλος
altera.

MAGIS est dentata Septimæ radix, sive inæqualis, & pluribus crassis squamis, quemadmodum propè Primæ radix, exasperata, & raris fibris inter illas nascentibus, prædita, ex qua prodit caulis rotundus, pedalis, in quo per intervalla quina folia longiusculo pediculo subnixa, lōga, in ambitu serrata, molliora quàm in superiore, neque adeò saturâ viriditate prædita: flores in summo fastigio Sextæ floribus per similes, quatuor videlicet folijs, Leucoij florum instar, constantes, colore Sextæ floribus non dispari.

VIII.
Dentaria
πεντάφυλλος.

OCTAVAE aliquot è radice exeunt folia, quina interdum, sed maximâ ex parte septena, longæ costæ inhærentia, foliorum fraxini instar digesta, hoc est, ut ex adverso bina semper respondeant, folium impar extremam alam occupet, omnia in ambitu serrata, dilutius virentia quàm Sextæ folia, & subtus candicantia: caulem etiam pedalem, rotundum, binæ aut ternæ foliorum alæ, ijs quæ à radice prodeunt non dissimiles, ornant, ejus autem summum, flores Superioris floribus pares, quatuor videlicet folijs constâtes, candidi tamen coloris: cornicula quæ succedunt, etiam paria, simile semen continentia: radix minus squamata, quàm præcedentis, Quintæ radici fermè respondens, & paucis crassioribus fibris firmata.

Notales.

Sextam & Octavam ad Allobrogicarum Alpium radices supra Lemanium lacum, sponte nascentes observare memini, ante quadraginta annos, dum per Helvetios, è Galliâ Narbonensi, in patriam redirem, præclusâ per reliquam Galliam viâ, feruente bello inter Imp. Carolum V. & Galliæ Regem Henric. II. Septimam autem Machliniæ nascentem conspicebam in cultissimo horto Ill. Viri Ioannis de Brancion, mihi semper carissimi fratris loco habiti, ex Allobrogibus aut Italiâ acceptam. Quin & doctissimus Vir Ferrantes Imperatus, in eo catalogo stirpium bulbosarum & tuberosarum, quæ Neapolitano regno nascuntur, quémque mittebat ad Ill. Virum Ioan. Vinc. Pinellum (qui meo nomine hoc ab ipso petierat) enumerat Dentarias Quinquefoliam, Septifoliam & Corallinam, quam vulgo nuncupari

Dentaria VIII. ἐπτάφυλλος.

nuncupari ait *Sequita Romana*, & à levibus quibusdam mulierculis usurpari ad amatoria. Illas verò nusquam in Pannoniâ aut vicinis regionibus conspiciere licuit.

AN porro veteribus fuerint nota hæ Plantæ, nondum mihi constat. Priorem Cordus Anblatum cognominavit à Germanica voce *anblat* quasi dixisset foliorum expertem, quia nulla in caule sive pediculo flores sustinente, nec ex radice exeuntia conspiciuntur, in hac planta, folia: Matthiolus, à radice détata, Dentariam majorem appellavit: mihi non incommodè Dentaria ἀφύλλος major dici posse videtur: à rhizotomis mulierculis S. Georg würtzel/hoc est, S. Georgij radix nuncupatur, quod fortè circa diem D. Georgio nuncupatum, interdum germinare conspiciatur. Alteri Dentariæ ἀφύλλου secundæ sive minoris nomé dedi, vulgare nullum nomen intellexi: quemadmodum nec Tertîæ, quæ Dentaria ἀφύλλος κοραλλοειδής (à radice corallini rami speciem referente) à me cognominata est. Quartam, Dentariam bulbiferam sive bacciferam appellari posse arbitror: ea autem esse videtur, quam Cordus lib. Hist. Stirpium 11. cap. cx1. Coralloidem appellat: Austriæ vicinarumque regionum incolæ weifs Sanickel/ id est, Saniculam albam; rhizotomæ autem mulierculæ, quæ multas stirpes in Viennensi foro venales proponere solent, *Wurtzel* à facultatibus quibus eam polere putant, vocant. Quintam in initio Dentariam

ἐπτάφυλλον cognominaveram, quia tres illæ foliorum alæ contrarijs inter se pediculis in summo ferè caule nascentes, & singulæ ternis folijs præditæ novenarium numerum explebant: nunc τρίφυλλον appellare magis placet, quoniam terna duntaxat in singulis pediculis folia nascuntur. Sextam, Cordum, Coralloidem alteram, dixisse, nonnulli arbitrâtur, Matthiolus Dentariam minorem: mihi Dentaria πεντάφυλλος prima à foliorum uni pediculo inhærentium numero, non ineptè fortasse dici posse videtur: quemadmodum nec sequens Dentaria πεντάφυλλος altera. Octavam similiter, si quis à foliorum numero quæ in eodem pediculo nascuntur, ἐπτάφυλλον nominaverit, non errabit, meo judicio.

SEPTIMAE, & Octavæ meminit Iosias Simlerus ad finem Commentarij de Alpibus, his verbis. *Wilder Senff*/herba ejus nominis duarum specierum reperitur. Prior uno pediculo septena habet folia, supremo caule multos flores purpureos & partim albos [*albos ego duntaxat conspexi*] post quos cornicula subnascuntur semen continentia minutum [*non satis exactè observasse videtur, nam Hesperidis semini dispar non est*] compressum: radix subest alba, alabastris modo splendens, squamea. Altera quinque folia habet uno pediculo, [*florem qui Hesperidis purpurascens flore, vel Lunaria græca inodora est, non vidisse existimo*] aliàs superiori non dissimilis: tota substantia utriusque acris est, sinapi æmulans, aut raphanum. Ad cubiti altitudinem crescunt, umbrosa loca amant & latices, primo Vere statim emergunt. Aliqui Pulmonariam hanc vocant.

Hæc Simlerus, ea Gesnero, Ioanni Fabricio, & Benedicto Aretio, veteri meo amico, accepta referens.

CETERVM nullas istarum Plantarum, quæ hoc capite descriptæ sunt, facultates compari, præter eas, quas Viennenses mulierculæ Quarto generi attribuunt, nempe, quodd ejus radices decoctum, pueris tormina patientibus propinatum, utile esse credant, unde nomen ab illis plantæ inditum: & quas Matthiolus Dentariæ pentaphyllo adscribit Commentarijs in Diosc. lib. III. cap. de Symphito, nempe in potionibus ad enterocelas, internâque vulnera, præsertim ad ea quæ in thoracis cavitate penetrarunt, radices prodesse.

PLUMBAGO quorundam.

CAP. XXIII.

MULTOS ab una radice caules emittit cubitales, aut ampliores, plurimis ab infimâ parte, ad summum usque, ramis lentis & sequacibus divisos: folia habet Lepidij, minorâ, Isatidis ferè, viridia, succulenta, acerrimi gustus, & urentis facultatis: flores in summis ramulis confertos, membranaceo, & hispido glutinèque quodam obsito caliculo inclusos, quinque foliolis constantes, ex purpurâ cæruleos: semen nigrum, exiguo avenæ deglubatæ

Sequita Romana.

Stirpium.

Coralloid.
Cordis alteræ:
Dentaria minor
Matth.

Facultatis.

Plumbago.

Plumbago quorundam.

Natales.

Lepidium
Anton. Ne-
brissenfis.
Molybdana.

Draba i. vulgaris.

Draba vul-
garis.

Natales.

II.
Draba al-
tera.

grano simile: radicem albam, longam, digita-
lis crassitudinis, unicam, in novellâ (qualem
hâc exhibemus) plantâ: sed, ubi adolevit, mul-
tifidam, longè latèque sese spargentem, atque
ad ipsum, unde propagines istè dependent, ca-
put, novos caules sæpè numero proferentem.

Provenit plerisque Hispaniæ & Lusitanæ
locis calidioribus, juxta vias: varijs item Galliæ
Narbonensis, & ejus quam vocât Provinciæ,
observabam. Serius autem floret: in Belgicâ
certè, rarè admodum, & non nisi Septembri:
eâque de causâ, tametsi floreat, semen ad ma-
turitatem nunquâ istic pervenire potest. Vien-
næ autem de unâ atque alterâ, quam semine
natam alebam, plantâ (cum æstas fervida) ma-
tutum colligere memini.

ANTONIUS Nebrissenfis hanc plâtam Le-
pidium vocavit. Sunt qui Molybdænâ, hoc
est, Plumbaginem Plinij putent: vulgo Herba
S. Antonij dicitur. Mompellianis meo tem-
pore Dentilaria appellabatur, quòd dentium
dolori mederi crederetur, etiam manu retenta.
Granatenses vulgò *Belesâ* vocant.

PLINIO, Molybdæna commanducata, si
oculus subinde elingatur, vel (ut alij malunt)
liniatur, plumbum (quod est genus vitij) ex
oculo tollitur.

DRABA.

CAP. XXIIII.

SATIS vulgaris noticiæ est Draba, & ab
Salijs etiam descripta: quia tamen in Austriâ
valde frequentem observabam, nõ potui ejus
historiam alijs cõgeneribus stirpibus non adij-
cere, præsertim cum duæ aliæ stirpes sese mihi
obtulerint, sub ejus classem, meâ opinione, re-
ferendæ.

PEDALES igitur habet Draba caules, stri-
atos, tenues, firmos, quos inæquali ordine am-
biunt uncialia folia, in ambitu dentata, circa
pediculum latiora, ex viridi cineracea, gustu
acriusculo: quæ autem secûdum radicem na-
scuntur, frequentia sunt & majora: supremi
caules in multos ramulos æqualis lógitudinis
divisi, & flosculis quatuor albis foliolis con-
stantibus onusti, sambuci umbellam quodam-
modo referunt: floribus succedunt exigua ca-
pitula, turgidula, & veluti duobus utriculis
constantia, mucrone, qui eos separat, promi-
nente: in singulis utriculis unicum semè con-
tinetur: radix candicans, tenuis, longè latèque
serpit, & quibusdam fibris prædita est.

Nulli ferè agrorû margines circa Viennam,
totâque aded inferiore Austriâ, hac plantâ non
sunt obsiti, quæ subinde in ipsa etiam arva latè
irreperit. Floret Maio & Junij initio, semen sub
Junij finem maturum est. Memini etiam hâc
plantam legere in insula illa quam facit Rho-
danus in duo cornua divisus inter D. Ægidij
phanum & Arelatem, dum Massiliam profici-
sceretur.

MULTOS ex eadem radice ramulos humi
fufos, profert Prior illa planta Drabæ generi-
bus adnumeranda, qui terrâ obruti, aut sub illâ sese condentes, atque etiam summâ tellure,
serpente

Draba II.

Draba III.

serpentes, subinde fibras agunt: ij deinde summo capite numerosa folia producunt villosa, Drabæ folijs formâ & colore similia, sed minora, nonnihil in ambitu dentata, subacidi initio gustus, deinde acris: ex horum medio cauliculi exeunt palmares, nonnumquam majores, recti, teretes, virentes, hirsuti, aliquot minoribus folijs latiore basi eos amplectentibus donati: flores in extremis cauliculis spicæ in speciem nascentes, quatuor albis foliolis constant, quibus decedentibus, planæ oblongæque, ut in Sinapi, succrescunt siliquæ, duplici ferie, pusillum, rufum semen continentis: radix candida fibrosaque est, ex quâ, ad cauliculorum exortum, alij enascuntur ramuli, similibus folijs præditi, in latera sese diffundentes.

Invenitur in Tauro monte: memini & Ferrariâ in Belgicam nobis missam ab Alphonso Pancio, Leucioij montani nomine. Floret maturius superiore, nempe Aprili.

FREQUENTIBVS etiam ramulis, prædita est Altera, ex eadem radice prodeuntibus, tenuibus, dnide in caput extuberantibus, ex quo aliquot folia quasi in orbem disposita prodeunt, crassa, succi plena, atrâ viriditate splendentia, Auriculæ urfi Quartæ (quæ flore est carnei coloris) folijs magnitudine & forma fermè respondentia, sed nonnihil in lateribus dentata, acri gustu, & illico linguam vellicante: ex horum medio pedalis aut major exit caulis, gracilis, quem per intervalla ambiunt & amplectuntur folia superioribus minora, & ad petiolum latiora: flores spicæ instar supremum caulem ambiunt, ut in Priori, & quatuor albis foliolis constant: quibus succedunt teretia & oblonga cornicula, duplici ordine, rufum, pusillum, & planum semen continentia: radix tenuis & repens late sese diffundit, & novas plantas singulis annis producit, vivax, & totâ hieme virens.

Crescit in declivi montis Herrnalben, supra Zeehof, villam Cœnobij Gamingensis: ubi sero floret: at in hortos translata, maturius, cum præcedente, nonnumquam etiam ante hiemem. Ea forsitan est, quam Lobelius in Appendice exhibet pag. 463.

HIS adijciendum est genus illud Drabæ minus, quod multa promit, à summo radicis capite, foliola, longis pediculis nixa, aliquantulum angulosa, villis quibusdam obsita, inter quæ gracilis exilit cauliculus, palmaris, paucis foliolis longioribus præditus, qui à medio ferè ad lummum, orbicularibus capitellis onustus est, membranulâ in binas partes divisus, semen exile, fuscum, continentibus: radix, pro plantæ exilitate, satis crassa, paucissimis fibris donata: vivax, ut arbitror, nam præcedentis anni cauliculum adhuc retinebat ea planta, quam Gulielmus de Mera Medicus, in itinere observatam, & inter chartas repositam, floribus tamen carentem, mihi Francofurti donabat anno M.D.XCIII.

Natales.
Leucorum
montanum.
III.
Draba ter-
tia succulen-
to fol.

Natales.

Draba mi-
nor.

Nomina.

GRÆCIS ἀραβίς καὶ δραβή: Latinis Arabis & Draba dicitur: nomen vulgare nullum novi: Sunt tamen qui Germanis *Turckisch Kress* dici scribunt.

Facultates.

COQVITVR Draba cum Ptisana, ad pituitosa pectoris vitia. Semen aridum, pro pipere obsonijs misceri, scribit Dioscorides.

TURRITA.

CAP. XXV.

Iis congener videtur Planta illa, quæ vulgo, apud eos qui Stirpium cognitione & studio delectantur, Turritæ nomen obtinet, ab extremorum caulium formâ, qui in metæ aut pyramidis effigiem desinunt. Eius autem bina observabam genera.

Turrita vulgatior.

Turrita major, Plateau.

I.
Turrita vulgatior.

HABET verò Prima, quæ & frequentior, & vulgatior, conferta circa radicem folia, binas uncias longa, succulenta, hirta, & aspera, saturatiore colore viridi prædita: inter quæ pedales, aliquando etiam cubitales promit caules, quos inordinata ambiunt folia, circa pediculum latiora, deinde in mucronem desinentia, succulenta & hirsuta: summo caule confertim nascuntur multi exigui flores, quatuor foliolis albis constantes: quibus discussis, alij apparent, caulis fastigio sensim, veluti in metæ formam, sese attollente, ut tandem frequentibus longiusculis corniculis cinctum conspiciatur, quæ pusillum, rufum, acre semen continent: radix illi alba, multis fibris prædita, quam tamen vivacem esse non puto.

Natales.

Sponte provenit, in plerisque Austriæ collibus lapidosis & salebrosis. Floret Maio, semen maturum est Iunio.

II.
Turrita major.

MULTA etiam promit Altera secundum radicem folia, Prioris folijs majora, in ambitu nonnihil crispa & sinuosa, minus tamen aspera, & colore dilutius virente: inter quæ caulem promit, interdum plures, bicubitales ut plurimum, in aliquot ramos divisos, per quos inordinata nascuntur folia, valde latâ sede eos complectentia, foliorum Brassicæ campestris (de quâ proximè sequente capite) propè instar: summo caule multos similiter fert flores, superioris floribus paullo majores, quatuor etiam folijs constantes, coloris ex albo interdum pallentis & ἀχρόλευκα, aliquando omnino niv ei: quos subsequuntur conferta, ut in priore, longa cornicula, semine altero aliquantulum crassiore, plena: radix est alba, prioris radice crassior & durior, paucioribusque fibris donata, nec vivax: nam altero plerumque à satiatione anno, caules prolato semine exarescunt, & tota planta perit.

Natales.

Rarius invenitur priore, & umbrâ magis delectari videtur, quare facilius in cævis silvis, quàm apertis collibus (quibus prior gaudet) nascitur. Floret Aprili & Maio. Huic valde similis (nisi eadem sit) nata Jacobo Plateau, semine nescio unde accepto. Illius ad me

iconem

Brassica campestris I.

Cardamine alpina I. trifolia.

iconem etiam cum varijs alijs mittebat.

NON videtur ab similibus Brassicæ virgatæ Cordi, Histor. plant. I. cap. xxxi. Brassica virgata Cordi.

BRASSICA CAMPESTRIS. CAP. XXVI.

PEDALES habet hæc Planta caules, can- I.
Brassica câ-
pestris alba
flore.
dicantes, rotundos, aliquot ramis præditos, folia, ex intervallis, Perfoliatæ folijs non valde dissimilia, albicantia, & colore ferè Brassicæ usualis, caulem sic amplectentia, ut tenellæ plantæ ad Perfoliatam plurimum accedant, gustu fervido: ramuli è lateribus prodeuntes, sustinent aliquot flores albos, Brassicæ floribus similes, deinde cornicula longa, quadrangula, in quibus continetur semen Brassicæ semine minus, ex rufo fuscum.

ALIVD ejus genus est firmioribus virgis, nec adeo ramosis, cujus folia in summo aliquantum ferrata, reliquis notis à Prioris folijs non differunt, & fervido etiam sunt gustu: flores Prioris floribus similes, majores tamen, Leucij aut Hesperidis floribus magnitudine pares, colore autem Lunariæ græcæ flori, purpureo videlicet: cornicula succedentia prioribus similia & simile semen continentia. Radix tam in hoc quàm in alio, licet dura fibrisque quibusdam prædita sit, vivax tamen non est, sed prolato semine perire solet. II.
Brassica câ-
pestris purpu-
reo flore.

Frequens est utrumq. genus Murciano re- Natalis.
gno, ad Eliocrotam urbem, vulgo Lorca dictam, in arvis & secûdum vias: ubi Martio florebat. Sed & primum genus sponte crescens observabam magnâ copiâ, in arvis Viennense agro, Maio florens.

BRASSICAM campestem hanc plantam Nomina.
nuncupavi, tum quia in agris & campestribus nascentem conspiciebam, tum quia, apud quos nascitur Murciani, Collejon appellabant, id est Brassiculam. Cordus primam speciè non ignoravit; nam Brassicam agrestem vocat, quam verisimile est apud suos in agris sponte nascentem observasse, propterea agrestis nomen indidisse: non desunt qui Brassicam semine quadrangulo vocent, ineptè: à corniculo potius, in quo semen, nam semen quadrangulum non est.

Hujus plantæ acrimonia, proximè ad Brassicæ facultates accedere indicio est, & illâ valentiorē forsitan esse.

CARDAMINE ALPINA. CAP. XXVII.

PRAETER Cardamines Vulgaris genera, quæ in Pannoniâ, Austriâ, vicinisque regionibus, non minus sunt obvia, quàm in reliquis Provincijs quas ante peragraverim: aliquot non vulgaria etiam observabam, quæ silentio minime premenda duxi.

VNUM, nigricantibus ex purpurâ ramulis per terram serpit, in quibus, oblongo ejusdem coloris pediculo, terna perpetuo folia innituntur, circa pediculum angustiora, per oras latiora & quasi orbiculata, in ambitu non nihil cre- I.
Cardamine
alpina tri-
folia.

nata, initio tenella & viridia, deinde dura, nigricantia, acidulo primum gustu, postea acris cauliculi

cauliculi teretes inter folia erumpunt ex purpura nigricantes, palmares, nullis aut rarissimis (quæ terna etiam eidem pediculo inhaerent) folijs præditi: flores extremis ramis insident candidi, quatuor foliolis constantes, Cardamines pratensis, quam Fuchsius Iberidem nuncupavit, floribus per similes; his succedunt torosæ & oblongæ siliquæ, sive cornicula, Dentariarum corniculis penè similia, sed minora, semine etiam simili, licet minore, plena: radix summâ tellure serpit, & subinde parvas candidasque fibras agit, sic ut facilè ramulis terrâ obrutis pangi possit.

Natales.

Invenitur in silvosis montibus, nudo solo potius quàm herbofo, ad Abietum & præaltarum arborû radices, totâ hieme etiam virens. Floret Iunij initio, in cultis verò, etiâ Aprili.

11.
Cardamina
alpina mi-
nima.

ALTERVM, habet folia elegantissimo ordine in orbem disposita, duarum ferè unciarum longitudine, profundioribus crenis incisa, & laciniata, ut Sisymbrij cardamines, sive Nasturtij aquatici vulgo vocati, folia, hirsuta & aspera, supernè veluti cinereo colore aspersa, infernè autem viridiora, gustu initio aliquantulum acido, deinde acriusculo: ex quorum medio prodit cauliculus dodrantalis, tenuis, albos flosculos in summis ramulis ferens: deinde cornicula teretiâ, parva, semen observare non licuit: radix longiuscula est, alba, quibusdam fibris capillata.

Natales.

Nascitur in Stiria inferioris scopulis ad Cœnobium Neuberg, quod Alpium ejus Provinciae jugo ipsi imminente nomen imposuit. Florebat Augusto.

Cardamine alpina III. minima.

Cardamine altera simplici flore.

III.
Cardamina
alpina mini-
ma.

MINIMA & tenerrima est Tertij plantula, cauliculis unciam longis, in quibus umbel- la flosculorum candidorum, quatuor foliolis constantium: folia alata, ex ternis, quinis, aut septenis foliolis uni costæ adherentibus conflata, viridia, gustu acri & fervido: radix alba, satis longa, quibusdam fibris capillata est.

Natales.

In ipsis scopulis summi jugi Sneberg, dum per nivem glaciali duritie constrictam, forreis uncis ad pedes alligatis delabor (istic enim, quemadmodum & in reliquis vicinis jugis, perpetuæ sunt nives à multis seculis collectæ, ex quæ, radijs Solaribus summam superficiem resolventibus, adeò lubricæ, ut sine uncis per eas ingredi nemo queat) inveniebam florentem Augusto, ubi nives jam primùm dissolvi incipiebant. Invenitur etiam in Tyrolensibus atque Saltzburgensibus montibus, teste D. Ioachimo Camerario, qui eam siccam ad me mittebat. Ex C. V. Gesneri Epistolis apparet etiam in Helveticis alpebus nasci.

Sanicula tri-
folia.

VULGARE nullum nomen istaruplantarum accipiebam: sed non dubium est, ad Cardamines sive Sisymbrij alterius genera referendas esse. Priorè memini nobis Machliniam is- sam ante multos annos ab Alfonso Pantio, Saniculæ trifoliæ nomine: à quo tēpore in nonnullis Belgicis hortis perdurare arbitror. Eam commodius, meo iudicio, Matthias de Lobel noster

noster inter Cardamines recensuit, trifoliâque cognominavit. Tertiam Gesnerus, quantum ex ipsius verbis colligere licet, in Epistolis Nasturtium appellat.

CETERVM plantam illam Cardamines, sive Sisymbrij alterius Dioscoridis æmulam, passim uliginosis locis & humidioribus pratis, interdum etiam hortis fructiferâ arbore confitis nascentem, quam Fuchsius Iberidem arbitratus est, prato quodam sicciore, nonnullis tamen depressioribus locis humente, colligere memini floribus multiplici glomeratâque foliorum serie constantibus onustam, anno M. D. LXXIII. Maio mense, trimestri videlicet antequam Belgicâ excederem Viennam Austriæ profecturus.

Cardamine altera pleno flore.

Plantula Cardamines alterius æmula.

Similem nunc in Belgicis hortis à diligentioribus rei herbariæ cultoribus alii, me monebat ante biennium Iacobus Plateau, qui ejus etiam iconem manu propriâ delineatam ad me mittebat Francofurtum. Eam postea in ligneam tabellâ exprimi, & sculpi curabam, ut cum vulgaris, quæ simplici est flore, icone hoc capite infererem.

Cardamine
vulg. pleno
flore.

OBSERVABATUR porro à me alia plantula in Etscheriano jugo scopulis inhærens, quam an ad Cardamines alterius, an ad Sinapi potius classem, referre deberem, hærebam, necdum apud me constitui in quam classem referenda: ne tamen nullum locum in his Commentarijs obtineret, huic interea capiti adjiciendam censuimus.

Sena verò aut septena, humi secundum radicem expansa, habet illa foliola, Bellidis foliis non dissimilia, teneriora tamen, & levi acrimoniâ prædita: è quorum medio, tenellus & gracilis prodit cauliculus, raris foliolis septus, palmaris aut paulò altior, in cujus summo semi aut septeni erant flosculi, quatuor albis foliolis constantes; in quibusdam plantulis totidem sine flore siliquæ sive cornicula satismagna pro plantulæ ratione, duplici serie, quemadmodum in Cardamines alterius & similium corniculis, semen continentia exiguum, planum, rufescens, nonnullâ acrimoniâ præditum: radix summâ tellure serpens, nova germina subinde profert.

Sinapi pumi-
lun alpinû.

NASTURTIVM SILVESTRE Valentinum.

CAP. XXVIII.

VNICO hæc planta affurgit caule, sed statim à radice, supra solum, multis alis diviso, hirsuto & aspero, virente, rotundo, pedalis longitudinis; inferna folia qualia sint, pronuntiare non possum, quia jam in semen magna ex parte evaserat planta cum observabam: quæ tamen sub alis cauli inhærebant, tenuia erant & multifida, Nasturtij vulgaris, & legitimi, folio-

Nasturtium
sil. Valenti-
num.

Nasturtium silvestre Valentinum.

Natales.

Thlaspi montanum 1.

Thlaspi-
nua multi-
plex.

1.
Thlaspi mo-
ntanum pelia-
tum.

mi, foliorum parè amula, tenuiora tamen & viridia, acri gustu, ut Nasturtium: exte- tris ramis fert multos, spicæ in speciem, congestos floculos, quatuor foliolis pallescentibus constantes, in quibus totidè stamina, quibus evanescentibus, succedunt siliquula breves duabus valvulis sive utriculis constantes cum lingu- lã prominente, non quidem sursum erectæ, ut reliquarum congenerum, sed deorsum in- flexæ, in quibus Nasturtij æmulum semen: ra- dix est singularis, candicans, satis crassa, nõ ta- men vivax, sed quæ singulis annis perit.

Eodem loco, eodemque tempore, nempe Martio, florentem hanc plantam & semine jam plenam inveniebam, quo Alysson Gale- ni, Valentino videlicet regno: & quia plera- que notas cum Nasturtio communes habere conspiciebam, Nasturtij nomen indidi: cui (quantum ex gustu judicare licet) persimiles facultates habet.

H v i s, meâ sententiâ, nomen immutare non debuerat Lobelius, qui ipsam stirpẽ nun- quã conspexit: nam plantis mihi antea ig- notis & primùm observatis, festinanter, & tu- multuario quodãmodo impetu nomina da- re non soleo, sed prius omnes illarum notas & reliqua necessaria maturè perpẽdo, ante quã aliquam stirpem certo nomine donare adgre- diar, ut facillè animadvertent, quotquid meas lucubrationes diligenter & sedato animo le- gent: malo enim interdum ipsas plantas æt- w- v- u- s- c- relinquere (ut mihi adhuc usu venit in his Commentarijs) cùm in commodo nomi- ne applicando mihi ipse non satisfacio, quã- temerè nomen aliquod, naturæ plantæ nõ sa- tis respondens, donare. Sed quam quæso ma- jorem affinitatem habet hæc planta cum Eru- cã, quã cum Nasturtio? Si quis utramque stirpẽ sano judicio conferet, inveniet profec- tò me, non sine probabili causa, Nasturtij sil- vestris nomen huic plantæ dedisse.

THLASPI MONTANVM.
CAP. XXIX.

EX illarum numero est hæc Planta, in quarum generibus maxima varietas con- spicitur, ut ex eorum Lucubrationibus colligere licet, qui Stirpium Historias scripserunt: Ejus etiam quædam genera observabam, in Pannoniã, vicinisque regionibus, nusquã alibi mihi conspecta.

PEDALI assurgit Primum genus caule, non- nunquam altiore, gracili, firmo, folijs parè Brassicæ campestris, ipsum amplectentibus, minoribus tamen, mollioribus, supernè viren- tibus, infernè candicantibus, odore propem- dum allij, quali sunt etiam ea quæ statim à ra- dice prodeunt: flos in extremis ramulis nasci- tur copiosus, albus, quatuor foliolis constans, odoris expers: quo decidente, latæ, planæque propendent siliquæ, sive thecæ, non bifidæ, ut in alijs Thlaspi generibus, sed circinatæ ferè ro- tunditatis, & in orbem, peltæ instar, efforma- tæ, uni-

Thlaspi montanum II.

Thlaspi III. pumilum.

et, unicum in ipso centro continentem semen, flavescens, gustu amaro & acri: radix alba, fibrosa, tenuis, summâ interdum tellure serpit, & nova ad latus germina profert.

Invenitur umbrosis locis ad arcem Stichenstain, & quâ iter est ex eâ arce ad Sneberg, nusquam alibi mihi observatum: nunc verò meâ operâ, missis Viennâ ejus Plantis & semine ad amicos, Belgicis & Anglicis hortis inquilinum factum. Floret Junio, semen Julio & Augusto ad maturitatem pervenit.

Illius iconem in Belgicâ expressam, vel ex plantâ eod missa, aut semine istic natâ, tametsi non aded feliciter, ut necesse erat, retinere libuit & hic inserere, ne Typographum nimis expensis gravaremus.

Numerosa sunt Secundo folia, humi strata, parva, crassa & succulenta, saturâ viriditate nitentia, quasiq; cæsij coloris, Globulariæ, quam Anguillara Aphyllantem appellat, folijs proxima, cuspidè orbiculatâ, acri gustu: caules plures, rotundi, pedales, aut etiam minores, paulo brevioribus & magis virëtibus folijs stipati: onusti verò albis floribus ex quatuor foliolis compositis: quibus marcidis succedunt compressæ thecæ, Thlaspi vulgaris vasculis similes, in quibus semen subrufum, Thlaspi Cretici semini par, nisi minus esset: radix candidans, fibrosa, lateribus in propagines sese explicat, & diffundit.

Provenit in declivi montis illius glabri, qui urbi Badensi (in qua calidarû aquarum sunt scaturigines) imminet, quarto à Viennâ miliari. Floret Aprili, semen fert Maio & Junio.

Aliquot habet Tertium foliola, per terram sparsa, Brassicæ campestris foliorum formam & colorem panè imitantia, sed longè minora, quæ verò per caulem sparguntur, qui singularis est, & palmaris altitudinis, rarè major, rara sunt, latiorèque pediculo ipsum quodammodo amplectuntur, Brassicæ campestris foliorum instar, & gustu aliquantulum acris: flores pusilli, albi, quatuor foliolis constantes, summis cauliculis insident, quos subsequuntur compressa vascula, ijs quæ in Cretico Thlaspi conspiciuntur similia, superiore parte fissâ, duobus utriculis planis prædita, in quorum singulis bina aut terna granula flavescencia, acris saporis.

Crescit in petris, & siccis quibusdam, umbrosis tamen, Austriæ collibus. Floret Aprili, semen Maio maturum.

Vulgare nomen an obtinuerint apud illius Regionis incolas, & porrò in medicum usum apud eosdem receptæ sint, non intellexi.

MEMINI olim in Allobrogibus, cum per Helvetios mihi esset iter in Germaniam Thlaspi

Thlaspi III. parvum odorato flore.

Thlaspi v. Hispanic. albo flore.

Thlaspi incanum Machliniense.

IIII.
Thlaspi Al-
lobrogic Cre-
tisco par. albo
flore.

V.
Thlaspi par-
vum albo flo.
odorato.

VI.
Thlaspi Hi-
spanic. can-
dido flo.

Nomina.

Thlaspi genus invenire, Cretico valde simile, cujus tamen flores non essent purpurei, sed omnino nivei: foliorum tamen acrimonia, Cretico respondens.

SED & Thlaspi bina genera Iacobo Plateau semine nata, ut ipse ante biennium ad me scribebat, & utriusque iconem ad me mittebat.

VNUM humile, singularibus virgis assurgit, rotundis, in plures ramos divisus, per quos, ut per caulem, sparsa erant angusta & extremo mucrone serrata folia, Cretici foliorum æmula, acris gustu prædita: summo caule & extremis ramis, nascebantur veluti quædam in unum caput congestæ umbellæ florum niveorum, odoratorum, quibus successerunt thecæ Cretici Thlaspi vasculis similes, in quibus semen: radix etiam Cretici instar, non vivax.

ALTERVM statim à radice multas emittit virgas inæquales, frequentibus ramis donatas: folia illius angusta, mucronata, nullo servato ordine, caulem & ramos ambiunt, satis manifestæ acrimoniæ: extremi rami multos albos flosculos in caput congestos ferunt, quibus excussis, subsequuntur planæ thecæ in spicæ specië nascentes, superioribus similes, duobus utriculis constantes, in quibus semen: radix crassiuscula, dura, non vivax.

Prioris iconi adscriptum erat, Thlaspi parvum flore niveo, odorato: Alterius autem, Thlaspi Hispanicum flore candido: quod, an affinitatem aliquam habeat cum Thlaspi fruticoso altero Lobelij,

Alyssum minimum.

semen continentes: radix caudicat & fibrosa est, attamen annua.

Lobelij, ex iconibus iudicium ferre nequeo: ejus tamen quam expressam hic damus icon, vascula bifurca habet, qualia ferè in Cretico: fruticosi verò, simplicia sunt & mucronata.

NASCITVR etiam plerisque Austriæ & Moraviae locis, secus vias & agrorum margines, gramineisque incultis locis, non minus quam in Belgicâ, Thlaspi genus illud quod nonnulli Machliniense cognominant, quia juxta Machliniam Belgicæ celebrem urbem, in quâ supremum omnium illarum Provinciarum Concilium, plurimum nascatur publicâ viâ, quâ Antuerpiam itur.

Thlaspi incano folio Machliniense cognominat.

Habet verò folia unciam longa, dimidiam lata (inæqualiter & inordinatè caulè amplectentia caulem pedalem aut ampliorem) cineracei coloris & acris saporis: caules in ramulos divisi, extremis albos flores proferunt, quatuor bifidis folijs còstantes, in caput congestos & quasi umbellatim nascentes: quibus decussis, paulatim illa capita succrescunt & producantur, vasculaque ostendunt mucronata, brevia, semen còtinentia: radix albicans, fibris quibus prædita est, sub terrâ latè serpit, Drabæ instar.

SVpra Badenses etiam Thermas vicinifque collibus, adeòq; totâ illâ Collium (montes enim appellare nō possum, si ad alios longè celsiores in illis Provincijs cōferantur) catenâ, quæ deinde per Leytenberg & supra Maderstorf ad Danubiū usque versus Orientem excurrit, copiosè nascitur illud Thlaspi genus, hirsutis & veluti circum erosis folijs, quod in summis cauliculis & extimis ramulis, flores ex luteo pallescentes profert, deinde bina vascula orbiculata, plana, clypei instar efformata, mediò turgidula, in quibus semen, quale noster Lobelius in Adversarijs describit.

Thlaspi clypearum.

CETERVM Thlaspi bilem per superna & inferna purgat, acetabuli mensurâ potū, Ischiadicis in clystere infunditur, potum sanguinem ducit, & interiores abscessus rumpit, menses cit, &c.

Faculentes.

ALYSSVM MINIMVM.

CAP. XXX.

THLASPI generibus quodammodo congener esse videtur ea Plantula, de quâ hoc capite nobis institutus est sermo.

MVLtos ex eadem radice (interdum unicum tantum) proferre solet illa caulicos, dorante minores, tenues, magnâ ex parte purpurascentes, per quos sine ullo ordine sparsa sunt numerosa foliola, lini foliolis haud majora, incana, subacidi gustus, sed salivam quodammodo cientis: summi ramuli, comâ flosculorum exornâtur, quinque perpuffillis luteolis foliolis constantium: ea coma paulatim deinde veluti in spicam explicatur, floribusq; succedunt orbiculatæ & compressæ quidem, sed in medio turgentes peltulæ, sive parmulæ, initio virides, deinde subflavæ, exiguum rufum

Alyssum minimum.

MM

NVSQVAM

Eruca peregrina.

Natales.

Androsace altera Matthioli.

Natales.

Leucoium
semine rot.
Leucoium ma-
rinum Patavinum.Androsace
altera Mat-
thioli.

NVSQVAM non crescit Viennensi agro, ad arborum, vinetorumq; margines, quibus à publica via separantur, quin etiam siccis & gramineis agris non modò Austriæ sed etiam Moraviæ, & Pannoniæ. Floret toto Aprili, interdum etiam Maio.

AN nomē aliquod vulgare obtineat apud eos populos ubi nascitur, non intellexi: affinitatem autē habere videtur, cum eā plantā, quæ à vulgo Herbariorum, Dioscoridis Alysson esse creditur: aliud enim est Galeni Alysson, de quo libro superiore egimus.

ERUCA PEREGRINA. CAP. XXXI.

ALIQVOT caules ex unā radice prodeuntes, habet hæc planta, sesquipedales interdū, rotundos, graciles, & in his multa folia, oblonga, angusta, costā prominente, incana, non nihil in ambitu veluti circumrofa, acri gustu prædita, ut & quæ humi secundum radicem fusa sunt, quæ plerūque ampliora sunt: flores in summis caulibus simul congestos, luteos, quatuor folijs bifidis constantes, Erucae sativæ floribus minores, Leucoij silvestris Tertio libro descripti floribus, magnitudine quidem respondentes, forma tamē dissimiles: ijs succedūt vascula seu folliculi subrotundi, tumentes, in binas partes divisi, prominente in extremo, mucrone, seu stilo, semen subrotundum, acre, continent: radix ad minimi digiti crassitudinem excrefcit, candida, nonnullis fibris prædita.

Crescit quibusdam Castellæ locis incultis, & juxta vias: ubi Maio floret. Semine in Belgium misso nata, non nisi Junio & Julio.

SVNT qui, Leucoium semine rotundo, vulgo vocarint; alij Patavinum marinum Leucoion, ob aliquam, ut puto, quam ejus folia cum Leucoij folijs similitudinem habent. Sed mihi inter Erucae genera potius referenda videtur. Vulgare nullū nomen novi.

ANDROSACES ALTERA MATTHIOLI.

CAP. XXXII.

ISTAM Plantam in Commentarios nostros inferre animus non erat, cum à Matthiolo sit exhibitā. Verūm cum illius duntaxat iconem, & eam quidem non satis scitè expressam, nullā ejus historiam addidit vulgarem: eam describere non pigebit, ut rei herbariæ studiosi pleniorē ejus cognitionem consequi possint.

MVLTA sunt illi folia, humi expansa, foliorum Plantaginis æmula, sed minora, trinervia, colore ex viridi pallescente, in ambitu dentata, Ilicis foliorum ferè instar, mollia tamen, succulenta, gustu aliquantulum acri: inter quæ seni, interdū plures assurgunt cauliculi, palmares, herbacei coloris, aliquando purpurascens, nudi, aliquantulum villosi, qui summo fastigio, corollam sustinēt, quinque, ut plurimum, orbicularum foliorum, nonnihil etiam dentatorum, & lanuginosorum, unde quini aut plures emergunt pedicelli, caliculum

caliculum ferentes herbaceum, lanuginosum, quinque etiam foliis donatū, sive in quinque laciniis desinētem, & in ejus medietate, flosculum album, in quinque crenas sectum: bascula deinde tumescunt, & semen continent, inæquale, rufum, primule veris semini non dispar, sed majus: capitella cum folijs præmansa, adstringentis initio gustus, paulò post amari & acris deprehenduntur: radix illi unica, tenuis, paucis tenuibus fibris capillata, non vivax: nam prolato semine tota planta perit.

HANC plantam pro Androsace alterâ exhibet Matthiolus, ab amico acceptam, qui ex *Natalis* Syria allatam referebat. Verum non necesse erat illam tam procul petere, quandoquidem Austria in quâ vixit, abundè subministrasset: copiosè enim nascitur inter segetes circa Badenenses thermas sæpius memoratas, atque ad eò locis Viennensi urbi vicinis. Aprili floret, semen verò Maio & Junio maturum est.

NULLVM vulgare nomen illius intellexi: negliguntur enim pleræque ejusmodi stirpes à rusticis, nisi earum aliquas vires exploratas habeant.

AN porrò hæc similes obtinere possit facultates quas Dioscorides suæ Androsaci tribuit, me fugit, & Medicis id discutiendum relinquo. Dioscorides autem Androsacen, drachmis duabus ex vino potam, hydropicis copiosam urinam ciere: eundem effectum præstare, & semen potum, & herbæ decoctum: præterea podagricis utiliter illini, scribit.

ATRIPLEX SILVESTRIS baccifera.

CAP. XXXIII.

ELEGANS est hæc Planta, à me quidem in Hispanijs non observata, sed ante biennium arida ad me missa Francofurtum, à Jacobo Plateau, cum icone ipsius manu delineatâ, cui paucas notas adscripserat, è quibus qualècunque illius historiâ concinnavimus.

ASSURGUNT à singulari radice, paucis *Atriplex sil. baccifera.* fibris præditâ (quæ vivax non videtur) terni aut quaterni caules, interdum unicus, statim à summo radice capite divisus in aliquot ramos pedè aut circiter longos, inæquales, angulosos, in terram procumbētes, minoribus alijs ramis donatos, in quibus, ut & in majoribus, singularia alternis nascuntur folia, modò in unum latus, modò in alterum disposita, angulosa, qualia in Atriplicis quibusdâ generibus, incana: ad quorum exortum, multi in unum caput congesti orbiculi, fructus mori rudimentum quodammodo referentes, qui, maturitate, rubellum colorem contrahentes, exiguum morum ementiuntur, atq. magnam toti plantæ addunt venustatem & gratiam: singuli autem illi orbiculi semen continent exiguum, rotundum, cineracei coloris, quale fere in Papavere ceratite, violaceum florem ferente.

Qui mittebat, Hispanico semine ipsi natam adscribebat: quo autem tempore, flores & semen daret, nullam mentionem faciebat.

SIMILEM porrò plantam in Tyrolensi comitatu reperisse se affirmabat Doctis. Vir

Gulielmus à Mera Medicus, dum ex Italiâ rediens per eam regionem iter faceret anno MDCXIII. sub extremum Augustum, magis fruticantem, & suis fructibus onustam adeo elegantibus, ut ipsum etiam ad vescendum invitarent.

Sed mihi etiam Lugduni Batavorum natæ plantæ anno MDCXV. semine quod ex sicca illâ plantâ, quam Francofurti accipiebam excusso, quæ hiemem superantes, in sequente anno valde luxuriantes frequentes cubitalesq; caules in multos ramos divisos protulerunt, plurimos fructus rubentes in unum caput congestos ad foliorum exortum nascentes habuerunt totâ fere æstate; denique sub Autumnii initium contabuerunt.

RUTA MONTANA.

CAP. XXXIIII.

MONTANA, eademq; silvestris Ruta, non ea quam Dioscorides peculiari capite describit, sed cujus, capite de Rutâ, mentionem facit, herba est multis folijs per terram *Ruta montana.* stratis, multitudine tenuissimeq; divisis, ex pallidâ viriditate cædicatibus, gravissimi acerrimiq; odoris: ab radice, quæ longa est, candida, lignosa, & minimi interdum digiti crassitudine, bi-

Ruta montana.

Natalis.

Harmala.

Ruta silvestris Cretica.

Nomina.

Facultates.

Harmala.

nos aut ternos aliquando fert caules, in ternos aut quaternos ramulos sese superiore parte dividentes, qui florem sustinent, hortensi similem, minorem tamen, & ex luteo pallescens: deinde capita quadrangula, in quibus semen continetur exile, nigrum, acre.

Tota planta gravissimi odoris est, tantæque acrimoniæ, ut per triplices chirothecas ad legentis manus penetrare, non semel expertus sim: & si quis, quâ eam decerpserit manu, faciem demulceat, ilico vehementer inflammationem excitat, quemadmodum rectissime scripsit Dioscorides. Memini sanè, dum Mompellij vivebam, Germanum studiosum, qui in herbatione comitem se mihi adjunxerat, monere, ne eâ leetâ faciem tractaret: is quidem à facie abstinuit, sed cum vehemens esset æstus, & versaremur loco aperto, à solaribus radijs valde illustrato, steriliq; & deserto, ubi nulla alia frondium copia, me non animadvertente, ramorum hujus rutæ teneriorum, manum plenam legit, capiti imponit, deinde petasum inducit, existimans hac ratione, Solis ardore à capite arcere posse: verum brevi sensit suo damno quænam esset Plâtæ acrimonia. Nam & caput illi vehementer æstuate cepit, & ea partis frons, quæ sudore defluente tacta fuerat, tota veluti erysipelate corripit, excitatis multis rubentibus papulis, ut in urbem rediens, aptis remedijs fuerit curandus.

Siccis autem petrosisque & Sole adustis locis sponte nascitur, cum in Hispanijs, tum Gallia Narbonensi, alijsq; fervidis regionibus. Floret Junio & Julio, Augusto semen maturum est. In Belgio aliquoties lata, altero tantum à satione anno floruit, atq; serius, & cum frigoris sit impatientissima, plerumq; prolatis floribus cõtabuit.

Ab hac differre non videtur, quæ semine à Cretâ allata nata est amico, anno MDXCII. floruit sequente, nisi quod vegetior fuerit & magis luxurians, quia in culto loco nata: nam & folia valde tenuiter incisa, & gravis admodum odoris, flores pallidi, quatuor foliolis constantes, capitum rudimenta (floruit enim sub Augusti finem) tetragona. Missum verò semen Rutæ silvestris nomine.

Hanc Dioscorides πήγανον ὀρεινὸν ἢ ἀγρίον vocat, id est Rutam montanam & agrestē, ejus verò radicem μάλυ ὀρεινὸν, hoc est, Moly montanum: forte Ruta mas Pythagoræ apud Plinium. Hispani ab hortensi non discernunt, sed communi cum illâ nomine, Ruda appellant.

Cibus damnatam refert Diosc. etenim si copiosius edatur, interficere: cutem, dum colligitur, inflare, & rubore quodam inficere cum pruritu & vehementi inflammatione: in Antidota autem ejus semen commodè addi.

RUTA SILVES. HARMALA. CAP. XXXV.

FRUTICOSA hæc est plâta, multos ab unâ radice emittens cauliculos, pluribus ramis donatos, pedales, ex viridi nigricantes: in quibus folia oblonga, densa, sive pingua & carnosâ, saturè virentia, multifida, Napelli tenuifolij (quem quidam Antitoram vocant) folijs non valde dissimilia, gustu lento, gumoso, amaro, aliquantulum tamen mordaci: flores in summis ramis candidi, quinque foliolis constantes, mul-

tes, multis in medio fibris luteis præditi: deinde capitula hortensis rutæ capitibus majora, molliora tamen quàm illa, & triangula, semine referta inæquali, anguloso, ex rufo nigrescente: radix dura est, minimi interdum digiti crassitudinem æquans, fibrosa, colore ex luteo pallescente. Tota autem planta graveolentis, atque adedò ingrati, odoris est.

Plurima in Castellâ novâ, circa Madritium & Guadalajara, collibus & læto solo provenit. Floret Julio & Augusto, semen Septembri maturum colligebam. Sed & florentem & semine prægnantem etiam Octobri istuc reperiẽbam. In Belgicâ sata, aliquot nonnunquam annos perduravit, sed vix, aut rarò admodum ad florem pervenit, utpote quæ non secus ac superior, frigoris sit valde impatiens. Viennæ autem aliquot etiam annos semine natam alui, sæpissimè egregiè florentem, aliquando etiam deciduo flore trigona capita proferentem, quorum tamen inane esset semen.

HANC etiam, *πήζανον ἀγρίον* appellari, testis est Dioscorides: Cappadocibus autem *μῶδω*, alijs *ἀρμαλα*, Syris *Besafa* dici: Latini Rutam silvestrem & Harmalam vocant. Castellani *Gamarfa*, & *Coçombillos amargos*, id est, exiles Cucumeres amaros nuncupant.

SEMEM cum melle, vino, croco, fœniculi succo, ac gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorum aciem, referente Dioscoride.

BELLONIVS lib. II. Observationum cap. XXI. ait, arenosis circa Alexandriam Ægypti locis nasci, & apud Arabes, Ægyptios, Turcos vario in usu esse: præsertim verò hanc apud eos invaluisse consuetudinem, ut ejus fumo singulis diebus mane suffiantur, sibi persuadentes, noxios spiritus hac ratione abigi. Quæ adedò res illi herbæ, & ejus semini, tantam celebratam peperit, ut nullæ sint adedò viles Institorum officinæ, quæ eam non habeant tamquam preciosum aliquod medicamentum.

SCORSONERA.

CAP. XXXVI.

TRAGOPOGIS adnumerandas esse eas plantas, quas vulgò Scorsoneras appellant, nemo est, ut arbitror, in re herbariâ mediocriter versatus, qui dubitet, cum totâ facie illis respondeant. In eo tantum differre videtur, quod illorum radix minimè sit vivax: sed seminis partu in subsequente hieme perire soleat: Scorsonera verò perenni sit radice, vel saltem multos annos (licet singulis florem & semen proferat) perdurare soleat.

Ad hujus genera referendas esse existimo nonnullas stirpes, quas in Pannoniâ & Austriâ observabam.

Scorsonera major Hispanica I.

PRIORI, angusta sunt folia, Hispanicæ angustifoliæ, quæ odorato flore est, proxima, sive Bohemicæ adedò vicina, ut ab illa differre non putem: caulis, flores, radices lacteo succo turgentes, foris nigricante cortice tectæ, intus candidæ admodum, conveniunt. Huic iconem Latifoliæ Hispanicæ præposuimus, ut quæ sit inter utramque differentia, facilius observari possit.

LATORA brevioraq; habet. Altera folia, Bupleuro latifolio, sive Elaphobosco Mompeliano non valde dissimilia, crassiora tamen & duriora, quinque nervis, seu venis per longitudinem excurrentibus, distincta, cærulei quodammodo viridi permixti coloris, gustu verò aliquantulum amaro & fervido: caulis inter hæc affurgit gracilis, pedalis altitudinis; striatus, raris folijs septus, cui insidet flos superiori similis, luteus, magnus; quo marcido nascitur in calicibus semen oblongum, asperum, Tragopogo simile, sed minus, in villosâ materiâ albâ latens: radix pollicaris est crassitudinis, interdum major, longa, nigro rugosq; cortice tectæ, intus alba, quæ contracta, lacteo succo manat, successu temporis flavescente, superiore parte, hirsutâ veluti cæsarie donata est, & in plura capita plerumque extuberat, ex quibus folia prodeunt.

TERTIA, firmatur crassâ radice, longâ, nigro, denso, rugoso cortice præditâ, lacteo succo plenâ, quæ nonnunquam superiore parte in plura capita, quæ admodum præcedês, extuberat, crassitudine minimi digiti (novellarum plantarum instar) villosâ: ex quibus multa nascuntur

Tragopogi
& Scorsonera
differentia

I.
Scorsonera
major.

II.
Scorsonera
humilis latifolia.

III.
Scorsonera
humilis angustifolia.

Scorfonera major Pannonica r.

Scorfonera humilis latifol. Pan. II.

Scorfonera humil. angustifol. Pan. III.

IIII.
Scorfonera
major angustifol. caulis
flora.

folia Tragopogo similia, firmiora tamen, breviora, & ejusdem, cum præcedentis folijs, coloris: inter ea excrescit humilis, palmum vix excedens caulis, aliquot brevibus foliis septus, cavus, florem in summo fastigio ferens flavum, alteri ferè similem: semen deinde in longioribus caliculis Scorfoneræ Hispanicæ semini par, minus tamen, quod maturitate, levissimo auræ flatu excutitur, & ejus arbitrio fertur.

FREQUENTIA sunt Quartæ folia, longa, Tragopogi folijs minora & angustiora, inter quæ cubitalis assurgit caulis, cavus quidè ille, sed firmus, durus, viridis, aliquot oblongis folijs septus, & supremâ parte in binos aut plures ramulos divisus, ferentes in longioribus calicibus, florem Scorfoneræ Angustifoliæ floribus non dissimilem, nisi quod paulò minor sit, & coloris, ex cæruleo purpurascens, jucundi odoris, pastillorum è benzoino confectorum nidorem quodammodo æmulantis, sed fugacis admodum: sena deinde, octona, aut plura in singulis calicibus semina, Scorfoneræ seminum æmula, quæ matura, cum suo pappo à vento excutiuntur: radix singularis, minimi digiti crassitudinem æquat, densòque, foris nigricante. & rugoso cortice obducta, supremâ parte hirsuta, & villosa, quæ vulnerata, succum exstillat initio lacteum, deinde fulvescètem, gustu primùm gummoso, postea aliquantulum acri: vivax est, ut

Scorfon. angustifol. elatior Pan. IIII.

Hieracium i. latifolium.

est, ut reliquarum radices, vetustate crassior evadēs, & superiore parte in plura capita subinde extuberans.

Similis planè ea est, quæ in colle oppido Stampfen vicino, duobus ultra Posoniū Vngariæ celebrem urbem miliaribus invenitur: nisi Stampfiana angustiora folia haberet, calices breviores, semen crassius, brevius, Cnici fermè semini æquale.

PRIMUM genus, in Hamburgensi monte, octo infra Viennam miliaribus herbofo quodam loco & arboribus circumsepto observabam. Alterum, in monte Badensibus thermis imminète vicinisque alijs. Tertium & Quartum, non modò in Hamburgensi monte, quâ parte glaber est, & tenui gramine duntaxat tectus, & quâ Austriam spectat, sed etiam in vicino Prellenberg, Leytenberg, catenâ illâ montium à Calenberg ad Alpes excurrentium & plerisque Vngariæ locis, nascuntur, Florent Aprili & Maio: semen interdù Maio, aut sub Iunij initium maturè scit.

SECUNDVM porro genus, Scorfoneram humilem latifoliam appellare licebit: ut Tertium humilem angustifoliam: Quartum autem, Scorfonera elatior angustifolia purpureo flore cognominari poterit.

An verò similibus facultatibus præditæ sint hæ Scorfoneræ, quibus celebrè illam, & aded decantatam Hispanicam pollere aiunt, neminem adhuc periculum fecisse arbitròr.

HIERACIUM PANNONICVM.

CAP. XXXVII.

INSIGNIS etiam in Hieracio observatur varietas, per Pannoniam, Austriam, vicinâque regiones: nam præter ea quæ cum alijs Provincijs alunt genera, nonnulla observare memini, quæ nusquam alibi sese mihi obtulerant.

PRIMUM autem locum Latifolio dabo, cui quina aut sena sunt folia, humi strata, lata, Intybo sativo latifolio, non multum dissimilia, in ambitu nonnihil sinuosa, interdum etiam laciniata, mollia, hirsuta, nigricantibus maculis sæpissimè infecta, aliquando nullis, lacteo succo turgentia: inter quæ caulis exit cubitalis, cavus, raris folijs septus, in quo plerumque unicus (nonnumquam alter & tertius) hos ex crassiusculo nigrâq; lanugine hirsuto calice emicat, Hedipnoidis flori similis, sed pallidior, plenus, nonnihil odoratus: semen deinde oblongiusculum, comâ incanâ pappi instar præditum, ut Tragopogi semen, quod maturum levissimo flatu dispergitur: radix illi minimi digiti crassitudine, nigro atque crasso cortice obducta, lactei succi plena.

Invenitur plerisque Vngariæ, Austriæ superioris & inferioris, atque Moraviæ montibus, gramineis & simul apricis locis, siccioribusque pratis. Inveniebam etiam & maculis lividis, & nullis maculis insignito folio, siccioribus

cioribus circa Francofurtum pratis. Floret Maio, semen plerumque maturum Iunio.

II.
Hieracium
maius lati-
folium.

CVBITALES atque etiam bicubitales interdum sunt Alteri caules, firmi, rotundi, quadam lanugine obsiti, quos inordinata, sive confuso ordine nascentia, multa ambiunt folia, tres uncias aut amplius longa, unam lata, mollia, in ambitu dentata, lacteo succo plena: summus caulis in aliquot ramulos finditur, sustentantes imbricata capitula, è quibus prodeunt flores lutei, denis, duodenis, aut pluribus foliolis, extimâ parte incisus, constantes, medium occupantibus multis luteis fibris: radix minimi digiti crassitudinem æquat, multisq; tenuibus fibris capillata, singulis annis augetur, & ad latera novos, frequentioresq; caules profert. 2. Ejus genus invenitur graciliore caule, angustioribus, & vix semunciam latis folijs, in reliquis conveniunt.

Hieracij III. genus alterum angustifol.

III.
Hieracium
maius angu-
stifol.

Natales.

III.
Hieracium
Britannicum.

TERTIO cubitales etiam affurgunt caules, rotundi, superioribus minus crassi, frequentioribus durioribusque villis obsiti, quos similiter confuso ordine ambiunt multa folia, superioribus angustiora, breviora, duriora, non minus tamen lacte turgentia: summus caulis etiam finditur in ramulos, imbricata capitula feretes, è quibus exoriuntur flores, superiori ferè similes: radix superioris radice minus crassa, perinde tamen fibrosa, & in novis proliis educandis fertilis.

2. Illius etiam genus observabam angustioribus folijs, & multo longioribus, licet non minus duris, quod alioqui, totâ quodammodo facie ipsi respondet.

Magnam verò affinitatem hoc genus habet cum grandiore Hieracio apud Belgas secundum publicas vias inter frutices nascente.

Nascuntur omnia in extremitatibus ficciorum pratorum inter vepres, etiam ad cæduarum silvarum margines.

PLANTARVM similitudo facit, ut duobus postremis generibus, Quartum subijciam, non in Pannoniâ natum, sed in Britanniâ anno M. D. XXXI. observatum.

CVBITALES verò habet id genus interdum caules, striatos, digito graciliores, ex viridi purpurescentes, quos nulla serie disposita, sed inordinata ambiunt folia, Conyze majoris folijs non dissimilia, non admodum pingua, latâ sede caulem amplectentia, in circuitu dentata, extremo mucronata: caliculi summo caule ex foliorum alis emergentes, oblongis pediculis insident, villosi, qui in luteos flores reliquis Hieracij ferè similes, sese explicant: ijs succedit semen oblongiusculum, striatum, candicans, quod cum pappo levi aurâ dispergitur, ut in congeneribus plantis: radice est vivace, multis longis, crassiusculis, nigricantibusque fibris constante, quæ singulis annis numerosiorem caulium sobolem procreat.

Cichoreum
montanum.

Impensè amara est hæc planta, nusquam sponte nascens mihi conspecta: sed Londini duntaxat, in hortis doctissimorum virorum Ioannis Richæi & Hugonis Morgani Pharmacopolarum Regionum, qui Cichoreum montanum nuncupabant, ex borealibus Britannicæ regionibus, in quibus sponte crescit, delatam. Floret Iunio & Iulio, semen Augusto maturum.

V.
Hieracium
alpinum hirsu-
to folio.

ALIQVOT Quinto sunt folia è radice prodeuntia, uncialis ferè latitudinis, oblonga, molli crispâque lanugine admodum hirsuta, & quodammodo incana, lacteo succo prædita: inter quæ prodit caulis, pedalis ut plurimum, villosus, quem per intervalla ambiunt folia, ijs, quæ ad radicem nascuntur, breviora quidem, at triplo latiora, & in mucronem desinentia, non minus quàm illa villosa, aut lacteo succo turgentia: unicum fert summo fastigio capitulum, è multis hirsutis & incanis foliolis compactum (nonnunquam autem in lateribus alterum & tertium) quod sese explicat in florem Hieracij floribus similem, multis folijs luteo colore tinctis constantem, & tandem in pappum cum suo brevi, nigro semine evanescentem: radix nigricat, multis tamen candicantibus fibris prædita, singulis annis novos caules producit. Tota planta valde amara est.

Natales.

Invenitur in herbosis Alpium jugis, ubi Iulio, interdum tantum Augusto floret: in hortis au-

Hieracium v. villosum.

Hieracium vi. montanum.

tis autem, Maio, semen Iunio perficit. An porro ea planta quam Dalechampius Sonchum lanatum appellat?

SEXTI radix digiti crassitudinem interdum æquat, longa, nigricans, tenuibus fibris prædita, summâ parte, in plura nonnunquam capita, extuberans, quæ summâ tellure sena aut plura oblonga folia, semunciam ferè lata, & nonnihil incana proferunt: è singulis radicis capitibus, prodeunt inter folia, singulares cauliculi, duri, nudi, dodrantaes, aut palmares tantùm, unicum florem sustinentes, è multis oblongis, extremo infectis foliis, luteoque colore præditis, constantem: quo defluente, semen oblongiusculum cum pappo levi auræ flatu excutitur.

VI.
Hieracium
montanum.

In omnibus illis montibus à Calenberg (Danubio imminenti binis miliaribus supra Vien-

Natalis.

nam) ad Alpes excurrentibus nascitur. Floret Maio.
2. Aliud ejus genus invenitur, cujus folia nonnihil in lateribus laciniata sunt, fermè instar foliorum Leucoij marini, minus incana: flos aureo colore magis rutilat, alioqui per omnia simile. Vtriusque planta lacteo succo plena, & amariuscule gustu est.

SEPTIMUM genus, in Pannonicis Observationibus, quarto loco inter Scorfoneras reposueram; nunc, propter radicis cum illis dissimilitudinem, inter Hieracij genera commodius referendum censeo. Angustis autem id constat folijs, Tragopogo aut Scorfoneræ angustifoliæ proximis, carinatis, colore cinereo, digitalis lógitudinis, lacteo succo plenis, amariusculis; ex quorum medio exilit tener cauliculus, dodrantalís, per quem sparsa sunt rara folia, alijs minora: is in aliquot ramos divisus, sustinentes capitula, aliorum more, squamata, quæ in luteos flosculos Tragopogo similes, sed minores explicantur, maturitate in pappum evanescentes: radix nigra est, multis fibris albis capillata, lateribus propagines quotannis agens.

VII.
Hieracium
humile.

Copiosè nascens illud duntaxat observabam in saxis ad Gamingam Carthusianorum cœnobium, Julio flores proferens.

Ex radice obliquâ & rugosâ, minimique digiti crassitudine, multis etiam fibris donatâ, aliquot extuberant Octavo generi capita, unde sena aut plura enascuntur folia, unius, duarum, & trium unciarum longitudine, semunciam lata, crassiore nervo per mediam longitudinem excurrente, mollia, brevi incanâque lanugine prædita, in fimâ parte valde laciniata & angustiora, supernâ verò latiora, sed dentata duntaxat, candido succo turgentia: è quorum medio, bini aut terni emergunt cauliculi, palmares, enodes, foris læves, intus concavi, sustinentes flores luteos, Quinti generis floribus similes, quibus tamen color paulò saturatior: semen maturum, tenue, longiusculum, nigrum, pappo involutum, à vento abripitur. Crescit in Leytenberg, Florétque Iunio.

VIII.
Hieracium
montan. laciniato folio.

Hieracium
IX.

QVATERNIS aut quinis à radice prodit Nonum genus folijs, Hieracio vulgari formâ non dissimilibus, sed mollioribus, supernè magis villosis, infernè pænè glabris, lacteo succo plenis, & subamaris, inter quæ prodit caulis pedalis aut amplioris longitudinis, gracilis, hispidus, ferens in summo veluti umbellam quandam caliculorum etiam villosorum, qui dehiscentes, ostendunt flores Hieracij vulgaris floribus pænè similes, sed colore longè elegantiores, nempe impensè flavos, & quasi aureos, multis foliolis extremâ cuspide crenatis constantibus, inter quæ flava stamina, odoris non ingrati: semen in pappum aliorum congenerum instar evanescens: radix perennis, multis candidis fibris prædita, & subinde adnatis virgulis humi sparsis sese propagans. Flores promit Iulio & Augusto.

Natum hoc est apud Batavos, semine Viennâ Austriæ accepto.

Hieracium
intybaceum
quod esset X.

ALTERA etiam planta istic mihi nata semine ex Italiâ missa Hieracij intybacei appellatione, quæ, mea opinione, verius ad Cichorij genera referenda videtur.

Ea ex singulari radice statim multa promit folia Cichorio silvestri similia, eruce modo inter lateribus divisa, & veluti erosa, deinde inter illa multos breves cauliculos minoribus folijs, minúsq; incisus cinctos, & in frequentes ramulos divisos, dodrantaes aut longiores, nudos, summo fastigio sustinentes calicem sive capitulum septem aut octo squamis hirsutis constans, è quo flos exit dens aut duodenis. folijs exterioribus, totidem internis, minoribus præditus, coloris elegantis ex purpurâ rubentis, cui succedit pappus, in quo oblongum & gracile semen fulcum.

Annua videtur planta, subinde tamen novos flores proferens, ut totâ æstate, imò etiam in medium usque Autumnum, florida conspecta sit.

XI.

IAM descriptis conjungendum est pusillum illud Hieracij genus, cujus iconem & ipsam descriptionem etiam Londini mihi communicabat anno M. D. XXXI. Thomas Pennæus V. C. his verbis:

Hieracium
minimum.

Hieracium minimum planta dodrantalibus, aut paulò altior, radice singulari, tenui, albâ, paucis fibris vestitâ: folia ab radice quinque sex, septem, quandoque plura, bellidis ferè, sed paulò longiora & serrata: è quorum medio caulis exit unicus, quâdoque duo, vel tres, folijs omnino vidui, fistulares, juxta radicem rubentes, interdum versus summum ramosi, ramis juxta exortum rubentibus: caules omnes versus capitula, contra ferè quàm in alijs plantis extuberant crassioresque fiunt, singuli singula capitula globosa sustinentes, ex quibus flores parvi, lutei, ex apicibus constantes, & tandem pappescentes exoriuntur. Lactescit & amarifcula est.

Provenit

Provenit inter segetes, locis parum arenosis, & terrâ friabili: frequens in Angliâ multis in locis, aliâs, nusquam nisi in agro Heidelbergensi, unico tantum loco, me vidisse memini. Julio & Augusto floret. Hæc Pennæus. Natales.

Hvius porrò siccam plantam, aut certè valde similem, adferebat anno M.D.XCIII. & mihi communicabat, Gulielmus de Mera Medicus, monens, flores in pappum non evanescere, sed sine pappo, in caliculis (ut etiam in siccâ plantâ observabam) semè oblongiusculum, maturitate nigricans, relinquere. Animadvertentem præterea, tenuissimos esse caules, palmum altos, lignosos, supremâ parte laxiores, & concavos, octo aut decem interdum, simul à capite radice inter folia prodeuntes, qui, circa summum, ubi laxari incipiunt, aliquando gracilem ramulum, summo etiam fastigio laxiorem, & flosculum ferentem flavum, adnatum habebant: radix tenuis erat, & candicans. Hieracium minimum alterâ forsd.

CETERVM Dioscorides Hieracium (cujus haud dubiè hæc sunt genera) vim refrigerandi, & modicè subadstringendi habere auctor est, eam ob causam stomacho æstuanti, & inflammationibus prodesse, impositum: succum, erosiones stomachi forbitione mitigare. Herbam cum radice impositam, ictis à scorpione auxiliari. Facultates.

CONDRIILA.

CAP. XXXVIII.

DVO Condriillæ genera in Hispanicâ meâ peregrinatione observabam: quorum Primum nunquam ante mihi conspectum, ad Dioscoridis primum Condriillæ genus, meâ opinione, plurimum accedere videtur: Alterum multis alijs regionibus, & ante, & post etiam, obvium.

Condriilla prior Diosc: legitima.

LATA Primo generi sunt folia, Cichorij foliorum instar divisa, omnino incana, & densâ lanugine tomentoque obducta: inter quæ caulis emicat pedalis aut amplior, rotundus, candidus, in aliquot ramulos fissus, folijs minoribus, angustioribus, inordinatis septus, quibus (ut etiam ipsis ramulis) plerumque inhaerent grumi fulvescentes gummi istic concreti: flos extremis ramulis sustinetur, anthemidis flori ferè par, lutei coloris, maturitate in pappum evanescent: radix longa, nigricans, minimi digiti crassitudine, raris fibris prædita, & summâ parte in aliquot capita interdum divisa, è quorum singulis folia, qualia dixi, prodeunt. Tota (ut diximus) planta incana est, & succo prægnans, qui siccatus fulvescit, & acris est. 1. Condriilla 1. Diosc.

Invenitur Salmanticensi agro locis incultis, & multis alijs Hispaniæ, Augusto florens, vel etiam seriùs. Natales.

Nihil autem commune habet cum Zacyntha Matthioli, seu *Mazza di Cavalliero* Italicorum, ut quidam censent, qui hanc meam iconem, ex siccâ plantâ, quam in sportulis ex Hispaniâ attuleram, à perito pictore expressam, Zacynthæ, sive Cichorij verrucarij descriptioni accommodarunt, illius fortè iconis quæ apud Matthiolum ineptè expressa est, facie decepti: nam Cichorium verrucarium alia habet folia, quàm nostra, intubacea ferè, non incana, sed viridia, ramos valde striatos, & in frequentes ramos divisos, quorum lateribus, & cavis alarum, inhaerent brevi petiolo, parvi cichoracei flores, flavi non in pappum abeuntes, sed in capita angulosa & dura transeuntes, octogona plerumque, & clavæ ferreæ instar efformata, in quibus semen, ut in plantis (semine ex Italiâ misso) mihi Viennæ sapius natis, non semel observavi. Quæ res adèd me cogit, ut Cichorij verrucarij legitimam iconem meæ Condriillæ Primæ subjungam, quò, utriusque collatione factâ, faciliùs studiosi discrimen animadvertant. Zacyntha. Mazza di Cavalliero.

ALTERVM planè viminale est, & longis, lentis, flexibilibus, candicantibus, sesquicubitalibus, & veluti visco oblitis, virgis constans, quæ frequentibus angustis, brevibusque foliolis obsitæ sunt: quæ secundùm radicem nascuntur majora sunt, longiora, in multas lacinias altè divisa Cyani ferè foliorum æmula: sed plantâ flores jam proferente, flaccescunt ea folia & pereunt, Cichorium verrucarium.

ALTERVM planè viminale est, & longis, lentis, flexibilibus, candicantibus, sesquicubitalibus, & veluti visco oblitis, virgis constans, quæ frequentibus angustis, brevibusque foliolis obsitæ sunt: quæ secundùm radicem nascuntur majora sunt, longiora, in multas lacinias altè divisa Cyani ferè foliorum æmula: sed plantâ flores jam proferente, flaccescunt ea folia & pereunt, 11. Condriilla viminalis.

Cichorium verrucatum, Zacintha.

Condrilla viminalibus virgis.

& pereunt, ut magnâ ex parte majoribus folijs orba conspiciatur: extremi rami flosculos exiguos flavos, maturitate in pappum evanescentes sustinent: radix oblonga, lacteo succo manat, si vulneretur, quemadmodum & tota planta. Floret quo superior tempore.

Natales.

Conspicitur Salmanticensi non modò agro, post messes in arvis, & ad eorum margines, sed plurimis alijs regionibus. Nascitur & copiose per universam Pannoniam, & varijs Germaniæ locis.

Nomina.

NONNULLI Hispani Primum genus, eodem nomine appellant, quo Phyllum ab illis vocari dixi, videlicet *Yerua de S. Gusteria*: nullum aliud vulgare nomen novi. Græcis autem *κονδρίλλη καὶ κικώριον ἢ σέρις* nuncupatur.

Alterum Condrillæ genus vimineum, Salmanticenses *Tunquerina* vocant: alij *Ajunjera*.

NON prætermittenda est etiam elegans illa planta Cichoracea, cujus iconem suis coloribus egregiè expressam, cum resiccata planta ad me mittebat anno M. D. XCIII. Iacobus, Plateau, cujus in his Cõmentarijs frequens mentio. Eam propter viminales ramos proximè Condrillam viminalem collocare placuit.

Condrilla peregrina.

ALIQVOT autem illi è summo radice capite prodeunt folia humi fusa, Cichorij foliorum facie, sed angustiora, longa, in ambitu circumrosâ, qualibus etiam sunt præditâ, infima parte, tenues vimineæ virgæ, inter illa statim à radice prodeuntes, pedalis aut amplioris longitudinis, nodosæ, quarum ramuli bifurci in cuspidem desinunt; nodis superioribus virgarum, in hærent breviora, minora, nec circumrosâ folia: in ipsis autem virgarum alis nascuntur longi imbricati calices, è quibus prodeunt singulares flores quinque folijs summâ parte leviter incisus constantes, cærulei coloris, aliquot flavis staminulis medium florem occupantibus: radix illi crassiuscula denso cortice tectâ foris albicante, longiuscula & raris fibris prædita. Tota planta lacteo succo turget.

Facultates.

Semine peregrè accepto natâ sibi scribebat: sed an semen porrò dedisset, nõ adscribebat. PRIORI, easdem facultates tribuunt Hispani, quas Phyllo: nimirum, illius decoctum præmor sis à cane rabido utiliter exhiberi.

CONDRILLÆ gummi cum myrrhâ tritum & linteo appositum, instar oliuæ, feminarum menses trahere auctor est Dioscorides, & inordinatos pilos replicare. Ipsius radicem in vino potam contra viperas proficere: quæ facultates cum ijs conveniunt, quas suæ Scorsoneræ tribuunt Hispani.

Bellonius lib. II. Observ. cap. xci. scribit Condrillæ gummi in Syriâ vulgare esse, eoq; mulieres uti Mastichis loco. Libro item I. cap. xxxi. ait fabris lignarijs glutinis vicem præbere.

Alterius

Condriillæ genus elegans cæruleo flo.

Condrilla altera Diosc. putata.

Alterius generis nullus usus est apud Salmanticenses, quàm ad scopas conficiendas: & pueris, ad parandum ex ejus radice cum nigro melle, viscum, carduelibus alijsque aviculis capiendis idoneum. Arbitror tamen iisdem cum priore facultatibus pollere. Et Fabius Columna Condriil. i. Diosc. esse censet.

CETERVM Doctissimus vir Ferrantes Imperatus Neapoli ad me mittebat, superiore Autumno, aliquot tubera seu bulbos Cichorij illius tenellis & gracilibus cauliculis, parvis folijs & flavo flore, quod à plerisque, etiam ab ipso Imperato, Condriillæ genus alterum apud Dioscoridem censetur: tamen non desunt, qui Perdicion, cujus meminit lib. i. Hist. Plant. cap. xi. Theophrastus (Perdicion enim in eo Auctore legere non memini) esse judicent. Pleraque etiam, inquit, herbaceorum ejusmodi radices habent, ut Aspalax, Crocus, & quod Perdicion appellatur: nam ei sunt radices crassæ, & plures quàm folia.

Condrilla altera Diosc. Imperato & alijs.

Perdicion Theophr.

Istam autem Condriillam nasci scribebat Imperatus in sepibus, via qua Neapoli Puteolos iter est: istuc Scrofularia minore, ab alijs *Herba di latte*, à Pandectario Stridula dici.

Nemine

Illam etiam anno M. D. XCVI. Hispali accipiebam à Doctissimo viro Simone de Tovar ejus urbis Medico.

DOCTISSIMVS tamen Leonhardus Rawwolfius, duo alia Condriillæ alterius Dioscorid. genera observabat vicinis Halepo locis, ut è cap. ix. lib. i. itinerarij ejus apparet. In arvis, inquit, satis abundanter invenitur alterum Condriillæ Diosc. genus radice lævi, ex fusco flavescente, supernâ parte circiter minimum digitum crassa, quinque vel etiam octo transversos digitos longa, infimâ parte tenuiore, cui inhæret rotunda alia radix castaneæ magnitudine, lacteo succo adeò plena ut turgeat. Superna radice pars qua se in tres cauliculos dividit, multa habet oblonga & graminis instar angusta folia, simul nascentia, ad terram valde inclinata, inter quæ prodeunt cauliculi, aliquot folijs onusti, è quorum alis, longiusculi exeunt pediculi, singuli florem sustinentes Pillofellæ majoris (quæ Auricula muris à vulgo nuncupatur) flori æqualem, flavum. Non procul inde, asperioribus tamen, magisque petrosis locis, nascebatur aliud insuper Condriillæ alterius genus, radice & floribus cum superiore conveniens, cujus tamen folia latiora, magis villosa & cineracea, Holostei Mompelliani folijs ferè similia.

Condrilla altera Diosc. Rawwolfius.

CONDRIILLÆ alterius cauli & folijs concoquendi vim tribuit Diosc. ejus verò succo, ut incommodos palpebrarum pilos reflectat.

Faciliat.

NON minus copiosè nascuntur in Pannoniâ, Austriâ & vicinis Provincijs, vulgata Sonchi genera, quàm in alijs regionibus: aliquot tamen lævioris generis istic præterea observabam, quæ silentio minimè premenda existimavi. Ea serie quadam hoc capite describemus: illorum autem Historiæ, lævioris vulgarissimi, qui valdè laciniosa habet folia, binas icones præfigendas esse censuimus, ut commodius inter se conferri possint.

Sonchus lævior vulgaris I.

Sonchus lævior vulgaris II.

I.
Sonchus lævior carulis
afro.

CUBITALI autem vel ampliore excrescit Primus, quem non vulgarem observabam, caule rotundo, striato, lanugine obsito, intus cavo: quem ambiunt multa folia, ampla, aliquot profundis lacinijs utrinque divisa, extremo mucronata, latiore pediculo caulem amplectentia, in ambitu non nihil dentata, subtus aliquantulum incana, lacteo succo plena: plurimos, in summo caule, flores profert, purpurascens & villosis petiolis inhaerentes, vicinis folijs, ut plurimum, constantes, Sonchi lævis vulgaris I. (cujus icon præfixa) floribus non dissimiles, sed elegantissimi coloris cærulei, qui per maturitatem in pappum cum semine cinereo exiguo evanescent: radix pollicaris est crassitudinis, oblonga, non in profundum acta, sed obliqua, candicans, dura, veluti internodijs distincta, multas circumquaque fibras crassas agens, & vivax, singulis annis novos ex latere caules profert.

Natales.

Abundè nascitur in Durrenstein locis umbrosis, in Etschero jugo, paulò supra Gamingam, in Sneberg & Snealben, apud retorridum & pumilionem illum Pinastrum. Floret istic Julio & Augusto, quo mense etiam semen ad maturitatem pervenit. In hortos translatus, maturius multò, imò interdum mense Julio denuo floret.

II.
Sonchus lævior purpureo
flore.

ÆQUALIS ferè altitudinis sunt Alterius, aliquando, caules, graciliores tamen, neque striati aut villosi, vel intus cavi, sed pleni & firmi, satis tamen fractu contumaces: quos ambiunt minora quàm superioris folia, nec aded in lacinias divisa, angustiora præterea, in medio latiuscula, deinde sensim in mucronem desinèntia, in ambitu dentata, lacteo succo prægnantia, gustu amaro: è summis foliorum alis, exeunt tenues firmiq; ramuli, quaternos aut quinos flores in oblongis caliculis ferètes, quinis foliolis per extremum laciniatis constantes, colore purpureo, medium occupantibus aliquot staminulis, qui deinde in pappum cum suo semine abeunt: radix fibrosa, vivax, prioris radice minor, non patuciores tamen, quotannis novos caules producens.

Natales.

Crescit cum superiore, paulò supra Gamingam abúdanter: crescit & alibi, velut in Pannoniâ

Sonchus lævior Austriac. III. cæruleo flo.

Sonchus lævior Pannon. IIII. purp. flo.

Sonchus lævior Austriac. v. altiss.

noniâ & Hirciniâ silvâ, sed minor. Floret plerumque Julio, vel interdum paulò maturius.

HUMANAM altitudinem superat Tertius, caule pollicaris crâssitudinis, firmo, striato, lævi, nec ullis spinis aspero, quem frequentia folia, quatuor aut aliquando binis tantùm lacinijs æqualiter respondentibus divisa, latâ basi & utrinque appendices habente amplectuntur (deijs loquor quæ in infimo & medio caule sunt, suprema enim nullas lacinias habent) omnia spinis in dorso, sive costâ, carentia, duratamê, & in ambitu creberrimis asperisq; denticulis serrata, supernè viridia, infernè subcinerea, lacteo succo plena: supremus caulis villosus aspersus est, & in aliquot ramulos dividitur, qui flores æquali altitudine, & quasi umbellarum ritu nascentes, sustinêt, non magnos quidem, pro stirpis amplitudine, sed Sonchi vulgaris lævis luteo flore, vel ejus qui cæruleû fert florem, pares, similiter è caliculo villosoprodeutes, multis luteis & per extremum incisifoliolis medium orbem cingentibus constantes, numerosis in meditullio staminibus aureis, qui maturi in albâ lanuginem resolvuntur, in quâ latet semê, ejus, qui cæruleum fert florem, semini, valde simile, striatum, cineraceum, quod cum suâ lanugine à vêtô rapitur: radix crassa, candicans, fibris donata, singulis annis novos stolones profert, & adnatis ad latera se propagat.

III.
Sonchus lævior altissimus.

Invenitur in paludosis salicetis & harundinetis, juxta piscinas, & stagnantes aquas, supra Badam Austriæ urbem, via quæ Neapolim

NN 2

Natalis Austriæ

Austria ducit, & supra Triebswinckel pagum, quibus duntaxat locis observabam. Floret Julio.

CVM porrò hæ plantæ Sonchi sint haud dubiè genera, iisdem etiam facultatibus prædita esse, verisimile est. Dioscorides autem, Vtriusque Sonchi vim refrigerare, modiceque adstringere auctor est, propterea æstuanti stomacho & inflammationibus illitu prodesse, succum, Stomachi rosiones, sorbitione mitigare, lac elicere, in lanâ appositum, sedis ac vulvæ collectionibus, opitulari; Herbam autem & radicem, emplastri modo impositam, scorpionum ictibus subvenire.

CIRSIVM.

CAP. XL.

SE D. & plura inveniuntur Cirsij genera, quorum (quæ ab alijs non descripta comperimus) historiam hoc capite pertexemus.

Cirsium Pannonic. i. pratense.

Cirsium Anglicum II.

I.
Cirsium pra-
tense.

QVINA aut sena Primum genus statim à radice promit folia, circiter tres uncias longa, unam lata, sensim in mucronem desinentia, latiore verò circa pediculum basi, subhirra, & crebris spinulis per circumferentiam prædita, cæsi coloris: ex horum medio, caulis emicat pedalis, aut etiam cubitalis, tenuis, firmus, lanugine quadam oblitus (per quem sparsa sunt folia jam dictis minora) unicum in summo plerumque ferens caput, nonnunquam alterum & tertium, multis squamulis imbricatim compactis, nonnihil purpurascens & acutis asperum, quod in stamineum florem expanditur, vulgarium Cirsiorum modo, colore purpureo: semen etiam illorum semini non dissimile, multâ lanugine involutum nascens: radix multis nigricantibus & duris fibris prædita est, eamque supremo capite hirsutam, vetustorum foliorum nervi remanentes efficiunt.

Natalis.

Nascitur inter arbores in declivi montium supra Pannoniæ urbem Sopronium: sed montanis pratis quæ secundum Danubium extenduntur, multo abundantius. Iunio floret, & subinde semen etiam profert.

PROXIMUM locum dabimus Alteri Cirsij generi non minus eleganti, cujus descriptionem & iconem mihi anno M. D. XXXI. communicabat Londini C. V. Thomas Pennæus Londinensis medicus.

II.
Cirsium Bri-
tannicum.

Singulari caule est hæc planta, cubitali aut ampliore: folia per caulem alterna, longa, in ambitu spinulas minimè pungentes habentia, quorû supinæ partes virent, pronæ albicant, & canâ

& canâ lanugine obducuntur: in summo caule capitulum unum carduorum modo est, quasi ex squamis mucronatis compactum, florem sustinens satis magnum, ex multis apicibus, colore ex rubro purpurascens, ac tandem in pappum abeuntem: radix est nigricans, fibrata, quandoque per magnas fibras se propagans.

Provenit in pratis ad radices montis Engleborow totius Angliæ celsissimi in Comitatu Eboracensi. Floret Julio & Augusto.

Cirsium III. montanum.

Cirsio v. congener, Card. bulbos. Monsp.

MULTA etiam profert Tertium, folia, oblonga, Centaurij majoris non laciniata, foliorum propemodum æmula, brassicæ foliorum colore & viriditate, satis carnosâ, in ambitu crebris aculeis prædita: inter quæ medius exit caulis, cubitalis aut amplior, striatus, quem alternè ambiunt folia superioribus minorâ, latiore pediculo eum amplectentia, & veluti membranaceas quasdam alas, ad proxima folia, secundum caulis, cui adnatæ sunt, longitudinem producentia, eâ de causâ caules quodammodo alati apparent: summus caulis in hispidum, multisque squamulis imbricatum caput desinit, quod tandem in stamineum florem purpureo colore rubentem explicatur, & propendet: in superioribus alis nascuntur interdum ramuli quadam lanugine obsiti, similes sustinentes flores, qui deinde, ut alij, in pappum & lanuginem resolvuntur, semenque in eâ reliquis simile occultant: radix minimi interdum digiti crassitudine, aliquot fibris donata & vivax, singulis annis propagines e lateribus fundit.

III.
Cirsium mō-
tanum I.

Crescens hoc genus observabam in montanis quibusdam silvis Pannoniæ, ut supra Pofonium & Memethwywar, alijs etiam ad Alpes tendentibus, supra Badenses videlicet Thermas, & vicinis. Florebat Junio.

Natales.

Hujus meminit Dodonæus in Appendice ad Purgantium Stirpium Historiam, quam seorsim, ante quàm Pentades evulgaret, publici juris, fecerat: & primo postea loco descripsit cap. XIX. Lib. v. Pemptadis v.

VULGARE iisdem locis etiam est montanum aliud Cirsium, quod aliquando in Belgicæ hortis ali memini, caule striato, folijs paululum laciniatis, mollioribus quàm in superiore genere, similibus tamen floribus, radice etiam fibrosâ & vivace.

IIII.
Cirsium
mont. II.

AD Cirsij proculdubio genera referendum est id Cardui, sive Spinæ molle genus, quod in bicubitalem, & majorem interdum altitudinem excrescit pollicaris crassitudinis caule, striato, incanâ tomentaceaque lanugine obsito: folia illi majora quàm in superioribus generibus, magis carnosâ, succi plena, viridia, in ambitu dentata, mollibusque spinis hirta: capita in summo caule summisque ramis majora jam descriptis, quæ in stamineos purpureo colore nitentes flores expansa, maturitate in pappum resolvuntur: ra-

V.
Cirsii max.
montanum
incano fol.
bulb. radice.

tur: radix multis crassis fibris, Asphodelinos bulbos fere referentibus, & oblongis firmatur.

Nascentia.

Nascitur in montanis pratis, etiam ad piscinarum udos margines, inter salices amerinas quoque, & harundines. Floret Iulio.

Nardus montana Mompelliana.

Similem plantam, sed longè minorem in pratis urbi Mompellianæ vicinis olim eruerememini, quam tum nonnulli, qui in Stirpium cognitione egregiè versati esse credebantur, pro montanâ Nardo nobis obtrudere volebant: noster Lobellius postea Carduum bulbosum Mompellianum appellavit.

Nomina.

Κίρσις porro nomine Græcis, Cirsij autem, Latinis, commodè, meo iudicio, hæc stirpes nuncupari possunt: nullum verò nomen vulgare illarum intellexi.

AN verò Cirsij veterum facultatibus respondeant, ignorare me fateor: & iudicium de ijs ferre difficile. Nam neque Dioscorides suo Cirsio ulla vires tribuit, nisi quas ex Andrea descripsit.

Cirsium tertium Dodonai. Varietas.

CETERVM non minus vulgaris agro Viennensi, multisque Pannoniæ locis & apud Francofurtum, est, quàm in Zelandia, Flandriæ Hollandiæque maritimis, Spina illa quam Claris. Dodonæus inter Cirsij genera tertio loco recenset, magno, valde spinoso, nutanteque capite, è quo flos multis purpureis elegantissimisque staminibus constans emergit & explicatur: floret cum Cirsij generibus Iunio, & Iulio, quibus etiam per simile semen habet. Id niveo flore variare aliquando memini.

CARDVVS MOLLIOR.

CAP. XLI.

CARDVI nomine has stirpes appello, tametsi inter Acanacei generis plantas recensendæ non videantur, cum nullo spinarum vallo munita sint: propter similitudinem tamen, quam cum mollioribus quibusdam vulgaris notitiæ carduis habent, in illorum classem rejeci.

Carduus mollior I.

1. Carduus mollior laciniato fol.

Natalis.

PRIMVS, multa secundum radicem habet folia, cum humi sparsa & jacentia, tum surrecta, infernè canâ mollique lanugine obsita, supernè virentia, valde laciniata, & ad medium usque nervum dissecta, Calcitrapæ, sive cardui muricato capite, mollioribus & tenerioribus folijs pænè similia, nullis tamen spinis horrentia, gustu primùm exsiccante, deinde amariuscule: è quorum medio unus aut alter caulis assurgit cubitalis aut amplior, teres, rotundus, striatus, purpurascens, & molli quadam lanugine obsitus: inferiora folia per infimum caulem sparsa, etiam laciniata sunt, licet jam dictis minora, quæ verò supremum caulem ambiunt, oblonga, angusta, nullis lacinijs divisa, mucrone ut plurimum purpurascente: extremi caules in aliquot ramos interdum dividuntur (magnâ tamen ex parte singulares sunt, unicumque sustinent caput) qui capitula sustinent, ex multis tenuibus squamis imbricatim dispositis composita, molliter echinata, quorum medium, occupat stamineus & villosus flos, coloris purpurei elegantissimi: flori flaccido & evanido succedit semen angulosum: radix digiti crassitudinem nonnunquam æquat, subfusca, longa, aliquot fibris donata.

Invenitur totâ illâ montium catenâ, quæ à Calenberg & Danubio, cui imminet, ad Alpes usque extenditur, & deinde per Leytenberg, rursusque per Prellenberg & Hamburgerberg ad Danubium duobus supra Po-

sonium miliaribus reflectitur. Floret Maio, semen perficit Iunio & Iulio.

II. Carduus mollior Laciniato folio.

PEDALI assurgit Alter caule, utcumque crasso, striato, nonnihil lanuginoso: folia illi circa radicem majora, Lapathi folijs ferè similia, aut potius illius plantæ, quam vulgo Totam bonam, sive Bonum Henricum cognominant, quâ pediculo adhærent, latiora, & quodammodo angulosa, extremâ verò parte mucronata, in ambitu aliquantulum sinuosa, & mollibus veluti aculeis obsita, supinâ parte virentia, pronâ verò, omnino incana, foliorum albæ

Carduus mollior II.

albæ Populi instar, & densâ lanugine obsita, gustu initio exsiccante, deinde amariuscule, quæ verò caulem amplectuntur, minora sunt & angustiora, ex quorû sinu circa summum caulem ramuli exeunt, terna, quaterna, aut plura sustinentes capitula squamata, Cyani, aut Iacæ capitulis respondentia, quæ, dū expanduntur, florem promunt ex cæruleo purpurascens, & semen deinde continent lanugine involutum, cyani semini non valde dissimile, sed paulò majus, candicans: radix nigra, aliquot tenuibus fibris prædita, dura, vivax, è lateribus propagines spargit.

Hunc eruebam, circa secundum Sneberg, *Natales.* excelsi admodum montis, jugum inter saxa nascentem cum Auricula urfi flavo flore incano folio: deinde etiam in Etschero. Florebat utroque loco mense Julio. Viennam relatus & in horto repositus semè tulit Augusto, deinde perijt. Vbi tamen sponte nascitur, vivax est: nã superioris anni caules aridos retinentem, cum floreret, deprehendebam.

HVMILIOR hic est, neque palmarem altitudinem excedit, caule nõ minùs crasso fermè quàm superioris, multis longis folijs exornato, supernè etiam virentibus, infernè canâ (non tamen adeò densâ, ut superioris folia) lanugine vestitis, & molles quasdam spinas in ambitu obtinentibus, gustus etiã amari, initio autem adstringentis: summo cauli insidet singulare capitulû squamatum, majus quàm præcedētis capita, ex quo flos mul-

III.
Carduus
mollior hu-
milis an-
gustifol.

tã lanugine ex cæruleo purpurascens pubescens exoritur: semen observare nõ potui: nam tametsi aliquot stirpes in horto magnâ diligentia excoluerim, quas loco natali & florentes & nondum florentes erueram, ad frugem tamen non pervenerunt, sed paulatim flaccescentes, prorsus tandem contabuerunt & perierunt: radix nigra, & frequentibus subnigris fibris prædita, subinde nova germina è lateribus producit.

Crescit in summis Snealben jugis, cum Auricula urfi quarta, quæ glabro & splendente est folio, carnei coloris flore. Floret verò Julio & Augusto. *Natales.*

GESNERO atque Benedicto Aretio notus fuisse videtur Prior, ex relatione Simleri ad calcem Commentarij de Alpibus, qui eum sic describit.

Edeldistel/ Carduus inter Carduos speciosissimus, folia habet mollia, ab una radice, per caulem rara, quæ referunt folia herbæ quam *Wosstumen* nominamus: altitudine cubiti in altum assurgit caulis: capita in summo sunt singula, interdû bina, cærulea, quâdoq; alba, interdum purpurea, color collucet mixtus viridi tû in capitibus, tum in supremis foliolis. Mollis est tota, & etiam spinis quas æmulatur, nam non pungunt. Radix subest longa & bifida. *Edeldistel Gesneri.*

Istam florum varietatem in meo non observabam, sed toto illo, quem dixi, tractu & circulo, unius duntaxat coloris ferentem florem, nempe purpureum elegantissimum.

CARDVI etiam mollioris genus elegans, præaltum, & radice serpente, videre memini in cultissimo horto C. V. Ioachimi Camerarij Reip. Noribergensis Medici primarij: cujus descriptione cum plerisque alijs summâ diligentia observatis in studioforum rei herbariæ gratiam brevi in lucem emissurum speramus; tametsi in adornandis Matthioli Cõmentarijs quos Germanico sermone loquētes fecit, & valde illustravit, & iisdem in Epitomen contrahendis latinè scriptam egregiam jam collocarit operam, & multas novas icones intulerit. *Carduus molli Camerarij.*

DE istarum Plantarum facultatibus nihil pronunciare possum, cum de illis, neque à rusticis, neque à montanis venatoribus quidpiam intellexerim. Ex earum tamen qualitatibus & temperamento, peritiores medici facillè judicabunt.

C N I C V S.

CAP. XLII.

LEGITIMVS Cnicus vulgaris est notitiæ, atque illius usus, omnibus satis cognitus: de eo ut Lagamus, non est operæpretium: nam quotquot de re herbariâ scripserunt, & ejus historiam dederunt, & iconem proposuerunt. Eam tamen huc intulimus, quia de alio Cnici genere, quod in Hispanijs observabam, sumus acturi, cum quo hujus icon conferri possit.

Y N I C V S

Cnicus vulgaris.

Cnicus alter Clusij, cœruleo flore.

Cnicus alter. VNICVS plerumque, Alteri Cnico est caulis: interdum statim à radice dividitur in binos, ternos aut quaternos ramos, cubitales, firmos & lignosos, perinde ac ipse caulis, nullis tamen, aut quàm paucissimis alijs ramis præditos: folia pœnè Cnici vulgaris, candidiora, paulò longiora, & pluribus venis distincta: capitula Cnici, è squamis, imbricum instar, sibi invicem impositis, conflata, è quibus flos colore diversus: nam luteus non est, sed ex multis staminibus cœrulei coloris constat: semen Cnici semine minus & subrufum: radix pollicaris crassitudinis est, carnosa, succulenta, foris fusca, non annua, ut vulgaris radix, sed aliquot annis interdum permanens.

Locales. Circa Cordubam in segetibus & agro Hispalensi invenitur. Floret Maio & Junio.

NOMEN vulgare, quod sciam, non habet: sed cum totâ propemodum facie vulgarem Cnicum referat, Cnicum alterum nuncupavi.

Nomina. CNICVS autem legitimus Græcis κνικὸς: Mauritanis, *Kartan*, à qua voce Officinæ Cartamum appellarunt; Italis, *Saffarano Saracinesco*; Gallis *Saffran bastard*, *graine de Perroquet*, quòd ejus semine Pſittacos alere soleant: Hispanis, *Alaçor*, *Açafran salvaje*: Germanis *wilder Saffran*. Alterius nullum nomen vulgare novi: neque ejus facultates còpertas habeo.

Facultates. DIOSCORIDES verò scribit, Seminis tuis, & expressi succum, cum aquâ mulsâ, vel jure gallinacè, alvum purgare, sed stomacho adversari: lac cogere, & magis ipsum resolvendæ alvi facultate donare.

SCOLYMVS THEOPHRASTI.

CAP. XLIII.

Scolymus Theophr. à Scolymo Dioscor. differt.

THEOPHRASTI Scolymus à Dioscoridis Scolymo valde differt, ut peritiores omnes censent: nam Theophrasti Scolymus ignotus fuisse videtur Dioscoridi: Dioscoridis autem Scolymum probè novit Theophrastus, qui Cacti appellatione eum donat. Nos autem de Theophrasti Scolymo hoc capite agemus, & sub ejus finem, Dioscoridis Scolymi mentionem subijciemus.

Scolymus Theophr.

ALIQVOT autem profert ab eadem radice, Scolymus Theophrasti, caules, cubitales, ramosos, spinis horrentes, ad quorum singulas alas nascuntur saturè virentia folia, sinuosa, & albis spinis horrida: flos illi luteus, Cnici floris fermè instar, è spinosis capitulis emergit: quibus succedit semen latum, foliacèum, squamatim cohærens: radix autem longa est, digitalis crassitudinis, carnosa, dulcis, qua sues non minus libenter vescuntur, quàm Eryngij vulgaris radice, ut ego aliquoties conspexi, dum, Salmanticæ vivens, observandarum stirpium

Scolymus Theophrasti Hispan.

Scolymus Theophrasti Narbonensis

Scolymus Dioscor. Cactos Theoph.

stirpium causâ, vicina circa eam urbem loca, peragrarem. Tota verò planta, recens adhuc, lacteo succo manat.

Salmanticensi agro, totâq; adeò, Castellâ, frequentissima est hæc planta. Integra estate florer, interdum etiam Autumno, subinde semen proferens.

ILLI similem videre memini circa Mompe-
lium, sed multò magis luxuriantem, longioribus
ramis, minus tamen frequentibus floribus, & cui
folia veluti lacteis maculis aspersa sint.

THEOPHRASTI σκόλυμος esse putatur, cui ra-
dicem tribuit lacteum succum emittentem, eam-
que vescentiam tum decoctâ, tum crudam scri-
bit lib. vi. Plant. Histor. cap. iv. Anguillara
Eryngium Vegetij esse arbitratur, quæ, ni fallor,
causâ fuit, ut à nonnullis Eryngium luteum ap-
pellaretur. Salmanticenses Silybum nuncupa-
bant (Silybum tamen Dioscoridis non est) ver-
nacula linguâ Cardon lechal, sive lechar, id est, car-
dium lacteum. Bellonius lib. i. Observationum
cap. xviii. & xxv. à Cretenfibus vulgari Græco
sermone ασκόλυμβρος dici tradit: agro autem Ro-
mano Spina borda: atque veteribus latinis Græco
nomine Glycyrrhizon nuncupatum æstimat.

SALMANTICENSES, tenellam adhuc plantam,
& primum germinantem, cum ipsâ radice clo-
tam, crudam, aut cum carnibus coctam edunt:
ipfius lacteo succo omne lactis genus coagulant:
etiam ejus flore crocum adulterant (tametsi vi-
cinis locis laudatum crocum abundè nascatur)
ut quædam aliz nationes enici flore.

CETERVM

Natalis.

Eryngium
Vegetij.

Silybum.

Cardon le-
char.

ασκόλυμα
βρος.

Scolymus
Dioscorid.
καυτος Theophrasti.

CETERVM Dioscoridis σκόλιμος Scolymus qui Theophrasti καυτος est, magnâ copiâ sponte nascitur pinguibus Lusitaniæ arvis, præsertim ad Anam, veteribus appellatum flumen, vulgo *Guadi-ana*, & plerisque etiam Baticæ locis.

ILLIVS radix Diosc. teste, graveolentiam alarum, totiùsque corporis emendat, illita, item si decocta, in vino bibatur. Copiosam autem urinam foetidamque expellit.

CARDVVS ERIOCEPHALVS.

CAP. XLIIII.

Carduus
eriocephalus.

Natalis.

HVIC Carduo multa initio sunt folia, humi sparsa, magna, longa, valde laciniosa, spinis horrentia, pronâ parte canescentia, supinâ autem, viridia quidem, sed tenui quadam lanugine obsita: inter quæ, cubitalis, nonnumquam longè amplior excrefcit caulis, crassus, striatus, in multos ramos divisus, folijs aut similibus ijs quæ per terram sparsa, aut minoribus, inordinatè cum & ramos cingentibus: summis ramis innascuntur crassa capita, multis aculeis prædita, & ad eò densa lanugine involuta, ut spinæ paululum dumtaxat emineant: aperientibus sese capitibus, flos emergit multis purpureis staminibus cõstans: cui succedit pappo involutum semen, splendens, longiusculum, quale in multis carduis: radix longa, paucis fibris prædita, pollicarem crassitudinem excedit, & foris fusca est, quibusdam (in quibus sponte nascitur) locis vivax, in alijs minimè.

Observabam primùm hanc plantam anno M.D. LXIIII. Salmanticensi agro locis apertis & non cultis nascentem, ejùsque semen amicis in Belgium mittebam, additâ inscriptione, fortè *Corona fratrum*, quia multis notis respondere videbam, cum eâ plantâ, quam Monachi, Commentarijs in Mesven, sibi in Hispaniâ conspectam, Coronam fratrum appellassent, quoniam rami æquali pænè altitudine nascentes, & suis capitibus eriophoris onusti, medium caput, reliquis majus, summo

cauli innatum, quodammodo in orbem cingerent, ut monachi suum Abbatem aut Priorem solent. Ex quo tempore diu apud Belgas (ubi feliciter provenit, & in majorem amplitudinem evasit, nullâ servatâ ramorum extremorum æqualitate) Coronæ fratrum nomen obtinuit: postea tamen à capitibus candicante lanâ involutis, convenientiore appellatione Carduus eriocephalus dici cœpit.

Eum deinde non minus vegetum & luxuriantem, quàm in Belgicis hortis, sponte crescentem reperi multis Austriæ & Stirix locis, præsertim verò ad Neuberg & similium Alpium radices, ubi interdum florem variantem, & albis staminibus constantem ferre conspexi.

QUIBUS porrò facultatibus peculiaribus sit præditum, neque ego intellexi, neque quenquam fecisse periculum arbitrator.

Varietas.

CHAMÆLEON SALMANTICEN.

CAP. XLV.

Chamæleon
Salmantic.

EX Acanaceorum genere est hæc planta: caulem autem pedalem habet, interdum etiam cubitalem, multis alis sive ramis concavum, striatum, & quasi *φυλλωδης*, durum tamen & firmum: folia numerosa, longa, angusta, candicantia, spinis horrida: summis ramis veluti umbellæ quædam ex quinis aut senis caliculis sive capitellis spinosis constantes innascuntur, in quibus flos purpureus dilutior, qui (maturo semine) subinde in pappum evanescit, reliquorum Acanaceorum more: semen est enici seminis forma, sed minus, foris subnigrum aut cinerei coloris, intus candidum, dulce: radix nigra, dura, si gustetur, dulcis. Tota planta *ἀκανώδης* est, & firmarum spinarum vallo munita.

Natalis.

Agro Salmanticensi frequens in arvis, cum Scolymo Theophrasti. Floret Julio, semen Augusto maturum est. Apud Belgas natus, semine ex Hispanijs à me misso, altius assurgebat, neque ad eò candicabat, & semen rarò ad maturitatem perveniebat.

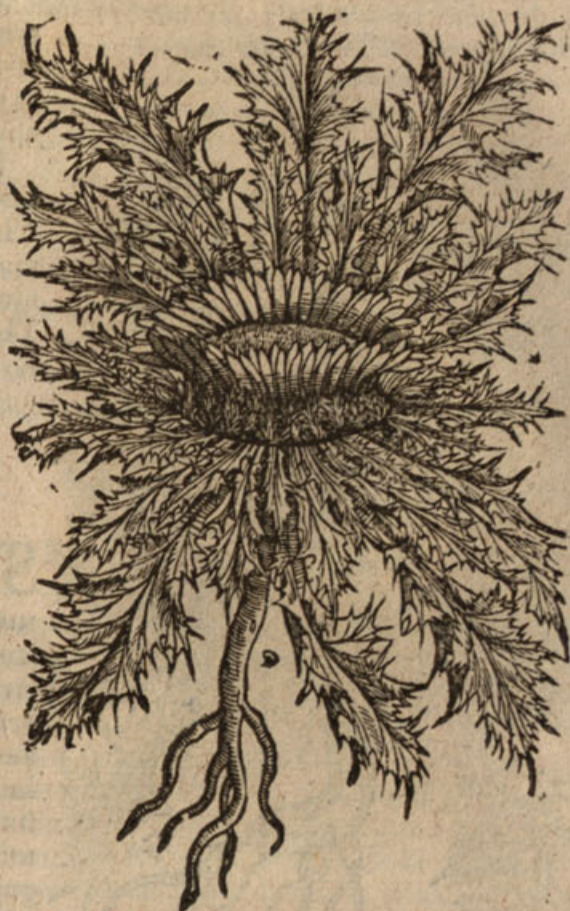
VOCABA -

Chamæleon Salmanticensis,

Chamæleon alb. Diosc. *ἄλα* Theoph.

Carina elatior, Chamæleon alb. vulg.

VOCABATUR à Salmanticensibus Chamæleon, tametsi historia prorsus refragetur: afinitatem tamen habere videtur, cum eâ plantâ, quam Anguillara pro Chamæleone nigro Dioscoridis exhibet.

CETERVM, Chamæleon albus Dioscoridis, sive *ἄλα* Theophrasti existimatus, in Pannoniâ, Austriâ, & Stirîâ montium declivibus à me observabatur, capite amplo, echinato (ex quo flos multis albis folijs circa orbem medium nascentibus constans) sine caule è medio foliorum humi fusorum, longorum & in ambitu sinuosorum, atque spinis armatorum emergente: radice crassa, denso cortice obducta, foris fusca.

Chamæleon alb. Diosc. ἄλα Theoph.

SED multò frequentior invenitur Alter ille, qui pedalem caulem acquirit, angustiora habet folia, in multas lacinias divisa, non paucioribus tamen, quàm superioris folia, aculeis horrida, caput in extimo caule minus amplum, florémque minorem: radix perinde crassa ac superioris, foris etiam fusci coloris.

VTRAQUE Carolinæ, à Carolo Magno, nomen adepta, sive Carolinæ, qui illius usum primus demonstrasse creditur; Germanis Eberwurtz dicitur.

Carolina Eberwurtz

ALIA verò est planta à quibusdam Carlina minor appellata, humilis & ut plurimum caulis expers, folia habens, Secundæ Carlinæ folijs non valde dissimilia, saturatius tamen vi-

Carlina minor.

Carlina minor, purpureo flore.

Carduus Septentrionalium.

Chamaeleon Theoph.

Carlina sil. Acarna Theoph.

Eryngium Archigenis

Carlina silvest. vulgaris.

Carlina sil. minor.

Natales.

Nomina.

ἄκαρνα Theoph.

rentia, & mollioribus spinis prædita: capita multò minora, & purpureum florem. Hæc frequēs in pratis montanis & ficcioribus, etiam in acclivitatibus herbidorum collium.

LOBELIVS Carduum Septentrionalium sine caule, Chamæleonem album Cordi & Chamæleonem exiguum Tragi appellat: Germani Klein Eberwurtz: Ex quorundam autem opinione, non videtur dissimilis esse Chamæleoni Theophrasti, cujus meminit lib. Histor. Plantar. VI. cap. III.

CARLINA SILVESTRIS.

CAP. XLVI.

SI quis diligenter conferat vulgatissimam illam spinam, quæ circa publicas vias in arborum marginibus & aggeribus, ubique ferè nascitur, cum Acarnâ Theophrasti, cujus meminit Plantarum Historiæ lib. VI. cap. IIIII. his verbis: ἡ δὲ ἀκαρνα προσεμφερής τις ἀπὸ λῶς ἐκπεῖν, κατὰ τὴν πρόσοψιν τῆ κνίκου τῆ ἡμερᾶ. κρῶμα δὲ ἐπιζανθον κὶ λιπαρὸν, hoc est, Acarna, quantum simpliciter exprimere licet, aspectu cnico domestico similis est: colore flavescens & pinguior: non valde dissimilis forte reperiet: aut saltem ad Eryngium illud referri posse non negabit, quod Aëtius de Archigenis sententia describit, folijs Attractilidis, durioribus, & ex candido pallidioribus, multis ramis ab unâ radice cubitalibus: floribus buphtalmo similibus, sed oculi formam stamina in medio nascentia perturbant.

ILLIVS autem Historiam hoc capite non repetemus, est enim non modo ab alijs descripta, sed etiam ipsa planta omnibus notissima. Iconem tamen subijcimus, quia elegans aliud ejus genus in Hispanicâ meâ peregrinatione observabam, cujus historiam hic adponendam operæ precium esse duxi, licet ante in Hispanicis Observationibus fuerit evulgata.

PALMI verò altitudinem ea planta non superat, cauliculo tenui, unico, canâ lanugine obsito: folia illi Carlinae silvestris (cujus modo meminimus) foliorum æmula, minora, incana, spinis horrida; summo cauliculi fastigio, bina ut plurimum, fert capitula spinosa (nonnunquam etiam in alis) in quibus flos luteus orbem oculi imitans, media lanugine pallida, quam ambiunt rigidiuscula & exsucca foliola, coloris flavi: radix tenuis, rufescens, vivax non est, sed singulis annis perit.

Nusquam hanc inveniebam, quàm aridis quibusdam petrosisque & desertis circa Salmanticensem urbem locis, promiscuè nascentem cum thymo duriore, & Augusto mense florentem.

VULGARE ejus nomen non intellexi, imò ipsis etiam medicis istic ignota. Priorem verò, Carlina silvestrem nonnulli vocant, alij ἀκόμυζον Theophrasti esse censent, cujus inter aculeatas

Carlina silvest. minor Hispan.

Eryngium campestre, vulgare.

aculeatas meminit, Plantarum Histor. lib. vi. cap. iii. Germani *Seep distel* / *Sew distel* appellant: Viennenses rhizotomæ *Sat kraut* nominant ab effectu, quia non modò illius siccæ sive recentis gestatione, sed etiam intuitu, *den sat* (sitim & faucium accensionem ex nimia crapulâ & bilis regurgitatione ortam esse puto) *sitti*, vulgus istic sibi persuadet, & experimento probatum asserit. Certè aliquando observavi, Nobilium virorum famulos in equis heros suos præcuntes, hujus herbam in pileis gestantes, ut perpetuò nimirum illam heri in conspectu haberent, & si corripentur eo vitio, ab illo liberarentur.

ERYNGIVM. CAP. XLVII.

PRÆTER vulgare Eryngium singulis notum, & in omnibus, quas adij Provincijs, frequenter obvium, observabam etiam peculiariora quædam alia genera, quorum Historiam hoc capite dabimus.

BICVBITALEM autem, vel ampliorem habet Primum altitudinem, caulem firmum, striatum, medullâ albâ plenum, ac veluti nodis distinctum, præsertim quâ parte eum amplectuntur latâ & membranaceâ sede folia, tres aut plures uncias longa, duas lata, viridia, venosa, in ambitu ferrata, & aspera nonnihil, subamaro, acriusculoque gustu: quæ verò circa radicem nascuntur, longiora latioraque sunt, & oblongis pediculis innituntur: summus caulis in aliquot ramos divitus, breviora folia habet, eaque in profundas lacinias divisa, & mollibus spinis prædita: summæ deinde alæ in aliquot ramulos desinunt, echinata capitula ferentes, sphericæ ferè rotunditatis, in quibus multi cærulei flosculi albicantibus staminibus præditi, sub ipsis autem capitulis novem aut plura oblonga, angusta, aculeata foliola, stellæ instar expansa: ipsa porrò capitula cum summis ramulis, supremæque caulis parte, interdum vetustate cæruleum prorsus colorem acquirunt: radix in novellis plantis digiti crassitudinem & longitudinem æquat, aliquot fibris donata, foris subfusca, intus alba, carnosa, gustu dulcicula, perinde ac Eryngij marini radix: vetustate subinde grandescit, & in plures alias radices extuberat, singulis annis ex lateribus frequentiores caules proferens: aliquando tamen hoc in ista plantâ observabam, ut producto semine, subsequens hiems illam prorsus corrumpere, præsertim cultioribus locis.

T.
Eryngium
latifol. Parn.
nouit.

Frequens nascitur in pratis ad Danubium supra & infra Viennam sitis promiscuè cum Asparago, & in hortos illatum feliciter provenit. Floret Junio & Julio.

Natalis.

Simile planè in Silesiacis montibus sponte natum ad me mittebat Viennam Achilles Cromerus Medicus: nec huic fortè absimile quod Pena & Lobelius in Adversarijs describunt. Idem verò profuse est cum eo quod Matthiolum planum nuncupat, ipsi primum demonstra-

rum à C. V. Paulo Fabritio Medico & trium Cæss. Mathematico.

OO

Ejus

Eryngium Pannonicum latifol.

Eryngium pusillum planum Moutoni.

Varietate.

Ejus autem florem variare, mihi testis est N. V. Ioannes à Hoghelande, qui anno M. D. XCII. non modò scribebat, habere se plantam semine ipsi natam, cujus flores non cærulei, sed albi essent; caulis non purpurascens, sed ex viridi pallescens, verum etiam caulis supremam partem aridam, & semen, eodem anno Francofurtum ad me mittebat.

II.
Eryngium
planum Moutoni.

ALIUD etiam est Eryngij (plani cognominati) genus, non à me quidem natali loco observatum, sed in exculto hortu Ill. viri Ioannis de Bracion crescens conspectum, quod Ioannis Moutoni Tornacensis Pharmacopæi doctissimi, & in Stirpium cognitione exercitissimi, munere acceperat.

IDD autem humile erat, statim à radice in plures ramos divaricatum, teretes, rotundos, procumbentes, ad quorum singula veluti genicula nascebantur inordinata folia, extremo latiuscula, circa pediculum angustiora & crenata: quæ verò circa radicem, formâ quidem illis similia, sed ampliora, unciam lata, binas aut amplius longa, ex viridi pallescentis coloris: frequentes ex alis ramuli nascebantur, ad quorum singulos nodos foliola, & echinata virentiaque capitula exoriebantur: florem observare non licuit, qui nondum se prodebat, cum subsequenter Autumnum Viennam evocarer: radix satis crassa, & aliquot fibris donata: quin & procumbentes cauliculi plures, secundum radicis caput, crassiusculas fibras agunt, quibus subinde sese firmant.

III.
Eryngium
pusillum
Hispanicum.

TERTIUM genus quod in Hispanijs observabam, passim agro Salmanticensi in collibus nascitur, palmi, nonnunquam pedis altitudine, caule gracili, multis ramis, ex adverso ut plurimum nascentibus, prædito: folia circa radicem in rotæ speciem humi sparguntur, majuscula, latiuscula, & molliora: at, quæ in ipso caule sub alis nascuntur, multifida sunt, tenuia, in ambitu ferrata & aculeata: ramulorum summitatibus globosa insident capitula, octo plerumque spinosorum foliorum ambitu stellæ instar circumvallata, ipsa etiam spinosa: flos & tota capitula cum suis foliolis ea ambientibus cærulei sunt coloris: succrescente plantâ, folia secundum radicem in orbem nascètia marcescunt, deinde alia caulem ambientia exsicantur & decidunt, ut rarò plantam (cum defloruit) cum folijs, præsertim inferioribus, reperire liceat: radix dura quidem & lignosa, sed quæ non vivax sit, & singulis annis semine maturo pereat, semineque deciduo renascatur.

Moutoni.

Post messes plerumque invenitur, quo commemoravi loco: nusquam alibi videre memini: semine quidem inde relato, natum est apud Belgas, sed serius flores protulit, qui nullum semen dederunt, deinde color ille cæruleus longè fuit remissior.

IV.
Eryngium
montanum.

CETERVM Eryngij genus natum memini Ill. Viro Ioanni de Bracion, cujus hoc cap. mentionem

Eryngium pumilum Hispanic.

Eryngium marinum

mentionem feci, semine è Gallia misso Eryngij montani nomine à Doctiss. viro, eodemq; Regis Gallia Chirurgo peritissimo Nicolao Rasio, quod nullâ in re differabat à vulgari & passim obvio, præterquam summorum ramorum & capitulorum colore, qui elegans cæruleus erat, radix etiam non minùs crassa, longa, sub terrâ se condens, & repens.

Quo vero maritimis locis nascitur Eryngium, amplis & crassis folijs, minimum laciniosis, sinuosis tamen in ambitu, & spinosis (nisi cum novella sunt) nõ modò in calidiorum regionum, quales sunt Hispania, Italia, Gallia Narbonensis & similes, sed etiam frigidiorum & ad Septentrionem vergentium, ut sunt Anglia, Belgium, Hollandia, atque aliæ ijs adhuc frigidiores, maritimis frequens sponte nascitur, & radice sub terrâ vagatur.

ERYNGIUM porro, Græcis ἑρύγγιον: Italis, Iringo: Gallis, Panicaut: Hispanis, Cardo corredor, quia caulis resiccatus & abruptus, à vento impelli & provolvi solet, præsertim locis planis & apertis: Germanis Brachen distel/ & Manns treu dicitur: vulgare vocant officinæ, Iringum: nonnulli Centumcapita.

DIOSCORIDI, radices Eryngij tuscæ, præcis nervis, & vulneribus glutinandis illinuntur: decoctum, etiam nervorum affectibus prodest. Camerarius addit è tenellis Eryngij folijs aquam stillatitiam fieri, ijs apprimè utilem, qui morbi Gallici ulceribus laborant, si diutius quotidie eâ utantur in potu: Multas præterea alias facultates recenset, quas ex ejus Plantarum Epitome petere licet. Memini autem C.V. Gulielmum Rondeletium, marini radices (quas potissimum usurpandas censebat) saccharo conditas præscribere solere, mulieribus frigidioris uteri intemperie laborantibus, ad juvandum conceptum, prius tamen purgato, ut decet, corpore, & reliquis necessarijs præmissis.

A L O E.

CAP. XLVIII.

VULGAREM Aloën sponte proventem observare memini, in veteribus muris arcis Vlyssipponensis, quâ descensus est ad proximum templum in declivi situm. Intelligebam etiam Valentia, in vicinâ Sagunti vetustis muris & macerijs abundanter provenire. De illâ tamen hîc nõ est nobis institutus sermo: verum de Americanâ, cujus descriptionem ante multos annos in nostris ad Aromatum historiam scholijs polliciti sumus. Tametsi autem hîc non suo ordine reponi videatur, quòd, cum crassa admodum radice sit, tuberosis potius fuisset adijcienda: rigida tamen ejus facies, à vulgari Aloë planè diversa facit, ut Aculeatarum classi eam accommodari m.

*Aloë Ame-
ricana.*

MULTA sunt illi folia, humanam longitudinem attingentia, saturatè virentia quidem, sed quibus inspersus videatur cineracei quidpiam coloris ut in Tuliparum quarundam folijs, lævia, circa infimam sedem trium aut quatuor digitorum transversorum crassitudine, quodammodo carinata, valde lata, mutuo se amplectentia, instar foliorum vulgaris Aloës aut Asphodeli, sensim in mucronem desinentia, qui nihil aliud est, quàm spina, fusca, crassa, unciam cum semisse interdum longa, & aded firma, ut Americani pro subula uti soleant, & cuspidis ferreæ loco ad sua tela adaptarent: foliorum latera tenuiora sunt, & spinis ejusdem coloris aspera, sed brevioribus, latâ basi præditis, & deorsum incurvis ut in Rhamno tertio, interiore parte fibrosa sunt hæc folia, & succi plena, sed nō amari. Ex eorum medio caulem enasci intellexi (nullum enim vidi) brachiali crassitudine, & brevioris lanceæ altitudine: radix est crassa, longa, curva, veluti internodijs articulata, è quibus ad latera nascuntur alternis aliæ plantæ, ut in Arundinum nodis germina seu gemmæ sunt dispositæ.

Primum mihi hanc plantam demonstrabat C. V. D. Ioannes Plaça medicus & professor in Valentiniâ Hispaniæ Academiâ, primo ab urbe Valentiniâ miliari, in cœnobio D. Virgini sacro, cui cognomen de IESU inditum, eodem quo Persea crescit hortulo: postea alijs etiam locis observabam: erutam autem, omnium maximâ radice conspiciebam in suburbano ornatissimi viri Petri Alemanni civis Valentini, cujus hospitio exceptus eram, duorum videlicet cubitorum fermè longitudine, ad cuius latera circiter triginta pumilæ plantæ enatæ, ex quibus binas detractas in Belgicam deferebam; & unam quidem donabam Generoso Dn. Carolo à Divo Audomaro, viro rei herbariæ, & omnium Naturæ miraculorum studiosissimo & peritissimo, quam secunda subsequens hiems corruptit: alteram verò Petro Coudebergo Pharmacopolæ doctissimo, Antuerpiæ ad Campanæ symbolum commoranti, quam diu in scitilibus conseruavit: nam ex illâ hanc iconem exprimi curabam. Vivax est, multosque annos durat, radice multipliciter se propagans, cujus rei gratiâ, & propter spinarum rigiditatè sive asperitatem Indos seu Americanos, circa agros eam ferere consuevisse, ad eos communiendum, & fures arcendum (ut apud nos sepibus spinosarum stirpium fieri solet) memoriæ proditum invenio. Nunc à multis alitur in scitilibus: aded autem prolifica est, ut alternis annis (Viennæ agens) eximere cogeret, ad soboles detrahendum, non secus ac legitimæ Aloë, quæ etiam prolium valde ferax, sed circa radicis summum caput duntaxat.

Nomina.

VALENTINI *Fily agulla* vocabant, id est, filum & acus, quia foliorum extremæ spinæ, acust

na, acus: fibræ autem interiores fili vicem præstent. Americani *Maguey* & *Mesl* appellant: nonnihil istic Hispani *Cardon*, ab aculeorum, ut opinor, frequentia.

FREQUENTI autem in usu fuisse apud Indos, refert Gomara ad calcem Mexicanæ historiæ, cujus verba, quia integram hujus plantæ historiam continent, latina facere, & hic adscribere volui.

METL, nonnullis *Maguey*, alijs *Cardon*, arbor est duorum hominum altitudine, aut majore assurgens, humanæ coxæ crassitudinem æquans, inferiore parte crassior & densior, deinde paulatim in pyramidalem formam desinens instar Cupressi: quadrigena illi folia; regularum amplitudine propemodum, & eodem modo carinata, sede inferiore crassa, deinde in mucronem desinentia, lateribus tenuiora, crassâ autem spina mucronem occupante.

Mesl. Maguey.

Tantâ istic (videlicet circa Mexico) copiâ nascitur, quantâ apud nos vites: facit spicam, florem, & semen. Ex ea ignem struunt, ejus cineres parando lixivio idonei: truncus ligni vicem præbet, folia regularum aut imbricum.

Cedere eam solent ante quàm nimium adolescat, ut radix in majorem crassitudinem excrescat: eâ enim excauatâ, quendam liquorem colligunt, qui serapij instar ilicò densatur: is levi decoctione mel fit: depuratione, saccharum: dilutione, acetum: & addito *Ocpalli* (radix ea est, quæ, à præstantiâ, vini medicina vocatur) vinum: illis quidem in usu, sed parum salubre: etenim valdè caput tentat, & inebriat: nullum autem cadaver, nulla impura sentina ita fœtet, ut illorum anhelitus qui eo vino inebriati fuerint. Ex hujus germinibus & tenellis folijs fit conservâ. Foliorum prunis assatorum liquor, recentibus vulneribus aut ulceribus instillatus, brevi ea curat. Germinum & radicum succus, cum absinthij illius regionis succo, mixtus, viperarum moribus utiliter instillatur.

varij usus. Ocpalli.

Illius folijs paratur charta in usum vulgarem sacrificiorum & pictorum: ex ijs (lini videlicet aut cannabis modo paratis) fiunt alpergates [calcei genus Hispanis admodum familiare ex funiculis contextum] storiæ, chlamydes, cingula, capistra, & funes: denique cannabini fili vicem illis præbent. Horum foliorum cuspides seu spinæ, adeo firmæ sunt, ut illis acus aut subulæ loco sint, fibræ autem fili vicem suppleant. Iisdem Sacerdotes illius regionis pungere & vulnerare se solent in sacrificijs, earum enim cuspis non infringitur, & quantum opus est penetrat, exiguo foramine facto. Non contemnenda sanè planta, quæ ad tam varios effectus hominibus utilis est. Hactenus Gomara.

ADDVNT quidam, Americanos venerèâ luem hujus plantæ usu curare solitos hac ratione. Ejus fragmentum, in minutas partes sectum, deinde ollæ, canthari aquæ capaci impositum, trium horarum spatio decoquebant, ollâ prius luto obstructâ: decoctione factâ, ollam apud ægrum collocatam aperiebant, copiosus inde fumus exhalans, multum sudorem excitabat. Aut, Folium hujus plantæ prunis impositum assabant, cujus fumum æger excipiebat: sed adeo vehementes sudores hujus remedij usu excitabantur, & vires collabebantur, ut æger vix ferre posset, licet triduo duntaxat uteretur.

ad venerem luem.

H V I V S plantæ foliorum fibris, contextum à mei Hospitis sorore reticulum, mihi ostendebatur, cum Valentis essem. Intelligebam etiam, industria ex ijs parata, Hispani urbe Bæticæ & celebri Emporio, venalia inveniri.

CYNOGLOSSVM.

CAP. XLIX.

VVLGARE illud Cynoglossum, quod doctiores & in Scirpium cognitione egregiè exercitati non sine probabili ratione legitimum esse censent, ut quod ceteris notis satis convenientibus, multorum etiam sit annorum interdum, ante quàm caulem proferat, in omnibus quas percurri regionibus mihi fuit obvium. Id cum à nemine eorum qui Scirpium historiam scripserunt, sit prætermisum: illius descriptionem à me expectare non est necesse. Tria autem alia genera observabam: quorum Primum natali loco crescens nunquam vidi, sed in quorûdam hortis semine natum duntaxat, quod ipse etiam sæpius in meo alui, atque nunc adhuc alo: Secundum, etiam in hortis tantum: Tertium verò, frequenter sponte nascens conspexi. Singulorum historiam qua poterimus perspicuitate & facilitate, hoc capite dabimus.

Cynoglossum vulgare.

PROFERT igitur Primum à summo radicis capite multa folia, longa, vulgaris folijs multò angustiora, venis aliquot secundum longitudinè excurrètibz prædita, ex viriditate canescèntia: inter quæ nascitur caulis inæqualis, minimi digiti crassitudinè non attingens, per quem, inordinato situ, nascuntur folia, ijs quæ à radice prodeunt breviora & angustiora, ipsum quodammodo amplectèntia, ex quorum alis circa summum caulem nascuntur ramuli, aliquot cavis flosculis, in quinq. laciniis per extremas oras divisus, onusti, vulgaris quidè floribus formâ similibus, sed minoribus, & dilutioris coloris, in quorû medio quinq. staminula saturè rubentia: singulis floribus succedunt, quemadmodum in vulgari, quatuor rugosa & aspera semina simul conjuncta (prominulo ex illorum medio stilo) vulgaris tamen seminaibus minora, sed non minus quàm illa, vestibis attingentium in hærentia: radix est longa, singularis, candidans, crasso & succulento cortice obducta, summâ tamen cute subfusca, minimi digiti crassitudine, fractu contumax, raris tenuibus fibris per totam longitudinem prædita.

I. Cynoglossum Cretic. i.

Cynoglossum Creticum I.

Cynoglossum Creticum II.

Nobis primùm hæc planta nata est in Belgicâ, semine ex Italiâ misso Cynoglossi Cretici nomine, deinde sponte deciduo conservata: Floret Maio, atque etiam Iunio, quo similiter mense maturescit semen.

II.
Cynogloss.
Cretic. II.

SECUNDVM, primo anno, ex radice longâ, infra digiti minimi crassitudinem consistente, rarisque fibris per longitudinem sparsis præditâ, crassiusculoque cortice foris fusco amictâ, multa promit folia, palmum aut amplius longa, unciam lata, humi fusa, mollia & tenui brevique lanugine tecta, nervo satis crasso illa per longitudinem æqualiter secante; inter quæ altero anno prodit caulis cubitalis aut amplior, striatus, firmus, rectus, molli lanugine obsitus, quæ confuso ordine vestiunt folia jam dictis similia, sed quæ breviora sunt, quo propius ad summum caulem accedunt, ex viridi pallefcientia: summus caulis in multos graciles ramos dividitur summo fastigio Scorpiuri aut Heliotropij majoris instar inflexos, in quibus plurimi caliculi quinque lacinijs constantes, unde flores emergunt Primi floribus breviores, illis tamen ampliores, in quinque lacinias orbiculares divisi, candicantis initio coloris, sed multis tenuibus purpurascens venis (quæ vetustate in cæruleum colorem transeunt) ornati: defluentibus floribus, conspiciuntur in caliculis quatuor semina conjuncta, ut in Priore Cynoglossio Cretico, rugosa & aspera, è quorum medio prodit stilius.

Tota stirps ingrati odoris est: Iunio floret: ejus radicem vivacem non esse arbitror, sed hieme, profluvium seminis insequente, corrumpi, & semine sponte deciduo renasci.

Hoc genus in suo horto alebat Francofurti ad Mœnum Ioannes Mylerus illius urbis Pharmacopœus, quod semine Cynoglossi Cretici nomine ad se misso natum asserbat.

III.
Cynoglossum
pumilus. n.

INTRA pedalem altitudinem plerumque consistit Tertium, tamen nonnunquam superet, cauliculus illi singularis, tenuis, firmus, rotundus, subhirtus, infernè purpurascens, superne virefcens; per quem sparsa sunt inæquali situ foliola uncialia, angusta, eminente dorso, molli lanugine tecta, colore ferè cineraceo, gustu aliquantulum excalfaciente: summi cauliculi in aliquot ramos dividuntur, qui, Scorpiuri modo contorti, flosculos ex foliorum adverso proferunt, Buglossio vulgari, aut Cynoglossio jam descripto similes, minores, cærulei coloris: quibus succedunt quaternaria etiam simul juncta semina, in umbonem protuberantia, admodum echinata & aspera: radix longa, tenuis, raris fibris donata, quæ annum duntaxat superesse, & post semen maturum perire solet.

Natalis.

Crescit ad viarum & agrorû margines circa urbem Viennam, in nudis & salebrosis jugis huic urbi vicinis, plerisque aridis Pannoniæ locis ad arborû sublevaros margines, tum etiam Moraviæ, præsertim verò ad arcem urbis Brünz in eâ Provinciâ sitæ. Floret Maio & Iunio.

AN VE-

Echium vulgare.

AN verò hoc postremù Cynoglossum, plan- Planta Cy-
noglossi si-
milis Plin.
ta ea sit, quam Plinius Natur. Historiæ. lib. xxv.
cap. viii. scribit Cynoglossi similem & quæ fe-
rat lappas minutas? cuiusq; radix ranis & ser-
pentibus aduersetur?

VULGARE Cynoglossum appellant Itali, Ci- Nomina.
noglossa & Lengua canina: Galli, Langue de chien:
Hispani, Lengua de perro: Germani, Hundszung:
Belgæ, Genspechonds-tonghe.

CYNOGLOSSI porrò folia, cù suillo adipe ve- Facultates.
teri, canum moribus, alopecijs, & ambustis me-
dentur: alvum emollit decoctum herbæ, ex vi-
no potum.

ADMODVM etiam frequens est in silvula ad Lithosper-
mum majus.
Lachn primo ab urbe Viennâ miliari, & Vien-
nensis saltus aliorumq; montiù urbi vicinorum
radices, inter frutices Lithospermù illud majus
vulgo nuncupatum, cujus sarmenta humi fusa
subinde fibras agunt, & mirè se propagant.

Nec minus frequens varijs Pannoniæ, & Au- Lithosper-
mum legit.
striæ locis, aliud illud Lithospermi genus legiti-
mum, semine cãdido, cujus in officinis usus est.

ECHIVM.

CAP. L.

VARIA, præter vulgare subcæruleo flore, Echium vul-
gare.
quod Viennensi agro & vicinis locis fre-
quentissimum, etiam variante in subcinereum,
vel omnino album colorem flore, interdum re-
peritur, nascuntur in Austriâ Echij genera, ea-
que elegantia.

PRIMUM

I.
Echium pullo
flore.

PRIMUM pedalem habet caulem, striatum, villosum, folijs Echij, aut Buglossi silvestris, molli lanugine præditis, & inæquali situ ipsum ambientibus ornatum, superiore parte in multas alas divisum, quæ deinde in breves ramulos sese findentes, multis flosculis concavis, extremâ parte in quinque crenulas divisus, colorq; ex atro purpurascente præditis, onuste sunt, qui è vasculis molli lanugine hirsutis & inter folia latentibus prodeunt: semen ut in hujusmodi generis plantis, viperino capiti simile: radix oblôga, minimi digiti crassitudinem interdum æquat, foris fusca, paucisq; tenuibus fibris prædita, capite, unde caulis prodit, extuberante, & præcedentis anni caulis vestigia servante: præmanla folia, nullum initio manifestum saporem peculiarem præbeant: sed postea nonnihil acrimoniæ habere videntur.

Natales.

Crescit multis locis Viennæ vicinis, totâ etiam inferiore Austriâ, & Pannoniæ parte sicciorebus pratis, & gramineis locis ad collium radices, atque in ipsis collibus nudis, & tenui duntaxat gramine obfîtis. Floret Maio.

II.
Echium ru-
bro flore.

OBLONGA & angusta habet Alterum folia, villosa, vulgaris Echij folijs ferè similia, paulò tamen latiora, humi strata: caulem modò pedalem, aliquando cubitalem, firmum, striatum, lanuginosum, maculisq; purpureis conspersum, quem incòdito ordine multa ambiunt folia, infernis breviora & angustiora, non minus tamè hirsuta: summum caulem exornant multi breves ramuli in se veluti convoluti, atque Scorpiuri instar inflexi, pleni florum vulgaris Echij floribus similibus, sed colore rubro eleganti præditorum, qui proxime caulem primum aperiri incipiunt: excusso flore, semen, ut in alijs Echij generibus, apparet in caliculis nigrum, viperino capiti simile, sed minus: radix satis longa, dura, & lignosa, nigro cortice tecta, summo capite multos interdum caules promens, sed maximâ ex parte duntaxat unicum.

Natales.

Abundè admodum, siccis pratis supra & infra Sopronium Vngariæ urbem, nusquam verò alibi, hanc plantam observabam Maio florentem, nunc saturatè rubentem, modò dilu- tiore colore præditam.

BINA porrò alia Echij genera, Cretico semine, quod mittebam, nata, creverunt Ioanni ab Hogelande anno M. D. XCIII.

III.
Echium Cre-
ticum I.

AMPLA, initio habuisse, dicebat Primum folia, mediæ, inter plantaginem & buglossum substantiæ, humi strata, inter quæ nascebantur caules rotundi, scabri & asperi, frequentibus alis donati, quos ambiebât inordinata folia, minora, hirta, extremi rami circumvolvebantur & inflectebantur, Echij & aliarum Anchusarum instar, gestabantq; caliculos quinque foliolis angustis & hirtis constantes, ex quibus çavi flores, Echij floribus non dissimiles prodibant,

dibant, coloris rubri diluti elegantis, in quinque lacinias summis oris divisi (quos successu temporis, purpurascens colorem contrahere, observabat) è quorum umbilico exiliabant staminula ex rubro purpurascens, apicibus pallidis, & medius gracilis stilus, exalbidus, & bifurcus: flori successit semen, echij semini non dissimile. Flores dedit Iulio & sequentibus mensibus.

CAULES Alteri magis scabri erant, quàm Priori, rotundi, parvis maculis rubris distincti, Serpentariae ferè ritu: folia promebat quaternas aut quinas pæne uncias longa, unam lata, pallidioribus maculis aspersa: flores extremis ramis nascebantur egregiè rubentes, nativam rubedinem, etiam adulti retinentes, è quorum umbilico majora duo staminula prodibant, & tria minora, quorum tertium, reliquis minus, omnia autem apicibus albis prædita. Florere incipiebat sub extremum Iulium.

Accipiebam autem semina, ex quibus hæc plantæ natæ, non Echij appellatione, sed Anchusæ, cujus semen è Cretâ allatum esset: cum verò Echium magis referant, quàm Anchusam, ad Echij caput rejiciendas has plantas esse duxi.

GRÆCIS hæc planta ἔχιοι; Latinis, echion; Italis, Buglosia salvatica: Gallis, Buglosse sauvage, ou Herbe aux vipères: Hispanis, Lengua de buey, salvaje, y Tierra de las bivoras: Germanis, wild Dohsenjung: Belgis, wilbe Dffen-tonghe.

ECHII radix, teste Dioscoride, percussis à serpentibus, non modò ex vino pota, prodest, sed eos qui ante biberint, feriri non patitur: Folia & semen, similes habent facultates.

ANCHUSA.

CAP. LI.

DIOSCORIDES & Plinius tria Anchusæ genera describunt, quorum Alterum genus, illis Onochiles dictum, mihi duntaxat cognitum esse, ingenuè fateor: id autem cum in Galliâ Narbonensi frequenter legere memini; tum plerisque Hispaniæ & Lusitaniæ locis observare. Sed cum ab alijs hujus ævi De re herbariâ scriptoribus ejus icon sit exhibitâ, & historia tradita, ad eos Lectores ablegabimus.

Anchusa exalbido flore.

ALIVD verò genus observabam, cui numerosa folia, palmaris longitudinis, valde angusta, & pùgente lanugine hirsuta: è quorum medio caulis assurgit secundo anno (primo enim ἀκαυλος est) pedalis, interdum etiâ cubitalis, crassiusculus, firmus, hirtus, in multos ramos divisus, in quibus breviora multò, hispidaq; folia: extremis ramis prodeunt, è vaginulis hirsutis & asperis, flores Symphiti majoris floribus quodammodo similes, albi, aut ex albo nonnihil pallefcetes, sive ὠχρόλευκοι, in angulos quinque divisi, quibus discussis, semen in vaginulis conspicitur viperino capiti aut Echij semini simile: radix minimi digiti crassitudinem æquat, nigraq; cute tecta est, qua sublatâ, omnino rubet, & elegantissimo colore inficit: aded autem carnosâ est, ut radicem Buglosi vulgaris instar condiri possit, dulcis tamen & insipida.

Nascitur arido & salebroso solo, ut in môte Badensibus thermis imminente & alijs vicinis, apud Carnuntû præterea, Pannoniæ olim amplissimam urbem, nunc autem vile oppidulum, Petronella vocatum, maximâ copiâ, tum plerisque alijs Pannoniæ, Austriæq; siccis & aridis locis. Floret Maio, & semen Junio profert: deinde perire arbitror, ut Echij genera.

GRÆCI porrò Anchusam Latinis dictam ἀγκύσα κ̄ κάλυκα & ὀνόκλειαν appellant, Secundum genus Dioscorides ἀλκισιάδιον ἢ ὀνοχάλεις quibusdam dici scribit. Nullum nomen vulgare novi, nisi quod Secundum genus, nonnullis Hispaniæ locis, Argamula vocatur.

PRIORI generi radicem adstringentem tribuit Dioscorides: ad ambusta, & vetera ulcera, ex oleo & cerâ, efficacem esse ait: igni sacro cum polentâ mederi: lepris & vitiliginibus illini ex aceto, partus extrahere, vulvæ inditam: ejus decoctû renum vitijs, lieni, & bile suffus da-

1117.
Echium Cro-
ticum 11.

Nomina.

Facultates.

Anchusa ge-
nera tria ve-
teribus pro-
dita.

Anchusa ex-
albido flore.

Natalis.

Nomina.

Facultates.

fufis dari, & si febris fit, ex aquâ mulsâ: folia alvum sistere in vino pota. Radice pigmentarios uti ad unguentorum spiffamenta. Similes ferè facultates tnt ut etiam illi Plinius. Secundum autem genus vim habere quæ contra virus reliquorum serpentum, præsertim autem viperarum auxilietur, sive cibo, sive potu, sive alligatu. Verisimile autem est similibus huic secundo generi facultatibus pollere, quam hoc capite describo Anchusam.

Cùm Granatæ essem, venales conspiciebam pyxidulas unguento plenas ex Anchusæ, quæ in eâ Provinciâ frequens nascitur, radice rubrâ parato, ad fucandam faciem (quod istie usitatum est) idoneo.

Anchusæ
guisier.

CETERVM, non ineptè ad Anchusæ genera forsan referri possit quædam planta, aridis locis circa frutices & dumeta nasens, in Lusitaniâ à me observata. Tres verò aut quatuor ab unâ radice producebat virgas, pedem altas, tenues, duras, & lignosas, quas ambiabant frequentia folia, Anchusæ folijs similia, nigricantia supernâ parte & hirsuta: summis virgis, quæ Scorpiuri instar incurvantur, innascuntur oblongi flores, Anchusæ floribus similes, intense cærulei, aspectu pulcherrimi: radix dura est, lignosa, detractâ summâ cute nigricante rubescens, temperati gustus. Florebat istic Ianuario inter Scintry arcem Regiam & scopulum cui nomen *Nostra Señora de la peña*, ad cujus radices frequentior. Ab incolis *Tomarguera* nuncupabatur.

Tomargue-
ra.

Non ab similibus ei videtur quam Doctissimus Lobelius Anchusam lignosiore angustifolium appellat, nisi fortè eadem sit.

SYMPHITVM TUBEROSVM.

CAP. LII.

Symphitum tuberosum majus.

Symphitum tuberosum minus.

Symphitum
tuberosum ra-
dice.

ANGULOSVM & quodammodo pentagonum habet caulem, rarissimè pedalem altitudinem superantem, succi plenum, per quem rariora, quàm in Symphito majore, sparsa sunt folia, illisq; minora, teneriora & minus aspera, insipido ferè gustu: flores in summis ramis pallidos, oblongos, Symphiti majoris floribus forma similes, còcavos, inodoros, extimâ parte in quinque crenas divisos, quinque staminibus in medio flore, veluti in umbonem tendentibus, protuberâte in medio stilo: caliculos deinde majoris Symphiti instar, in quibus semen, Echij semine non dispar: radicem longam, ramosam, teneram & fragilem, minimi digiti crassitudine, subinde in tubera excrecentem, exiguis fibris capillatam: pediculi, calices, caules angulosi, & folia hirsuta sunt.

Katales.

Invenitur in omnibus Pannoniæ & Austriæ silvis, umbroso loco, præsertim verò sub fruticibus:

ricibus: reperiebam etiam in Pannoniâ interamni, ultra Dravum flumen, in Grebén arcis sæpius memoratâ montanis. Primum verò innotuerat Belgicæ incolis anno M. D. LXVIII. planta ipsa virète Machliniam ad nos missa à C. V. Alphonso Pancio Ferrariësi Professore.

Eius historiam & iconem minimè dedissem, nisi aut minus diligenter ab alijs descripta fuisset historia, aut icon non satis scitè expressa: tamen & in eâ quam exprimi iussi, pictor oscitantæ merito accusari possit. Nam radicem nimis tenuem illi dedit, & tubera omisit: utramque tamen hic subjecimus.

De facultatibus, nescio an quispiam periculum fecerit: verisimile autem est, iisdem polere, quibus Symphitum majus.

CERINTHE QUORVNDAM.

CAP. LIII.

HVIVS stirpis, quatuor inveniuntur genera, forsitan etiam plura, tria observabam, quartum ab amico accipiebam. Nos singula ordine describemus.

Cerinte quorundam major versicol. flo.

Cerinte quorund. major flavo flo.

QUATVOR aut quinque ramos sive caules habet Primum, à summo radicis capite prodeuntes, rotundos, succulentos, interdum cubitales, quos amplectuntur numerosa folia, oblonga, circa pediculum latiora, mucrone obtuso, colore ex viridi ad cæruleum quasi tendente, candidis maculis aspersa, nonnihil villosa: è foliorum sinu nascuntur alij ramuli, Heliotropij majoris ramulorum instar sese intorquentes, pleni florum secundum ramulorum longitudinem dispositorum, longiusculorum, concavorum, à medio in extimam partem, florum, alterâ, quâ caliculis inhærent, ex rubro purpureorum, quibus apes valde delectantur: his decidentibus bina plerumque in eodem caliculo semina conspiciuntur, nigra, Ervi magnitudine, seminis Echij, aut Ciceris arietini forma: radix alba, oblonga, & satis crassa est, an verò perennis, ubi sponte nascentem observabam, ignoro.

Crescit autem nonnullis Lusitanix locis, sed copiosè per totam Beticam. Floret novo Vere & Martio. Apud Belgas in hortis sata multo feriùs, videlicet sub æstatis finem, & subinde floribus scætet in hiemè usque, tum perit, & deciduo semine singulis annis renascitur.

ILLI non absimile est Alterum genus, habet enim medium caulem surrectum, & frequentes ramos, à summo radicis capite prodeuntes, & humi fusos, quos, uti & caulem amplectuntur alternis, folia qualia in superiore, non aded tamen ampla circa pediculum, sed perinde maculis albis infecta, & veluti tenellis spinis obsita, atque mollibus villis in ambitu prædita: caulis in aliquot ramulos supernè dividitur, è foliorum sinu prodeuntes, qui extimâ parte

I.
Cerinthe
quorundam
major versicolore
flore.

Natalis.

II.
Cerinthe
quorundam
flavo flore.

mâ parte nutant, & è singulis foliorum alis flores proferunt priori formâ & magnitudine pares, sed omnino flavos, semen præcedenti simile: radix crassiuscula, alba, æqualis cum superiore longitudinis, frequentioribus tamen fibris donata, quam subsequens etiam hiems corrumpere solet in Belgicis hortis.

Natales.

Sponte nascentem observabam Valentino Regno, & florentem Martio, atque Aprilis initio. Semine tamen ex Italiâ missio nata in Belgicis hortis, non nisi Junio & Julio, atque etiam seriùs florebat, & subinde in hiemem usque.

III.

TERTIUM genus neque sponte nascens, neque in hortis cultum conspexi: sed honestissimus & in stirpium cognitione versatissimus, Iacobus Plateau Tornacensis civis, in cuius orto cultissimo crevit, iconem misit, additis notis, ex quibus, hanc descriptionem concinnabam.

Cerinte
major que
runda flo. ex
rubro purpu-
rasc.

IN bipedalem, aut tripedalem, ut plurimum, assurgunt altitudinem caules, sive rami, statim ab radice divisi, quos ambiunt etiam alternis folia, jam descriptis paulò minora, ex viridi & cæruleo quasi commixti coloris, supernè maculis etiam albis conspersa: supremi rami nutant, floresque singulos inter folia proferunt in calicibus purpurascensibus saturis, ex rubro purpureos, quibus aspersa videatur quædam albedo, longos, cavos instar præcedentium: quibus deciduis, semen in caliculis nigrum, Borriginis femini formâ simile: radix similiter alba, brevior tamen & minus fibrosa, quàm præcedentium.

Seritur, teste qui ad me iconem mittebat, Februario, Martio, Aprili, pro aëris verni temperie: humido solo delectatur, propterea, cum æstivi dies incipiunt, & arefcit solum, crebris rigationibus indiget ut augmentum sumat: nam ut plurimum Autumno duntaxat flores profert, cum videlicet de cælo crebri imbres cadere incipiunt. Annuæ est.

Cerinte quorundam minor flavo flo.

IIII.
Cerinte quo-
rundam mi-
nor flavo flo.

Natales.

Nomina.

GRACILIOREM modò descriptis, habet Quartum genus caulem, cubitalem, aut amplio-rem, rotundum, in plures ramos divisum: folia etiam alternis per caulem sparsa, minora quàm Tertij, & angustiora, albis similiter maculis conspersa: summi rami inflectuntur & nutant, frequentibus folijs magis mucronatis recti, è quorù alis singulares propendent flores suis caliculis inhærentes, superioribus longè minores, extremis oris denticulati, profus flavi: quibus deciduis, semen in caliculis continetur nigrum, altero minus, formâ tamen non dispari: radix etiam alba, & aliquot fibris prædita, non tamen vivax.

Alebatur etiam in Belgicis hortis, quando Viennam evocatus sum: nec ante sponte nascentem hanc plantam conspexeram, quàm in Austriam venire, in cuius agris atque etiam Siritæ copiosè crescit, interdum etiam hieme in suâ viriditate permanens.

DE hujus nomenclaturâ, variæ sunt inter Neotericos sententiæ: Nam alij Cerinthe esse volunt, eâ ratione, ni fallor, ducti, quòd apibus grata sit, & id de Cerinthe testatur Virgilius in Georgicis, tum Plinius lib. XXI. cap. XII. Vulgus herbariorù Memitham magno errore vocavit: Memitha enim Arabum nihil aliud est quàm Glaucium Græcorum. Nec desunt qui Maru, sive Almaru Avicennæ lib. II. cap. II. descriptum putent, præsertim quartum ejus genus, quo nomine etiam

Secundi semen aliquando ad nos missum ex Italiâ. Sed, meâ sententiâ, nihil eo loco videtur Avicenna describere, quàm vulgare nostrum Buglossum, aut Borriginem, quibus hanc stirpem, cuius genera descripti, temperamento proximam existimo.

PULMONARIA.

CAP. LIIII.

1.
Pulmonaria
maculoso fol.
Varietas.

QVÆ Pulmonaria vulgo nuncupatur, & folia candicantibus maculis notata habet, copiosè multis Pannoniæ & Austriæ silvis spòte nascitur, cum inter Krumpach & Gleisfeld, tum in Viennensis Leytanique saltus varijs locis: hujus florem niveo colore variantem aliquando conspiciere memini. De eâ autem, quandoquidem ab alijs descripta est, sermone

monem

Pulmonaria vulgaris maculoso fol.

Pulmonaria III. Austriaca.

monem instituere non est animus: sed de alijs aliquot generibus, quæ ante quàm in Austria pervenire, mihi conspecta non fuere.

PRIMUM igitur quod observabam genus, sed inter Pulmonarias Secundum, ex radice nigra, minimi digiti crassitudine ferme æquante, obliqua, & multis crassioribus fibris, quales sunt vulgaris fibræ, donata, plura fert capita, è quibus prodeunt folia longis pediculis innixa, vulgaris folijs non valde dissimilia, minus tamen ampla, aspera etiam lanugine tecta, sed, quod magnum discrimen facit, nullis albicantibus maculis supernè infecta, prorsus viridia, infernè autem dilutiora: deinde caules pedales, angulosos, folijs angustioribus, non minus tamen villosis, inæquali situ in hærentibus præditos, qui summo fastigio in breves ramulos dividuntur, sustinentes cavos calices in quinque lacinias divisos, è quibus emergunt flores longiusculi, cavi, oris in quinque crenas divisos, coloris initio rubescentis, postea ad cæruleum tendentis, perinde atque Pulmonariæ vulgaris flores: illis cadentibus, apparent in loculis vetustate jam laxioribus, semina caput viperinum referentia, maturitate nigra: radix vivax est, & singulis annis augetur, non minus quàm Pulmonariæ maculosæ radix.

Nascitur in Viennensi saltu mixtum cum vulgari, & multis alijs Germaniæ locis: in silvis etiam Francofurto vicinis frequens. Floret Aprili, semen extremo Maio maturum est.

EXILIT Tertium novo vere, florùmque congestorum thyrsus ferè ante folia promit, quæ sunt angusta & villis obsita, Buglossi silvestris, Echiæ, aut Anchusæ folijs non absimilia, molliora tamen, neque tam aspero villo hirsuta, nullo pediculo prædita, sed medium caulem amplectentia, qui paulatim succrescens, angulosus & hispidus, interdum nonnihil purpurascens, in pedalem tandem altitudinem excrefcit, in cujus fastigio multi pentagoni caliculi, in quinque purpurascens lacinias divisi, & subhirsuti nascuntur, continentes oblongos, concavos flores, Buglossi hortensis, aut Pulmonariæ vulgaris floribus formâ similes, qui per oras in quinque orbiculares ferè lacinias divisi, colore, ante quàm aperiantur, ex purpurâ rubente, deinde, quando explicati sunt, cæruleo ad eò eleganti nitent, ut Gentianellæ vernæ floris venustatem, si non superare, attamen proximè æmulari videantur, odore autem nullo grati: ij maturi decidunt integri, quemadmodum Buglossi hortensis & similibus flores, atque caliculam inanem cum stilo, & quatuor seminum rudimèto relinquunt, quod maturitate nigrum evadit, Echij aut Buglossi vulgaris semini respondens. Adnascuntur deinde secundum caulis pedem, aliâ hirsuta folia, angusta, palmatis aut amphioris longitudinis, Echij aut Anchusæ folijs latiora, mollioraque, inter quæ (licet sicca sint) subsequente vere prodit caulis suis venustis floribus onustus: radix crassis carnosisque fibris præ-

PP

dita est,

II.
Pulmonaria
folio non maculoso.

Nascitur.

III.
Pulmonaria
angustifolia
cæruleo flo.

Natalis.

III.
Pulmonaria
rubra flore.

V.
Pulmonaria
rubra flore ca-
eruleo flore.

Natalis.

Natalis.

Pulmonaria
Gallorum
Hieracij
facie.

Trachelium vulgare.

Trachelij &
Ranuncula
varia ge-
nera.

Cervicaria.

Cervicaria
spherocapha-
los.

Ranunculus
alopicuroi-
des.

per caules graciles sparsa, angustioribus, spica longiore aut brevior floribus, coloris vel albi, vel vio-

leta est, ut Pulmonaria prima maculoso fo-
lio, initio candidatibus, deinde vetustate foris
nigricantibus, dulci sapore.

Nascitur passim per Pannonia & Austriam
inferiorem, in montanis & caeduis silvis, &
diutissime floret.

INVENTVM & quibusdam Pannoniae locis,
Quartum quoddam genus, jam descripto fe-
re simile, nisi crassior, majorémq; caulem,
& latiora folia haberet, flores similiter, nõ, ut
illud, caeruleos, sed pulcherrimè rubètes: alio-
qui & radice & temperamento conveniunt.

Est præterea & Quintum genus, forma &
amplitude Quarto respondens, cujus flores
initio rubent, ut in Tertio genere, deinde ca-
eruleum colorem saturatiorem contrahunt.

Crescunt postrema hæc duo genera ad ca-
duarum silvarum margines, um brosis locis, &
eodem cum tertio tempore florent.

Quo nomine dicta fuerit Veteribus hæc
Planta, me ignorare, ingenuè fateor; ad Bu-
glossi tamen genera referri posse arbitror. Re-
centiores Pulmonariam appellarunt, quia ni-
mirum Pulmonum vitij auxiliari credatur.
Italij Pulmonaria dicitur, Germanis Lungen-
kraut / Fleckenkraut / Klein Wälwurtz: Gallis, Herbe
aux polmons: Belgis, Lungenkrupdt: maculosa au-
tem, Dusef vzwowen melet krupdt.

CVM Lutetiae vivebam, mihi pro Pulmo-
naria demonstrabatur (folia enim albis macu-
lis conspersa habebat) Hieracij quoddam ge-
nus, in Vivario illo Madritiano, ad silvæ in-
gressum, quæ iter in arcem. Noster Lobelius
iconem dedit, Pulmonariæ Gallorum Hiera-
cij facie appellatione: sed maculas in folijs
non expressit pictor.

TRACHELION & RAPUNCULVS ALPIN.

CAP. LV.

TRACHELII & Ranunculi varia in Panno-
niâ, Austriâ, vicinisque regionibus sponte
nascuntur genera. Nam nullæ montosæ sunt
silvæ, quæ Trachelium illud urticæ folijs, quod
nonnulli Cervicariam, alij Vvulariam appel-
lant, subcaeruleo flore non alant: sublimiora
juga, ut Sneberg & alia similia, idem quod al-
bo flore est: aliud præterea genus, mollioribus
folijs, oblongâ minorû florum, in anteriorem
partem vergentiû & spectantium spicâ, cujus
radix alioqui crassa & instar præcedentis edu-
lis, tenuibus fibris mirè serpit, & novas plan-
tas subinde generat, cujus rei causa, illis qui se-
lectiores flores & coronarias stirpes duntaxat
colunt, satis exosa: genus item illud floribus
summo caulis & ramorum fastigio confertim
& quasi pilæ instar in orbem nascentibus, cu-
jus etiam secundum genus est paulò minus,
flores singulares per caulem sparsos habens, præ-
ter sphaeras illas summo caulis fastigio inna-
scentes: & omnibus prope silvis familiares ra-
punculos latioribus inferioribus folijs, quæ
vel albi, vel vio-

Trachelium minus.

Rapunculus alopecuroides longiore spica.

Campanula Persicæ folio.

vel violacei elegantis & saguri: tum rapunculos vulgares, cum Campanulâ illâ, mali Persicæ folio quibusdam eognominatâ, quam C.V. Matthiolus Phyteuma esse censer, nunc cæruleum, modo album florem proferentem.

Campanula Persici folia.

OMNIVM porrò illarum stirpium historiam hoc capite dare nō est animus: quemadmodum neque Trachelij illius, Belgis majoris appellatione cogniti, neque Violæ Marianæ quibusdam Medium creditæ, quæ ut plurimum violacei coloris flores gestat, sed tamen etiam albos, interdum exalbidos, nonnūquam cineracei coloris, atque etiam versicoloris, hoc est, ex albo & violaceo, vel maculatim, vel radiatim commixtos; neq; Campanulæ illius majoris lactescens dictæ, quâ Pyramidalem nonnulli appellant, cujus folia & ipse etiâ lacteus succus virus olent, & radicis fragmentis faciliè pangitur, quas quidem tres sponte nascentes nunquam observavi, sed in hortis cultas duntaxat cōspexi: sunt enim ab alijs aut jam descriptæ, aut illarum icones exhibitæ. Sed eas tantum stirpes describere statuimus, quas ab alijs proditas non arbitramur. Ante quàm tamē earum descriptionem adgrediar, non abs re futurum existimavi, si jam dictarum aliquot icones initio hujus capitis insererem.

Trachelium majus Belg. Viola Mariana cujus magna varietas.

Campanula lactescens Pyramidalis.

PRIOR autem earum quarum mihi tradenda est historia, dodrantalis est plantula, cauliculo striato, in plures ramulos diviso, quorum singuli sustinent florem satis magnū, cavum, campanulæ instar efformatum, in quinque angulos desinentem, quemadmodum vulgaris Trachelij, aut Campanulæ vulgo dictæ flos, cinereo colore præditum: floribus succedunt capitula sa-

1. Trachelium Pumilum alpinum.

Campanula lactescens fœtidior.

Campanula lactescens fœtidior.

Natalis.

11.
Trachelium
Sugrandis.

Natalis.

tula satis magna, trigona, nutantia, seu deorsum spectantia, quæ continent semen vulgari trachelij semini nõ dispar, sed minus & exalbidum: folia quæ per cauliculum sparsa sunt, latiusculâ basi eum amplectuntur, & in oblongum mucronem desinunt: quæ verò summâ tellure stirpi inhaerent, latiuscula sunt, & longiore pediculo innixa: radix pro plantæ exilitate satis magna, candicans, supernâ parte in plura capita extuberans; & quibusdam fibris hirsuta. Tota planta lanugine pubescit, lacteoque succo abundat.

Nascitur in Sneberg, aliarumque vicinarum Alpium jugis. Flores profert Julio.

M V L T A habet Altera folia, angusta, hirsutaque, Echij folijs ferè similia; inter quæ exortitur pedalis caulis, firmus, minimi interdum digiti crassitudine, striatus, & multis angustis, oblongis, hirsutisque folijs septus: à cujus medio ad summum, thyrsus, seu potius florum inter foliola latentium pulcherrimo ordine dispositorum, Trachelij aut Rapunculi floribus similia, sed minorum, pallescentisque coloris, crassa spica nascitur: evanescentes flores in capitula transeunt, exile subflavumque; semen continentia: radix crassa est, digiti amplitudine, rugoso cortice tecta, candicans, & aliquot crassioribus fibris donata. Tota planta lacteo succo turget.

Oritur in Sneberg & alijs vicinis jugis: observabam etiam in ascensu Neuberg ad silvulam quæ in editiore tumulo est supra cœnobium: sed anno M D LXXXV. maximâ copiâ in amplo quodam montano prato, Dite Sanso appellato, quâ è Niveo

Niveo mōte descensus est in Rehenaw, Abbatis Neubergeris arce m. Floret Iunio & Iulio. Videtur eam postea exhibuisse Dalechampius sub Echij montani appellatione: Verum quidem est, ejus folia ad Echij foliorum similitudinem proximè accedere, sed semen exile Rapunculorum semini pænè respondens, floris forma, radix lacteo succo abundans, & quæ trachelij radicem instar mandi potest, refragantur.

TRACHELIJ porrò aliud genus elegans observabat N. V. Fab. Col. in D. Virg. monte natum, Tragopogi folijs.

Campanula minor alpina rotundioribus imis folijs.

ALVNT etiam summa illa juga, præsertim in rupibus & præcipitijs, Campanulæ vel Rapunculi genus, cujus radicales fibræ valde serpunt, & vicina loca occupant, subinde germinantes, & novas stirpes procreantes: habent illæ initio orbiculata ferè folia, deinde statim alia angusta confertim nascentia, Caryophyllei secundo loco supra descripti folijs adeo similia, ut incautos plerumque fallat, qui interdum cum suo cespite eruunt, Caryophyllarum collegisse existimantes. Emergit deinde ex horum medio gracilis cauliculus, in multos tenues ramulos divisus, oblongioribus foliolis, nullo servato ordine nascentibus, septus, flosculos è singulis ramulis dependentes proferens Campanulæ, sive Rapunculi vulgaris floribus formâ similes, vel eleganti cæruleo colore præditos, vel saturato purpuræ colore, sive violaceo nitentes, vel dilutiore purpureo colore & quasi cineraceo conspicuos, interdum etiam niveos: capitula deinde Rapunculi vulgaris capitibus similia, aut potius illi Campanulæ minori quæ cum in Belgicâ, tum plerisque Germaniæ locis, ad agrorum sub fruticibus, aut silvularum margines, secundum profundiores & convexas vias, in umbrâ provenit. Floret Iulio, interdum etiam Augusto. Tota etiam lactescit.

Trachelion
Tragopogi
folijs.

Campanula
minor alpina

floris va-
rietas.

CETERVM, descripto hoc capite, ex Italicâ suâ peregrinatione rediens Gulielmus de

Mera, Medicus, mihi Francofurti communicabat duo Rapunculi genera elegantia, quæ in itinere observaverat: eorum historiam, quoniam commodè suo loco reponere non licebat, ad capitis calcem addere volui.

CVBITALI Primus assurgebat altitudine, caule satis gracili, parte inferiore purpurascente quodammodo, supernâ viridi, cui inhærebant aliquot folia, quatuor uncias longa, in ambitu serrata, dodrantali pediculo innixa, & ea quidem quæ infimæ parti caulis adnata erant, secundum pediculum, unciam aut pollicem lata, deinde sensim in mucronem desinentia, quæ verò medio cauli, & summæ ejus parti inhærebant, longè erant angustiora, & breviora petiolo fulta, non minus tamen longa: summum caulis fastigium desinebat in brevem & quasi orbicularem florum spicam, quæ solis staminibus ex purpurâ cæruleis, constare videbatur: quibus deciduis apparebant caliculi pentagoni: radicem non adferebat, qui in itinere observabat, quia eruere non potuerat, inter saxa & confragosis locis nascentem. Tota autem planta lacteo succo abundabat, non secus ac reliqua genera.

Rapunculus
Alpecuriosus
orbiculatus
pennsylvanicus.

ALIVD quod adferebat genus, nunquam ante mihi conspectum, abruptum similiter erat, & sine radice, quam eximere non potuerat. In pedalem autem id excreverat altitudinem, vel etiam brevior: plura, quàm Primum, habebat folia, breviora pediculo, eoque plano subnixa, supernè viridia, infernè exalbida, instar foliorum Sonchi, quibus valde forma respondebant, erant enim, ut illa, in ambitu dentata, sed minora: summo cauli, innitebatur veluti umbella, longiusculorum caliculorum striatorum, in quinque angulos desinentium, in quibus flos, coloris mihi non comperti, quia neque ipse Mera referebat, neque ullus, in totâ plantæ umbellâ, restabat, ex quo conjecturam facere possem.

Rapunculus
Sonchi folio.

Ceterum rapunculos, Fabius Columna, in doctissimâ illâ suâ Plantarum Historiâ, Eri-num Nicandri, & Dioscoridis esse suspicatur.

Cori Gallo-
vum & Hi-
spanorum.

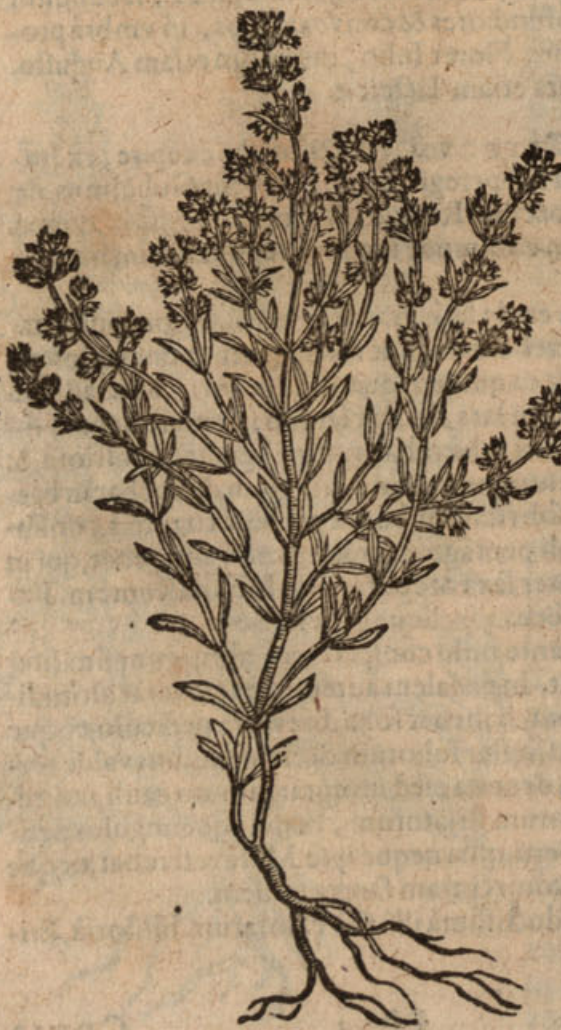
Natalis.

Nomina.

Iuncaria Salmanticensis.

Symphyt. pe-
træ Matth.

Faculites.

Iuncaria
Salmantica.

MVLTIS fruticat ramulis palmaribus ut plurimum, interdum dodrantalibus, firmis, rotundis, purpurascens, qui densis folijs stipantur Ericæ (majoris scilicet) crassiusculis, succulentis, amariusculis, serie quadam interdum dispositis, aliquando autem inordinatis & incoditis: spicæ aut capitula extremis ramulis inhaerent, ex innumeris caliculis in quinque mucrones divisus, & totidem maculis nigris, in singulas divisiones impressis, constantia, è quibus flos emicat non inodorus, purpureus, aut ex purpurâ cæruleus, elegantissimi & quasi immarcessibilis coloris, quatuor foliolis bifidis cõstans, quorum duo superiora reliquis majora sunt: semen deinde in caliculis nonnihil pungentibus continetur rotundum, nigricans: radix crassa est, pro plantæ proportionem, palmaris longitudinis, foris rubra, ut qua interdum linei panni etiam infici possint.

Floret Maio mēse, nonnunquam etiã Martio, ficis quibusdam circa Salmanticam & Mompellum locis, maritimis item Valentia & Gallia Narbonensis, ubi tota major, crassior & succulentior nascitur, ut ferè solent omnes maritimæ stirpes, si cum eis, quæ macro & arido solo proveniunt, comparentur.

HANC Mompelliani meo tempore Corin vocabant, eamq; esse existimabant quã Græci κόριν καὶ ὑπερίχον appellant, cujus sanè descriptioni multis notis respondere videtur: Dioscorides enim, Cori folia Ericæ tribuit, Plinius, Tamaricis, pingua sive crassa, deinde suavem esse dicit & odoratam (de flore id intelligendum puto) Plinius aculeatam esse addit, quales sunt hujus caliculi qui semen continent.

Doctissimus vir Ioannes Plaça Medicus & Professor Valentinus apud Hispanos, dum unã varias stirpes in illius urbis maritimis legeremus, Alypum esse censebat: Hispani vulgari nomine *Pinçel* appellabant: Alterius alicujus nationis nullum icio, nec quenquam prodere memini.

AD hanc autem plurimum accedere videtur, quam Clarissimus Matthiolus Symphyti Petræ nomine exhibuit, nisi mea me fallit opinio.

CETERVM Coridis semen potum, menses & urinas trahit: contra Phalangiorum morsus, ischiadicis, & opisthotonicis ex vino potum auxilio est: horroribus ex pipere, opisthotonicis ex oleo, utilissimè illinitur.

IUNCARIA SALMANTIC.

CAP. LVII.

FOLIOLORVM quædam similitudo facit, ut eam Herbam quam Salmanticenses à junceorum cauliculorum formâ & gracilitate Iuncariam appellant (tota enim juncea est, sed Equiseti modo aspera & geniculata) proximo capite describendæ præfigam. Habet autem in singulis geniculis bina folia ex adverso sita, Asperula odorato flore folijs quodam-

quodammodo similia, breviora tamen, & Lini sativi folijs non absimilia: frequentes ramuli ex alarum sinu prodeunt similibus folijs præditi, copiosos, paleaceos candicantesq; proferentes flores: semen deinde exile, nigricans: radix tenuis est, candicans, nõ vivax, sed singulis annis semine deciduo, novellæ plantæ enascuntur, illo ipso anno etiam sub finem mensis Augusti.

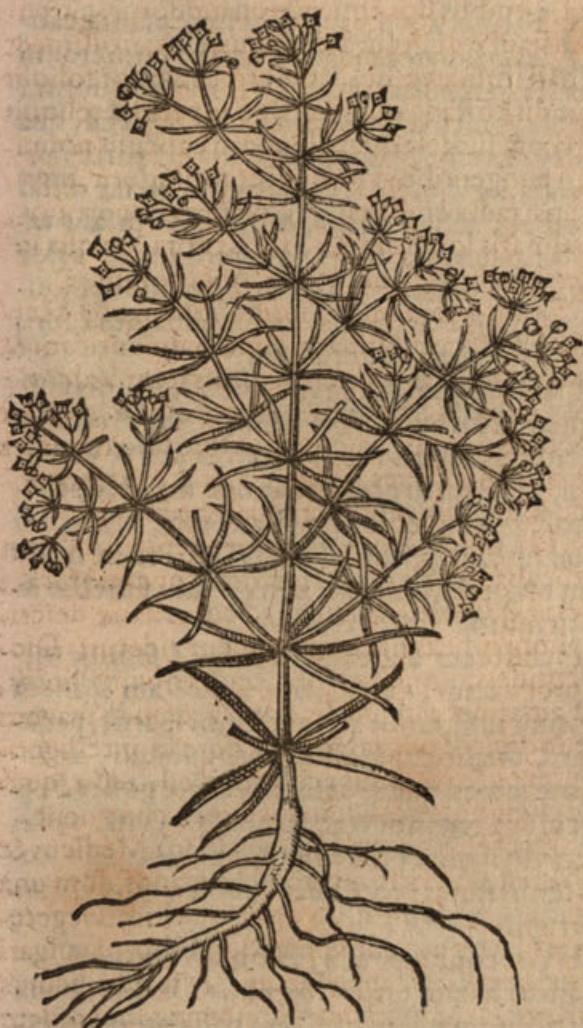
Provenit locis arenosis, inter vineta, secundo à Salmanticâ miliari. Floret Julio, semen *Natales.* Augusto maturum est.

GENERALIS illa Plantarum Historia quæ ante paucos annos Lugduni Galliæ celebri emporio typis expressa est, hujus iconem à meis Observat. Hispanicis desumptam, inter Synanchices species refert: Synanchices autem historiam legere non memini.

GALLIVM RVBRO FLORE.

CAP. LVIII.

Asperula odorato flore.

PRORSVS novum, & à nemine, quod sciam, adhuc descriptum est hoc Gallij genus: *Gallium rubro flore.* tenerius est vulgari, pedalis aut majoris altitudinis, cujus cauliculi in multos ramulos alternatim utrinque nascentes, dividuntur, prodeuntibus sub singulis alis, ad genicula, quaternis, quinis, aut senis angustis foliolis, viridibus: flores in summis ramulis nascuntur quini, seni, aut plures, tenelli admodum & pusilli, quatuor foliolis rubris mucronatis constantes, micante in medietullo aureo vel flavo puncto: ijs succedunt vel singula, vel gemina, rotunda parva grana, initio viridia, maturitate nigricantia: radix vulgaris Gallij radice instar rubescit, quæ etiam contusa rubrum succum reddit, multis autem tenuibus villis prædita est, & vivax.

Hanc stirpem primus in Italiâ observabat eruditissimus adolescens Stephanus Sigismundus Sprengerus, Philippi Stephani Sprengeri Aulæ Palatinalis Heydelbergæ Pharmacopœi F. ipsamque plantam cum semine in patriam referebat. unde meritò Gallium Sprengerianum cognominari possit. Floret æstate, semen sub Augusti finem maturum est. *Natales.*

QUANDO QUIDEM porrò novum Gallij genus descripsimus, & ejus iconem exhibuimus, non abs re erit, si binas icones stirpium, Gallio foliorum similitudine quodammodo affinium, illi subijciam, Asperulæ videlicet odorato flore, & Molluginis, quas licet plurimis Germaniæ locis sponte nascentes observaverim, non minùs tamen frequentes in Pannoniâ, Austriâ, vicinisque Provincijs: in silvis quidem Asperulam odorato flore, *Asperula odorato flore.* eam Francofurti ad Mœnum (ubi etiam plurima) vulgus *Rebertraut* appellat, in cædis verò *Asperugi-*

Mollugo.

Mollugo.

Rubia ma-
rina.

Nacales.

Rubia marina?

Rubia sive
Aparius spi-
cata Creten-
sis.

Asperuginem, & Molluginem, cuius genus quod pluribus geniculis constat, foliaque habet ceteris molliora, Rhizotomæ istic à nodorum non modò frequentia, sed etiam à facultatibus, *Glucidiæ* aut cognominant: nam eius decoctum, ad fovendos & firmandos artus, valde utile esse ferunt.

RUBIA MARINA, ET SPICATA,
CAP. LIX.

QVADRANGVLI sunt huic plantæ caules, palmares magna ex parte, interdum pedales, geniculati, duri & lignosi, ad quorum singula genicula, quaterna folia, infernè, quæ cauli in hærent, latiuscula, extremâ parte mucronata, rigidiuscula, candicantia, stellæ instar in orbem adnascuntur, & subinde in alis ramuli numerosis folijs brevioribus & valde confertim nascentibus ornati, in quibus oblongi flosculi, radiati, pallidi: radix crassa, dura, foris intensius rubet, intus rufescit.

IN Mediterranei maris, quod Hispaniam & Galliam Narbonensem alluit, littore, frequens nascitur, præsertim verò circa Calpen & Valentiam, ubi eam in peregrinatione meâ Hispanicâ colligebam, & sæpius etiam antè, littore illo quod supra stagnum ad Peraul est, ac in montem usque Serium extenditur: ubi florebat æstatis initio.

Habui eam aliquândo in Belgicâ semine mihi prognatam, ex qua hanc subiectam iconem exprimi iussi, ramis aliquot humi sparsis, pedilibus, medio caule assurgente cubitali, infirmiore tamen quàm ut se sustentare posset. Præterea lógè tenerior erat & minùs incana, quàm locis vbi sponte provenit: & cum secundo anno seriùs flores protulisset, subsequens hiems corrupit.

HVIC conjugendâ existimavi semine Cretâ allato natam, quam Iosephus De Casa bona qui plantam ipsam in Creta nascentem observabat à similitudine quadam quam ejus folia cum Rubiæ folijs habere videntur, Rubiam nominavit, & spicatæ cognomen addidit, quia summi cauliculi & rami in spicatæ formam desinunt. Cum autem tota planta nonnihil aspera sit: non minùs commodè forsitan Aparine, vel Asperugo appellari potuisset.

A radice porrò, quæ crassiuscula est, subrufa, & frequentibus tenuibusque fibris capillata, exeunt multi cauliculi, nodosi, quadranguli, asperiusculi, statim ab infimâ parte, frequentibus ramulis, ad singulos nodos ex aduerso nascentibus, præditi, quos etiam in orbem in ipsis geniculis ambiunt, quaterna, quina, interdum sena folia, brevia & nonnihil aspera: summi caules & ramuli desinunt in longam, tenuem, spicam, virentem, specie quadrangulam, quia flosculi exiles & vix conspicui, coloreque subvirescentes, alternatim contrario inter se situ nascuntur. Annua est planta, quæ prolato semine perire solet.

Florebat

Corruda prior.

Florebat in hortis in quibus nata, Augusto: *Tempus.*
 semen observare non licuit, quia sub exitum
 mensis Septembris sequentis dum Francofur-
 to discederem, nondum erat maturum: tene
 tamen & oblongiusculum id esse postea de-
 prehendi.

RUBIAM marinam vocabant priorem *Nomina.*
 illam Mompelliani & Valentini, quia ad Rubie
 legitimæ formam quodammodo accedit: qui-
 bus autem facultatibus sit prædita, nihil com-
 pertum habeo.

RUBIAM porro legitimam sponte nascentem *Rubia le-
gitima.*
 observabam in quibusdam pratis ad Da-
 nubium sitis, præsertim inter Posonium & Tu-
 ben opidulum ad confluentes Moravæ Fl. Mo-
 raviam perluentis, & Danubij, situm.

CORRUDA. CAP. LX.

VNUM silvestris Asparagi genus à Vete- *Tria Aspa-
ragi sil. ge-
nera.*
 ribus descriptum invenio: ego tria per
 Hispanias observabam.

PRIOR fruticosa est planta, duabus, tri- *r.
Corruda
prior.*
 busve aut pluribus virgis candidis, lignosis, fir-
 mis & ramosis prædita, circa quas quinta aut se-
 na foliola simul semper conjuncta nascuntur,
 brevia, rigidiuscula & pungentia: flosculi lutei
 è senis foliolis constantes sub alis inter folia e-
 nascuntur, odore jucundo, uti violæ martiæ:
 baccæ initio virescunt, deinde cinereum colo-
 rem contrahunt, semenq; continent nigrum,
 durum, radices ab uno capite multæ, crassæ, instar Asparagi altilis, sed breviores, nascuntur.
 Abundè

Natalis.

Abundè crescit agro Salmanticensi locis petrosis, totaque ferè Castellâ & Granatensi regno, non modò in sepibus, sed plerumque etiam in arvis cultis: vidi etiam Narbonensi agro, in primis autem juxta sepes. Floret uva maturescente, hoc est, Augusto: semen Octobri maturum est.

Alebatu apud Belgas à quibusdam rei herbariæ studiosis, ante quàm inde excederem: sed fructum non proferebat.

II.
Corruca
altera.

FRUTICOSVS etiam est alter, in viridibus & mollioribus ramis, sive virgis ramosis, tres aut quatuor spinas ab eodem ferè exortu prodeuntes hinc inde sparsas pro folijs ferens, virides itidem uti rami sunt: florem nullum in hoc conspiciebam, sed frequentes baccas rotundas, ut in superiore, initio virides, deinde per maturitatem nigricantes, succo & pulpa virente plenas, qua semen includitur durum, foris nigrum, intus candidum, ut plurimum unicum, interdum bina: radices habet plures, crassas, longas, superioribus non valde dissimiles.

Natalis.

Frequens est ad Tagum flu. in Lusitaniâ, atque etiam in Bæticâ, solo petroso, in collibus & sepibus. Novembri semine onustum inueniebam. Crevit & iste quibusdam Belgis, semine à me è Lusitaniâ delato.

III.
Corruca
tertia.

TERTIVS cubitales habet virgas, ramosas, candidas, lignosas, Priori similes, candicantibus, firmis, deorsum spectantibus spinis alternatim, & secundum virgarum ramorumque inæqualium inflexionem horridas: ad quas quina aut sena folia, ex eodem capite simul prodeunt, ut in Larice, Prioris asparagi silvestris folijs longiora mollioraque, Larignis folijs non dissimilia, quæ commanducata, subdulcia, & aliquantulum gummosa deprehenduntur: flos inter folia ex alarum sinu longo tenuique petiolo dependet, ex viridi pallefcens: deinde fructus pænè rotundus, sed qui tricoccus videtur (tametsi unicum granum magna ex parte contineat, rarò bina, foris nigrum, intus candidum, firmum, ut in superioribus) initio virefcens, maturitate rubescens & carnosus, sive succum & pulpam continens lentam & viscidam: radice firmatur multiplici, instar aliorum silvestrium asparagorum, longâ, crassâ, intus albâ, foris flavescente. Fert initio veris aliquot turiones, instar altis asparagi, qui illorum modo manduntur crudi & cocti, cum oleo, aceto & sale.

Natalis.

Nusquam abundantius, quàm supra Olyssipponem salebrofis locis juxta vias, non procul à Tago fl. etiam sub eâ urbe, publicâ viâ Tago imminente, ante quàm in Oceanum se exoneret. Nascitur tamen & alijs Lusitaniæ locis, & totâ ferè Bæticâ. Novembri cum fructu maturo in Lusitaniâ legebam, raris aliquot floribus hinc inde per ramulos sparsis etiam onustum.

Nullâ

Nullâ verò culturâ aut diligentia facere unquam potuimus, ut istius semen apud nos in Belgicâ nasci vellet. Sed duo superiores, ut dixi, in Generosi & verè nobilis viri Dn. Ioannis vander Dilft cultissimo viridario conspiciabantur, cum multis alijs rarissimis stirpibus, quarum, uti etiam omnium Naturæ miraculorum, erat studiosissimus.

DICITVR hic Asparagus Græcis ἀσπαραγός πετραίος, ἢ μυδικανθα, id est Asparagus petrus, sive silvestris, & Murina spina. Plinius etiam à Latinis Corrudam, ab aliquibus Lybicum, ab Atticis Orminium vocari tradit. Corrudam quidem nonnulli dictam volunt teste Ruellio, quòd, ubi adolevit, facile corruat decidatve: sic Horminium ἀπὸ τῆ ὁρμῶ, quod est ruo; Lybicum autem, à patria. Hispani indifferenter *Esparagos*, tamen si mitem *Esparagos trigueros* (quia in agris frumento consitis apud eos plerumque crescit) appellant. Galli, *Asperges sauvages*; Itali, *Asparago salvatico*: Germani, *Wilder Spargen*.

Nomina.

Asparagus marinus.

SECUNDVM genus intelligere videtur Theophrastus (quem sequutus est Plinius) cum ait lib. vi. histor. Plant. cap. i. Aculeatorum alia ex toto aculei sunt, ceu Asparagus (corrudam intellige) & Scorpius sive Nepa: hæc enim nullum, juxta aculeum, folium gerunt.

TERTIVM videtur in Cretâ observasse Bellonius. Nam Lib. i. Observationum cap. xviii. sic scribit. Vix tota Cretâ invenias Asparagum altilem: silvestrem duntaxat habent, Corrudam vocatam, quæ passim nascitur. Præter eam tamen, aliud genus istic invenitur, nomine vulgari & antiquo Polytricha dictum.

Polytricha.

QVAM Matthiolus exhibet, Corrua non est, sed Asparagi altilis genus, quod nos (quia maritimis declivioribus & herbidis locis sponte provenit) marinum vocamus, caule brevior, firmiore, folijs crassioribus, firmioribus, ex cæruleo virentibus: baccis majoribus, quàm vulgaris hortensis, non adeo corallij instar intensè rubentibus. Forte is erit quem Galen. lib. de Aliment. facultatibus i. ἔλειον, id est palustrem nominat.

Asparagus marinus.

ἔλειον.

Similem observasse videor in pratis ad Danubium sitis cum Viennæ Austriæ in aulâ Cæsaris versarer, una cum eo qui istic etiam frequens nascitur, altili respondens, cujus etiam magna copia, & crassioribus quidem tenerioribusque germinibus, in quibusdam æditioribus

Asparagus minor sponte nascens.

pratis invenitur, paulò supra Clement, & Entzestorf im langhe thal Generosi Dn. Wolfij ab Entzestorff.

PORRO Corrudæ cauliculi in cibo cocti, ventrem emolliunt, & urinam cient: radices decoctum contra urinæ difficultates, regium morbum, renum vitia, & coxendicum cruciatus in potu proficit: cum vino autem, phalangiorum moribus. Breviter hujus efficacior vis quàm domestici.

Facultates.

FINIS LIBRI QVINTI.

CAROLI CLVSI
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ

LIBER SEXTVS.

VINTO Libro absoluto, superest Sextus (sex enim libris rariorum stirpium historiam comprehendere habemus in animo) à miscellaneis plantis, quas in commodum ordinem redigere nequimus, illius initium facturi. Eas subsequenter lacteos succo manantes: deinde umbellifera, atque alia quaedam tenuifoliorum incisurâ prædita. Addentur præterea gramineis & arundinaceis folijs donata, legumina, trifoliorum genera, & aliarum stirpium farrago, cum nonnullis pelagicis, & in aquâ nasci gaudentibus.

CENTAVRIVM PARVVM flavo flore.

CAP. I.

Centaureum
parvum fl.
ve flore.

et aulis.

TAMETSI Centaurij majoris historiam cap. v. lib. IIII. nostrarum Observationum dederimus, & hæc planta ob nominis affinitatem conjungi potuisset, quia tamen plerasque notas illi dissimiles, & cum proximò capite describenda magis communes habet, eam sejungere libuit, atque ab illa Rariorum stirpium à nobis observatarum lib. VI. comprehensarum historiam incipere.

MULTIS porro folijs Saponariæ vulgari non dissimilibus, minoribus tamen & candicantibus, perque terram sparsis, hæc planta prædita est: inter quæ caulis exit rotundus, pedalis altitudinis, geniculatus, & ex singulis nodis folia Centaurij minoris, aut Hyperici æmula, bina semper inter se opposita, & sic conjuncta, vel simul cohærentia, ut caulis ipsa trajcere videatur: summi ramuli aliquot flores Hyperici floribus ferè similes, Saturatoris lutei coloris, & planè aureos, sustinent, semen deinde in vasculis tenuissimum scobis instar, nigrum: radix candida est tenuisq;.

PROVENIT læto solo in collibus juxta Tagum, ubi ab incolis *Semper nova* dicitur, quòd toto ferme anno floreat, quasi que renascens conspiciatur. Observabam etiam alijs Hispaniæ locis, atque olim agro Mompeliano; sed & anno deinde LXXI. supra millesimum & quingentesimum in Angliâ, Essexiensis comitatu, in Hornamiensi vivario, juxta Thalistedium, florentem Septembri: decennio verò post copiosam colliculo quodam, inter Gravesendam & Arcè Illris Dn. de Cobham quinq; Portuum Præfecti, in eadè Angliâ, Julio floribus onustâ conspiciebam.

MEDIOCRIS caloris particeps est, & aliquantulum amara.

HYPERICVM SUPINVM.

CAP. II.

VLGARIS Hyperici historia à multis prodita est, ideòque illam hîc repetere non est necesse: sed aliud genus in Hispanicâ meâ peregrinatione observabam, cujus historiam non negligendam esse duxi.

EST VE-

Hyperic. supin. III. minimum.

Est verd illud multis ramulis hirsutis hu- ^{Hypericum}
 mi stratis præditum, numerosis confertisque ^{supinum 2.}
 folijs illos ambientibus, alterius seu vulgaris
 Hyperici folijs similibus, sed planè tomento-
 sis & incanis (pictor in villis exprimendis ne-
 gligens fuit) ejus flores secundum ramulos
 lutei, pallidiores tamen & minores aliquan-
 tulum, quàm in vulgari: quibus succedût ca-
 pitula seu vascula vulgaris capitulis similia:
 radix est dura & lignosa: sed ipsi etiam rami
 per terrâ sparsi, subinde fibras & radices agût.

In convallibus quibusdam non procul Sal- ^{Natalis.}
 manticâ crescit, ubi Julio mense florentes
 plantas inveniebam, aded latè sparsas & dif-
 fusas, ut ampli petasi orbem æquare possent:
 Martio verd sequente, in maritimis Regni Va-
 lêtini locis, etiâ floribus onustas conspiciebâ.

INTER Hyperici genera referendam esse
 hanc stirpem, non est dubium: nam plurimas
 notas illi respondentes habet: imbecillior ta-
 men est, & vulgari minus odora.

VIR doctissimus Ioannes Plaça, medicus ^{Nomina.}
 celeberrimus & Professor in Academiâ Valentinâ, rutam silvestrem Dioscoridis esse cen-
 sebat, quæ à Ruellio inter notha rejecta est, unde descriptionem ejus petere licet: Salman-
 ticensibus vulgo *Coraçonçillo* dicitur, perinde ac vulgare Hypericum.

ALTERVM est Hyperici supini genus, etiam tomento obsitum, à nostro Lobelio obser- ^{Hypericum}
 vatum Mompelliano agro, quod palmo non majus esse asserit: meum autem, modò descri- ^{supin. 11.}
 ptum, esse quod censeat, mihi injurius est: nam plantæ dissimiles, & meum esse assero, quod
 in Observationibus pro minimo supino Septentrionalium perperam usurpavit.

DIFFERT enim plurimum ab isto Hypericum illud supinum Belgicum, sive Septentrio- ^{Hypericum}
 nale, quia tota planta valde tenella est, raros habet ramulos, rarâque folia, nec illa incana, ^{supin. 112.}
 quæ tamen trita, sanguineum succum, per oras nigris punctulis distinctas reddunt, ut ple-
 rumque observare memini, illam in agrorum aggeribus post messes legens.

Paronychia
Hisp.

Natales.

Romina.

LONGE elegantissima est hæc planta, multas viticulas humi stratas spargens, dodranta-
tales magnâ ex parte, interdum tamen etiam
pedales aut lōgiore, nodosas, quibus adnascun-
tur folia Polygoni maris, minora, & viridia qui-
dem in novellis plantis, successu autem tempo-
poris numerosa & confertissima, eâq; acerosa &
membranacea, prorsus alba, sic ut tota planta
argenteis squamis constare videatur, gratissimo
spectaculo: flos illi candidus Polygoni vulgaris
floris instar, sed adeo exilis, & inter membran-
ulas istas latens, ut vix appareat: semen Polygoni:
radix oblonga, gracilis, candicans.

Hujus iconem, quia vetustas & perfectiores
plantas, inter chartas repositas, ad manum non
habebam, ex novellâ, & semine mihi recēs na-
tâ, quæ paleaceas illas membranulas nondum
adquisierat, exprimi curabam, atque apud Bel-
gas, ubi multum de candore suo remittit.

NVSQVAM abundantius, quàm in petrosis &
ficcis collibus Salmanticæ vicinis observabam,
trans flumen Thormim, ubi & Colchicū mon-
tanum cap. XL. lib. II. descriptum copiosè pro-
venit: tum etiam circa Valentiam & Murciam:
observare etiâ memini lapidoso illo campo su-
pra Arelatem, non procul à Divi Martini diver-
torio, quâ iter Massiliâ est, sed multo minorem,
& unciales ramulos seu viticulas vix habetem.
Florebat Maio & Junio, semenque proferebat.

SALMANTICENSES & Valentini *παρονυχία*,
Paronychiam, vocabant: meo tamē iudicio ni-

hil aliud est, quàm Polygoni maris genus peculiare; etenim cum semine recens nata pro-
dit, à Sanguinariâ vulgari nihil aut quàm minimum differt: & commanducata, eodem gu-
stu deprehenditur: itaque viribus multum ab similibus Paronychiæ, quæ teste Galeno lib. VIII.
Simpl. tenuium partium est, exsiccatoria & morsu vacans: talia enim sint oportet, quæ pa-
ronychias sanant. Murcianorum vulgus *Asprika* vocabat, ab exsuccorum foliorum, uti
conijcio, asperitate.

ANAGALLIS.

CAP. IIII.

Anagallis
flavo flo.

Natales.

Anagal pur-
purascens
flore.

ANAGALLIDIS, præter vulgarem phœ-
niceo & cæruleo flore, duo alia genera ob-
servabam floris colore inter se differentia.

DODRANTALES sunt Priori ramuli, rubetes,
teneri, succi pleni, humi sparsi, in quibus multa
folia, Anagallidis phœniceo flore folijs majora,
bina semper inter se opposita, acidiusculi saporis:
ex alis prodeunt flores Anagallidi vulgari
formâ similes, quinque folijs constantes, flavo
colore præditi: capitula deinde turgentia alte-
rius Anagallidis capitulorum æmula, minora ta-
men, semen etiam non dissimile: tenui & lato
serpente est radice: quinetiam ipsi ramuli humi
sparsi fibras agunt.

Nascitur in Hogebergerin summo ferè jugo
inter arbores, alijsque montium Etscher, Dur-
renstain, vicinisque jugis, sed locis opacis. Floret
Junio, Julio, & Augusto.

ALTERVM, tota facie vulgare illud, cui phœ-
nicei aut cærulei sunt flores, refert, quos etiam
quinque foliolis stellatim expansis constantes
habet, cum totidem in umbilico staminibus: flo-
ris tamen color diversus, nam obsolete purpu-
reus est,

Anagallis purpurascete flore.

Alsine repens major.

reus est, cui phœniceum quidpiam permistum conspicitur. Floret Iunio cum vulgari.

Id mihi sponte natum Francofurti anno redemptæ salutis humanæ nonagesimo supra millesimum & quingentesimum: subsequen-
tibus deinde annis, suum genus deciduo semine conservavit, cum istic, tum Lugduni apud Batavos.

ALSINE REPENS. CAP. V.

SARMENTIS verius quàm caulibus, ijsq; *Alsine repens.*
numerosis, prædita est hæc planta, geniculatis, flexibilibus, humanam altitudinem plerumq; superantibus, præsertim si frutices, quos scâdere possit, vicinos habeat, alioqui, propter infirmitatem, humi diffusis: bina singulis geniculis & internodijs adnascuntur folia ex adverso sita, Alsinæ vulgaris folijs figurâ & colore similia, longè tamen majora, & ad Helxines foliorum amplitudinem accedentia, mollia: flores ex calicibus, seu folliculis prodeuntes ex herbaceo candidi sex folijs constant, quibus succedût acini Piperis nigri, aut granorum Iuniperi vulgaris magnitudine, folliculo illo inclusi, initio virides, per maturitatem nigri, semine exiguo & plano pleni: radix candida, valde fibrosa, longa & sarmentitia: quæ singulis annis novos caules promit, alijs per hiemem marcidis & corruptis.

Copiosa invenitur Salmanticensi agro, umbrosis locis & circa sepes. Nostris etiam nunc in hortis frequēs & pergulas scandens. Aliquot verò post annis abundè observabâ pone arcem Ebrestorff Magnifici ac Generosi Dn. Hieronymi Beck à Leopoldstorff, Cæsari à Consilijs, & Annonæ olim per Vngariâ Præfecti, loco paludoso inter arundines. Floret totâ æstate. *Natales.*

SVNT quibus *κυκλάμιος ἑτέρα*, Cyclaminus altera Dioscoridis (quam nonnulli *κισσάνθεμον* ἢ *κισσόφυλλον* vocant) dicatur, quoniam multis cum Dioscoridis descriptione notis convenire creditur: gustus tamen insipidus & herbaceus facit, ut eam ad Alsinæ genera referendam putem. Lectori tamen liberum relinquo, ut ad quam volet classem referat. *Nomina. κυκλάμιος ἑτέρα.*

CYCLAMINI porrò alterius acinos, drachmæ unius pondere cum vini albi cyathis duobus potos per quadraginta dies, lienè, per urinam & alvum absumere testis est Dioscorid. ad orthopnoeam bibi, & reliquias à partu purgare.

ALSINEN autem, vim refrigerandi adstringendiq; obtinere, oculorum inflammationibus cum polenta illini, succum aurium doloribus infundi, & omnia, quæ Helxine, emendare.

ALSINE CORNICVLATA.

CAP. VI.

PALMARIS hæc est herbula, unico caule, qui in aliquot ramos dividitur, constans, eoque geniculato, tenero, subhirsuto, ut Alsine vulgaris: folia Alsinæ foliorû æmula, paulò longiora, subhirsuta etiam, inter se opposita, & ex intervallis gemina: alarum cavis insident pusilli flores, candicantes, quibus succedunt membranacea & transparentia cornicula gallinæco-

Alfine corniculata.

Natales.

Alfios Ba-
tica.

Natales.

Auricula
muris puris
ura.

gallinaceorum calcarium forma, quæ lento quodam conspersa humore à tangentibus deprehenduntur: semen in illis exiguum, maturitate nigrum: radix inutilis & annua. Tota insipida est.

Inter segetes frequens Salmanticensi agro, ubi Maio mense flores producit, & semen maturum præbet.

SED & aliud Alfinis genus non vulgare, circa Xerez de la frontera, alijsque Bætica locis observabam, caule simplici ut plurimum & singulari, interdum multiplici, geniculato, pedis dodrantem alto, subrubente, aliquot ramulis prædito: folijs satis angustis, secundum petiolum tamen latioribus, & extrema parte mucronatis, dorso magis eminente, nulla lanugine obstitis alterius instar, sed lævibus & saturate virentibus, geminis semper ad singulos nodos ex adverso nascentibus: extremi ramuli veluti capitulis instar Symphyti petrei, onusti erant, quæ oblongis & purpureis floribus referta: radix mediocris, candida.

Nusquam alibi quàm commemorato loco mihi conspecta est hæc planta, Ianuario mense flores proferens.

AD Auriculæ muris historiam, quam Græci *μυδὸς αὐρίδα* appellat, multum accedere mihi visa: solus flos, qui non est Anagallidis, neque cæruleus, refragari poterat. Si cui ea opi-

nio non placet, certè Alfinis genus esse non diffitebitur, quæ Dioscoridis testimonio, nonnullis etiam *μυδὸς αὐρα* dicitur.

Raculatas.

PORRÒ radix Auriculæ muris illita, ægilopia sanat Dioscoridi. Galenus eam desiccare ordine secundo refert: ceterùm nullam evidentem caliditatem possidere. At Plinius vim ei septicam tribuit, & exulceratricem: quam sanè, in eâ quam propono planta, non invenias, cum potius ejusdem cum Alfine sit temperamentum.

HVIC capiti adjungendum putavi Alfinis quoddam genus pelagicum & littorale, anno M.D.XCV. primùm mihi conspectum & observatum in sabulosis illis Hollandiæ collibus Oceano objectis, & qui marinis undis interdum alluuntur, ad Pagum Egmond op t sand vulgo dictum.

Longè lateque summâ arenâ id serpit, multisque ramis humi jacentibus præditi sunt, tenuibus, lentis, flexibilibus, quadrangulis, quos multa ambiunt folia, Anagallidis vel Alfinis folijs non dissimilia, sed crassâ admodum & succi plena (ut sunt pleraque pelagicarum stirpium) foliorum portulacæ pænè instar, bina semper ex adverso alternatim nascentia, valde viridia & salso gustu, inter quæ extremis ramulis flosculi virentes quinq; foliolis constantes, & in his quinque staminula pallida.

CHAMÆPITYS AVSTRIACA.

CAP. VII.

TAMETSİ meum institutum non erat, de Ajuga quidpiam commentari, quandoquidem à plerisque alijs ejus historia est prodita: quia tamen ejus genus, ab alijs nequam observatum, deprehendi, illius historiam non negligendam duxi, sed hoc loco esse proponendam.

Ajuga ge-
nera.

CETERVM præmonere Lectorem volui, Ajugam luteo flore totâ Austriâ adeoque Pannoniâ, frequentissimam esse in agris & gramineis campis: quinetiâ & illud genus multifidis folijs & rubescente flore, quod Cl. viris Fuchsio & Dodonæo tertium est, multis earum Provinciarum, & aliarum Regionum locis inveniri.

Chamæpitys
Austriaca.

EST autem id genus, cujus historiam describere hîc constitui, elegantissimum: numerosos, cum adolevit, proferens caules, pedales, nonnūquam etiam duntaxat palmares, quadrangulos, firmos, lanugine (quam pictor non expressit) onustos, frequentibus nodis cinctos, quibus utrinque sibi opposita innascuntur folia Chamæpityos vulgaris folijs similia, latiora tamen, & in quatuor aut plures interdum lacinias divisa, supernè viridia & splendentia, subtus nervosa & nonnihil incana, odoris non injucundi, gustus calidi, non ingrati tamen: ex singulis alijs nascuntur ramuli similiter quadranguli, frequentibus folijs Ajugæ similibus septi,

Chamæpitys Austriaca.

Pseudochamæpitys.

sepi, durioribus tamen, qui deinde alia oblonga in alis foliola, angusta, mucronata, Libanotidis coronaria senescentis foliorum pænè æmula gerunt: summos ramos verticillatim ambiunt rigidiusculi caliculi, è quibus exeunt flores Ajugæ tertix floribus formâ non dissimiles, sed longè majores & elegantissimi, colore saturæ purpuræ, & violaceo, inferiore tamen & propendente labro nonnihil candicante, & sanguineis guttis resperso: semina in singulis caliculis plerumque quaterna, oblonga, angulosa, colore nigro & splendente prædita: radix nigra, dura, multis fibris capillata, & singulis annis novos caules proferens.

Satis frequens nascitur in summo jugo montis illius, qui pago Radaun imminet, non *Natales.* procul à Pererstorf, sesquimiliari ab urbe Viennâ distante, tenui nigræque solo, quale ut plurimum est vicinorum montium, atque etiam Alpium illius regionis: nec usquam alibi aliquot annis mihi observatum. At anno M. D. LXXXV. & sequente, in alio quodam jugo, non procul à Starnberg copiosè nasci deprehensa est, multò vegetior, atque inter multas illius stirpes, nonnullas rubri dilutioris & floridi, unam etiam cineracei coloris floribus præditas, qui alioqui nec formâ, nec magnitudine, ab ejusquam modò descripsi floribus differebant.

Flores profert sub finem Maij & Junij initio, quo etiam mensè semen plerumque maturitatem acquirit. *Tempus.*

INVENITVR porrò in Hispanijs pusilla quædam planta Ajugæ valde similis, tum cauliculis, tum foliorum trifidorum formâ, hirsuta tota, subsalfo gustu, & inodora, nisi ingratum quidpiam & herbaceum oleret: flores extremis ramis ex alis prodeunt Ajugæ floribus non dissimiles, majores tamen paulò, & albi: semina subsequuntur quaterna in singulis caliculis seu utriculis, cineracei coloris, majuscula & fermè orbiculata: radix crassiuscula est, subalbida, & perennis, quantum conijcere licuit. *Pseudo-Chamæpitys.*

Provenit locis incultis, æstate flores producens. *Natales.*

HISPANI ob formæ similitudinem inter Ajugas referebant: sed cum ejus temperamentum non respondeat, Pseudo-Chamæpitys potiùs censenda erit, donec legitimum nomen inveniat.

Anthyllis altera.

Natales.

*Ανθυλλίς
ίριζα.
Herva crina.
Yva moscha-
ta.*

Facultates.

Anthyllis Valentina.

AIVGÆ congener est hæc planta, propterea proximum illi locum dedi. Habet autem ramulos humi expansos, teneros, villis obsitos, digitalis longitudinis, folia oblonga, viridia, villosa, extimâ parte in ambitu serrata, & Chamæpityos foliorum quodammodo emula bina semper ex adverso serie quadam disposita, gustu nonnihil fervido, & odore satis gravi: florem in singulis foliorum alis Ajugæ floribus persimilem, purpurei tamen coloris: semina in singulis vasculis quaterna simul conjuncta, oblongiuscula, cineracei coloris: radicem crassam, subalbidam.

Nascitur læto solo ad Tagum flumen in Lusitaniâ, Granatensi etiam regno, & Galliâ Narbonensi, ubi, dum istuc vivebam, illam sepe legere memini. Floret æstate & Autumno, Granatensi tamen agro maturius.

GRÆCIS, hæc *ανθυλλίς έίριζα*; Latinis, Anthyllis altera: Lusitanis, *Herva crina* dicitur. Mompelliani meo tempore *Yvam moschatam* appellabant.

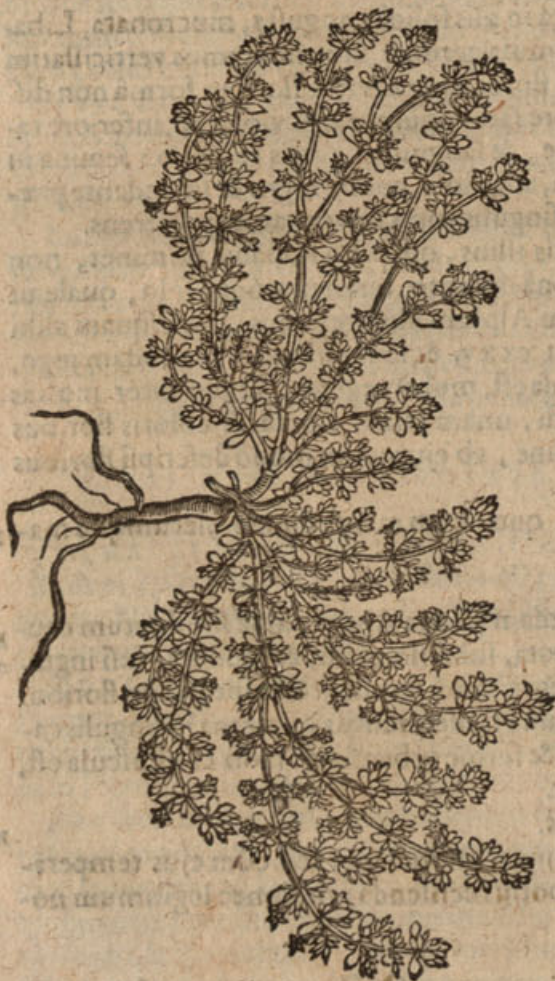
BIBITUR hæc, teste Plinio, in duritiâ vulvarum, & in torminibus, in comitiali similiter morbo, cum melle & aceto, quatuor drachmis.

Lusitani & Granatenses mihi referebant ejus decoctum, ad repurgandum sanguinem impurum propinari.

ANTHYLLIS VALENTINA.

CAP. IX.

Anthyllis Valentina.

Natales.

*Ανθυλλίς
ίριζα
Plaza.*

LICET hæc planta eodem nomine quo superior sit insignita: quia tamen facie illi dissimilis est, peculiari capite ejus historiam describere volui.

Ex unicâ verò radice multos profert cauliculos sive viticulas dodrantaes humi stratas, ramosas, subrubentes: foliola lentis exigua, seu potius Chamæsyces (cui tota planta adeò similis est, ut primo aspectu Chamæficen putarem, illam tamen diligentius considerans, lacteo succo carere deprehendi) & plerumque cum suis ramulis veluti quadam falsugine aspersa, sed etiam ipsa salsi gustus: flores inter ipsa folia enascuntur pusilli, quatuor foliolis constantes (licet pictor siccam plantam exprimere volens, quinque foliola habentes depinxit) ex albo purpurascens: radicem singularem habet, nigricantem.

Hanc plantam nusquam alibi conspexi, quàm ad fossas urbis Valentiaë in Hispanijs, juxta eam portam quæ Regiam arcem spectat, eam mihi demonstrante Doctore Ioanne Plaza ejus urbis Medico & publico in eâ Academiâ Professore. Florebat Aprilis initio.

Ανθυλλίδα, Anthyllidem idem Plaza vocabat, eamque ad primum genus Diosc. descriptum referebat. Etsi autem inter Anthyllides

Chamæsyce.

lides procul-dubio recensenda sit, prima tamen esse nequit, quæ rectis ramulis assurgit, cum hæc repentes, uti dixi, ramulos habeat, totaque facie Chamæsyceen prope-modum referat.

CHAMÆSYCE. CAP. X.

FACIE perquam similis est (ut diximus) *Chamæsyce.* proximè descriptæ hæc planta: nam & supina est, & humi etiam procumbens, numerosisque ramulos, teretes, quaternum digitorum transversorum, sive palmi interdum longitudine, vel etiam longiores, nodosos, seu geniculis interceptos, purpurescentes, qui in orbem diffusi humi iacent: folia habet pusilla, Lenti aquaticæ formâ persimili, Peplidis folijs minora & teneriora: flos illi Peplidis aut Tithymali Cyparissicæ: fructus tricoccus, Peplidis fructu minor, sub folijs reconditus: radix tenuis & inutilis.

Lacti similem succum emittit hæc herba vulnerata, non minus quàm subsequenteribus aliquot capitibus describendæ.

Copiosa ubiq; agro Salmanticensi, squalidus & petrosus locis, atque etiam inter ipsa vineta (quemadmodum & circa Mompe- *Natalis.* lium) & plerisque alijs Hispaniæ locis. Apud nostros Belgas semel sata in hortis, præsertim macro solo, maturo semine sponte decidente singulis annis renasci solebat.

Χαμαισύκη appellat Græci, & *συκὴν*, ut *Χαμαισύκη.* Plum: Latini, Græcam vocem retinentes, Chamæsyce: Salmanticenses *Nogueruela,* *Nogueruela.* quasi pumilam nucem exprimere vellent, à seminis nimirum, uti puto, formâ.

ABSTERSORIA & acri facultate pollet, uti & Tithymali.

PEPLIS. CAP. XI.

Peplis.

LACTARIIS stirpibus congener est *Peplis.* Peplis, tota enim lacteo succo turget, illarum instar, non tamen assurgit ut illæ, sed comam humi diffusam habet quemadmodum Chamæsyce: ramuli sunt ei digitales, teretes, nunc purpurei, nunc herbacei coloris: folia inter Portulacam silvestrem & Chamæsyce media, his crassiora & majora, illis verò minora & tenuiora: flos ex herbaceo purpurescens: semen pusillum in triangulis valvulis sub folijs latentibus: radix pusilla.

Abundè hæc nascitur in omnibus *Nomina.* Mediterranei maris littoribus tum Hispaniæ, tum Narbonensis Galliæ: in Oceani littoribus nunquam observavi: imò ne in cultissimis quidem Belgicis hortis mihi conspecta.

DIOSCORIDES hanc *πεπλίδαν* vocat, & ab aliquibus *ἀνδράχην ἀγρίαν*, ab Hippocrate verò *πέπλιον* dici scribit: & viribus *πέπλιον.* Peplo respondere.

TITHYMA-

QV ANQVAM nunc plura Tithymali genera inveniuntur, quàm Veteribus prodita sint, eorum tamen historia confundenda non est, sed quàm commodissimè fieri potest, ad illorum descriptiones referenda.

Tithymali
genera.

CHARACIÆ, quemadmodum & reliquorum Tithymalorum varias species observare memini, quas, cum ab alijs descriptæ sint, eas repetere non est necesse. Vnius tamen Characiæ, qui præ ceteris descriptioni Dioscoridis convenire videtur, historiam hîc adijcere libuit, cum altera specie, quæ in Pannoniâ & Austriâ mihi duntaxat conspecta.

Tithymalus characias I.

Tithymalus characias III. Austriac.

Tithymalus
Characias I.

VNICVS porrò Characiæ primo generi, magnâ ex parte, est caulis, interdum plures, cubitales, ampliores, rubente cortice tecti, minimi digiti crassitudinem æquantes, infimâ parte glabri, foliorum duntaxat vestigijs insigniti, veluti insecti & vulnerati essent, quales illi Dioscorides capite de Sedo tribuit, supernâ verò, folijs duris, lævibus, viridibus, majoribus quidem longioribusque quam sint Oleæ folia, minoribus tamen quam Amygdalæ, ornati, deinde in plures junceos & firmos ramulos umbellæ in modum divisi, quos ambiunt veluti acetabula aut caveolæ folijs balnearum similes, & in his flos, non subluteus, aut pallidus, quemadmodum in alijs, sed niger: postea fructus tricoccus, in quo semen per maturitatem exiliens reliquarum Lactariarum seminis instar: radix dura est & lignosa.

Natales.

Nascitur id genus in asperis montosisque per Hispanias, Valentino regno, & circa Malacam, atque etiam supra Arelatem itinere Massiliensi, & quibusdam alijs Narbonensis Galliæ locis. Tota planta lacteo succo prædita est, & Martio flores profert.

Characias
II.

ALTERVM genus est ei ferè simile, cui tamen plures caules ab unâ radice prodeunt, folia molliora & lanugine pubescentia, flores pallidi.

Natales.

Crescit id etiam in Hispanijs, deinde tam in Narbonensi, quàm reliqua Galliâ, tum etiam apud Helvetios ceterosque Germanos. Apud meos Belgas in hortis semel satum, copiosè provenit.

Characias
III.

MVLTOs ab unâ radice profert Tertium genus, in Pannoniâ observatum, caules, pedales, nonnunquam etiam cubitales, firmos, læves, infimâ parte nonnihil purpurascens, & foliorum, quæ deciderunt, vestigijs notatos, ut in Primo genere: hos deinde ambiunt confuso ordine nascentia folia, crassiuscula, lævia, duas interdum uncias longa, mucronata: summi caules in multas virgulas inter folia emergentes dividuntur, quæ bina subrotunda seu quo-

Tithymal. myrsinites legitimus.

Tithymal. myrtites Valentinus.

seu quodammodo circinata foliola, & quasi vasculum seu labellum imitantia sustinent, in quibus flores reliquorum Tithymalorum floribus similes, qui cum suis virgulis & vasculis pallido subluteo ve colore præditi sunt: succedunt triangula capitula semine plena: radix longa, digitalis crassitudinis, in firmâ parte in aliquot fibras divisa. Maturo semine caules singulis annis emoriuntur: novo autem vere recentes alij è radice germinant, qui subsequente anno flores ferunt.

Nascitur plerisque Pannoniæ locis: sed Viennesi agro tantâ copiâ, in gramineis & sicco- Natalis.
ribus pascuis, ut Junio mense (tum enim floret) omnino palescere videantur. Tota planta lacteo succo turget perinde ac reliqua Tithymalorum genera.

MYRTITEN legitimum Hispanis & Gallis ignotum esse arbitror: nam Valentinorum Myrtites.
Myrtitem, non desunt, qui inter Characiæ genera referre malint. Sed legitimus in hortis semel satus, semine deciduo satis foecundè nascitur.

LATIFOLIUM Tithymalum verum legitimumque in Hispanicâ meâ peregrinatione etiam observasse puto: nullum enim genus amplioribus folijs uspiam videre memini.

EST autem Platyphyllos Tithymalus mihi creditus pedali, interdum majore altitudine, Tithymalus
latifolius.
in aliquot à radice divisus ramos, nonnunquam simplici caule assurgens, quem ambiunt ampla folia, rotundiora & quasi orbiculato mucrone prædita, ad Isatidis novellæ foliorum formam accedentia, viridia, crassiuscula & aliquantulum carnosâ, palescente & acri succo turgentia: flos ramulis infidet ex flavo purpurascens, ac veluti acetabulis sive balnearum foliolis comprehensus, ut in reliquis Tithymali generibus: radix crassa est & candida.

Vno Valentino regno inter Biar & Huentiniente, viâ salebrosâ, inter medios frutices Natalis.
Martio mense florentem duntaxat observabam.

CETERVM sub meum Francofurto discessum, ad me mittebat Iacobus Plateau vir in stirpium cognitione diligenter versatus, Tithymali cujusdam plantam siccam, de quâ in epistola addita sic scribebat.

OBSERVABAM etiam in meo horto plantam Tithymalo Cyparissæ Dodonæi non Tithymalus
peregrinus.
valde dissimilem, quæ non inelegans mihi visa est, nec à quopiam hætenus descripta. Vnicum illa promit ex radice caulem, rectum, cubitalem, satis firmum, in frequentes ramos divisum, ut parvum fruticem emulari videatur: radix non serpit Tithymali Cyparissæ Dodonæi radicis instar, sed superveniente aspero gelu perit: semine tamen sponte deciduo singulis annis renascitur.

Non incommodè forsitan (mea quidem opinione) ad Pepli genus aliquod referri posset, nisi

Tithymalus platyphyllos

Τιθύμαλον.
 Lactaria.
 Lactuca caprina.
 Leche trezna.
 παρσία.
 κρημής.
 ἀμυγδαλοειδής.
 δία.
 καβίος.
 πλατύφυλλον.
 λ.
 κρημύτης.
 κίπλον.

Temperament.

Tithymal.
 tuberos. 1.
 Ischas 1.

Tithymalus tuberosa radice, Ischas.

Nomina.

Ischas 11.

nisi stirpis magnitudo refragari videretur: multas enim notas alias cum Peplo communes habet.

Τιθύμαλον porro, auctore Plinio, Lactariam, & Lactucam caprinam Latini nominant. Hispanis, *Leche trezna* & *Arnabalio* dicitur: Germanis *Wolfs milch*: Gallis *Reveille-matin*.

Mas prior mihi descriptus, *χαρῆς*, id est, vallaris; *κομήτης*, ab amplâ & effusâ comâ; *ἀμυγδαλοειδής* à foliorû formâ, & *καβίος* cognominatur.

Latifolium Græci *πλατύφυλλον* à foliorum amplitudine appellant; nec enim ullius, ut Plinianis verbis utar, latiora sunt folia: plerique etiam *κορυμβοειδῆς*.

Peplus Græcis *πέπλος* vocatur: vulgo Herbariorum *Elula rotunda*, Gallis *Reveille-matin de vignes* (frequentissimè enim in vinetis nascitur) Germanis *Teuffels milch* id est diabolicum lac.

TITHYMALI autem omnes, teste Galeno, vincentem habent acrem & calidam facultatem, neque amaritudinis sunt expertes.

ΑΠΙΟΣ, sive TITHYMALVS TUBEROSVS.

CAP. XIII.

ISCHADIS, cujus meminit Dioscorides lib. III. historiâ, nemo à me expectet: nam satis luculèter eam descripsit ipse, & alij etiam ejus iconem exhibuerunt. Quia tamen Neapoli ejus stirpes aliquot accipiebam à doctissimo viro Ferdinando Imperato cum alijs plantis bulbosis & tuberosis, non potui non facere illius mentionem, & quin iconem hic insererè, quam Cl. V. Dodonæus à Petro Bellonio mutuatus; quia aliud ejus genus hoc capite describere constitui.

Adfertur autem Dioscoridea (quæ Græcis *ἄπιος* ἢ *ἰσχας* Græcis dicitur, & nonnullis *χαμαιβάλανος*) ex Cretâ, ubi Bellonius crescentem observabat *χαμαίπυδιον* istuc vocari scribens: sed Apulix etiam peculiarem esse monebat Imperatus, & in Neapolitano regno *esola ritonda* appellari.

ALTERIVS autem, cujus historiam tradere cupio, iconem accuratè suis coloribus depictam ad me mittebat Tornaco, Jacobus Plateau mihi amicus singularis.

RADICE autem ea constat tuberosâ, non in pyri formam turbinatâ instar prioris, at æquali propemodum ubique crassitudine, unciam, interdum etiam binas uncias longâ, cujus extrema pars in quatuor alias radices, sive crassas fibras sensim gracilescentes definit, & paucis fibris prædita est, colore foris fusca, intus candida, lacteo succo turgens ut Tithymali. Ex summo ejus capite exeunt quini aut seni ramuli in terram procumbentes, palmares, aut ampliores, secundum radicem nonnihil purpurascens, folijs viridibus non magnis, sed prioris foliorum instar, & incondito

Ischas altera.

incondito ordine eos ambientibus præditi: illi deinde in minores & graciliores dividuntur, bina folia paulò rotundiora, & contrario situ nascentia sustentantes, in quorum medio exoritur flos ex flavo rubescens, cui succedit capitulum trigonũ, ut in Tithymali generibus, rugosum & tuberculis obsitum, in quo semen.

Quo tempore flores proferat non adscribebat: sed semine peregrè accepto sibi natam duntaxat aiebat.

FACULTATE & temperamento reliquis Tithymalis respondet hæc planta, ac perinde humano corpori molesta & noxia est.

UMBELLIFERÆ.

LACTARIAS Umbelliferae sequentur, quarum nonnulla lacteo etiam succo pregnantibus sunt. Magnus autem in varijs Provincijs earum est proventus: nam præter plerasque ab alijs descriptas, nonnullas alias peculiare in illis regionibus, quas peragravi, observabam, quarum historiam, subsequenter aliquot capitibus, quam accuratissimè potero, tradere conabor, initium à valde peregrinã faciens.

TATARIA VNGARICA.

CAP. XIIIIB

NON vulgaris est hæc planta, quæ radicem habet crassissimam & longissimam: nam brachialis crassitudinis, & cubitalis longitudinis, aut etiam ampliores aliquot accipere memini ab Ill^{ri} Dn. Balthasare de Bathyan, qui in meam gratiam ex Vngariã trans-Danubianã adferri iusserat, ut in meum hortum Viennæ transferrem. Illis autem folia emerferunt rapi folijs non valde dissimilia incisuris & lacinijs, breviora tamen, & verius ad Panacis Heraclij foliorum formam accedentia, rudi atque asperã lanugine prædita, ex viridi pallescentia, alia deinde paulò minoribus incisuris divisa, nec minus aspera, inter quæ assurgebat caulis cubitalis aut amplioris longitudinis, pollicaris verò crassitudinis, striatus, concavus & nodosus, perinde asper ac folia, quem lato pediculo amplectebantur minora folia & multifida, asperã etiam lanugine obsita: summus caulis in umbellam desinebat, Panacis Heraclii umbellis similem, in quibus flores & formã pares & colore, quibus evanidis, succedebant rara (nam singuli flores non sunt fecundi) semina, valde crassa, nec valde ab similia semini illi magno & striato Libanotidis cachryferæ. Biennio quidem eas radices alui, ante quàm una illarum & caulem, florémque & semen proferret: deinde corruptæ sunt, tamque foetidum odorem exhalarunt, ut ex horto fuerint eijciendæ.

Hvivs porrò radice Vngari Agriz vicini, atque etiam ultiores Daciæ contermini, in annonæ caritate & inopiã, vescuntur alterius panis penuriã, ut mihi asserbant non modò Heros ille Illustris, sed etiam alij nobiles viri qui in eã Provinciã vixerant. Quæ ad eos res effecit, ut dubius essem, an eadem esset cum Baltracan in Tartariã nascente, cujus meminit Iosaphat Barbarus Patritius Venetus in epistolâ ad Petrum Barocci Episcopum Patavinum, quæ adjecta est ad calcem ultimi capituli Narrationis ipsius quæ evulgata est. De ejus in Persidem profectio.

BALTRACAN, inquit, folia habet Rapo similia, è quorum medio caulis assurgit pollicaris crassitudinis, & brachialis altitudinis, cortice obductus è viridi flavescente, qui per maturitatem finditur, & à ligno recedit, ut in vitis palmitibus, per quem rara sparsa sunt folia: semen foeniculi, sed majus, validi odoris, iucundi tamen saporis, qua de causa sine sale edi potest: unicã constat radice. Tartari folia ejus decoquunt in aqua, decoctum in vascula infundunt, refrigeratum instar vini bibunt, atque refrigerandi facultate præditum aiunt.

Maximo est in usu apud Tartaros hæc planta: nam absque eã, per magnas illas solitudines, in

dines, in quibus nihil edule reperitur, iter facere non possent : itaque eâ natâ, suas peregrinationes instituere solent.

Nominis
causa.

A Tartaris fortè hujus radice usum edocti sunt Vngari, propterea *Tataria* nomen illi dederunt: *Tatren* enim (ut & Germani) vulgo appellant, qui nobis Tartari dicuntur.

Chara
radix.

AN verò huic similis, radix *Chara*, quâ lacti admistâ, Cæsaris milites inopiam levasse legimus?

THAPSIA.

CAP. XV.

Thapsia.

Natalis.

Supina quorundam negligentia.

Thapsia 11.

Thapsia 111.

Natalis.

Thapsia 1111.

Nomina.

Cañabeja.

FERULACEA habet folia, viridia, villosa, seu lanugine quadam obducta, humi veluti in orbem diffusa, ingrati saporis, inter quæ cubitalis, interdum etiam bicubitalis exilis caulis, digitalis crassitudinis, nodosus, intus cavus & fungosus, raris folijs præditus, summo fastigio magnam & latam sustinens umbellam luteorum seu flavorum florum, quæ dum maturuit semen, quod latum & acerosum est, germenq; habet longum & angustum, sphericam & orbicularem figuram quodammodo refert: radix crassa, longa, summâ parte capillata, ut plerq; ferulacei generis, crassiore libro vestita, foris subnigro vel fusco, interiore parte candicante, lacteo succo plena, gustu amarissimo & acri, nauseam tamen movente, aded ingrata est, medius ejus nervus fungosus.

Gaudet collibus petrosis, quales sunt non procul ab ostio Tagi supra Vlyssipponem, & multis alijs Lusitanix, Hispanixq; locis editioribus & incultis. Floret Augusto, nunquam maturius.

Verum mirari subit quosdam inveniri, qui aded proclives sunt, ut non expensis probè stirpium singulis notis, sed ex levibus duntaxat picturæ cõjecturis, statim de illâ judicium ferant, quod usu venisse ijs video, qui hujus meæ Thapsiæ iconem, ad Sefeli Peloponnesis historiam accommodare non sunt veriti, & illi quidem, qui hanc nunquam crescentam viderunt: ut taceam utriusque plantæ facultates esse dissimiles.

IISDEM portò, quibus dixi, locis aliud Thapsiæ genus invenitur cubitali caule præditum, graciliore tamen quàm superioris, umbellâ etiam simili florum & seminis, sed minore: folia illi multo tenuiora quàm illius, Fœniculi pæne foliorum instar, nullam insignem qualitatem habentia: radix longa, digitalis crassitudinis, foris nigra, intus candida & fungosa, acris, summo capite villosa.

TERTIUM præterea Thapsiæ genus observabam in Hispanicâ meâ peregrinatione, longè majus superioribus, utpote caulem habens trium aut quatuor digitorum crassitudinem æquantem, instar caulis ferulæ, & sæpius humanam altitudinem superantem: florem & semen Primo generi non dissimilia: folia, ante quàm planta in caulem assurgat multò ampliora, in orbem tamen non secus ac illa humi diffusa: radicem etiam crassiorem.

Nascitur ea non solum agro Salmanticensi, sed circa Pinciam, vulgo Valladolid dictam, & totâ vetere Castellâ, ad Pyreneos usque montes.

Sed nec parum hallucinantur, qui hanc plantam, Cicutariam maximam & foetidissimam Lobelij esse censent.

EODEM Salmanticensi agro & vicinis locis nascitur ferulacei generis quædam planta, folijs Libanotidis, per terrâ similiter expansis, lento quodâ & glutinoso rore semper aspersis, saturâ viriditate splendentibus: radice crassâ, longâ, tenerâ & fragili, foris nigra, intus albâ, lacteo succo plenâ: caulem nullum observabam, sed eum ferre dicebant rectum, tenuem, & in eo umbellam florum pæne in globum coactam.

Tota planta teterrimi odoris est: unde verisimile esse conijcio non minus esse noxiam, quàm sit Thapsia, ad cujus genus referenda videtur.

CETERVM *Saforia* Græcis, Latinis etiam Thapsia dicitur: Prima à Murcianis & Valentinis *fumillo*, à succi, ni fallor, abundantia dicitur: reliqui Hispani *Cañabeja*, appellant, quàm vocem omnibus ferulaceis plantis (quarum summa varietas per universam Hispaniam) tri-

niam) tribuunt: nam Ferulæ, & Libanotides illis etiam *Cañsheja* dicuntur, quia videlicet harundinaceum caulem habent. Tertium genus Salmanticensibus etiam *Cañsheja* est: Quartum autem *Tuero*.

Tuero.

Granatenses imperiti Pharmacopœi, prioris radice loco Turbith magno errore utuntur: peritiores autem discrimen observare norunt. Vetulæ Salmanticenses medicinam istic exercentes, Tertiæ radice utuntur ad provocandos menses, aliâque dejectiones moliendas. Tanta autem vi cum supernè, tum infernè purgat, ut fumentes in maximum periculum sæpenumero conijciat.

Fasulentæ.

SESELI MONTANVM.

CAP. XVI.

TRIA hoc capite describere constituimus genera in montanis Austriæ & Pannoniæ observata, planè inter se differentia; quorum.

Seseli I. montanum Pannon.

Seseli II. montanum Pannon.

PRI MV M ampla habet folia humi sparsa, & in multas alas divisa, Seseli Peloponensi ferè similia, supernè viridia & splendentia, infernâ parte minimè, ferulæ odore, acri nec admodum grato sapore: caulem deinde sesquicubitalem aut ampliorem, crassum, striatum, intus fungosum, nodosum, & multos ramos in ambitu ex singulis geniculis, seu nodis ferentem, per quem sparsa sunt folia superioribus respondentia, sed minora: extremi rami in magnas umbellas flosculorum quinque foliolis candidis constantium desinunt, odoris ferè sambucini: flori succedit semen gemellum, striatum, flavescens, aromatico & fervido gustu: radix crassa est & foris nigra, quæ (ut in plerisque ferulaceis contingere solet) semine prolato perit, nec nisi altero aut tertio à satione anno flores producere solet.

Seseli mont.

Crescit in celsis Sneberg & aliarum Austriæ Alpium jugis, ubi lætiora sunt pascua: floret sub finem Iunii, aut Iulio: semen vetò Augusto, vel etiam seriùs maturescit.

Natalis.

BRACHIALI interdum nititur Alterum radice, præsertim si planta vetusta sit (recentiores & juniores pollicarem habent) in aliquot ramos inferiore parte donata, crasso, rugoso, nigroq; cortice septa, gummoso primùm lentoque sapore prædita, deinde acri & salivam ciente: quæ summo capite in multa capita extuberat villosa, quemadmodum ferè omnes ferulacei generis stirpes, unde exeunt magnæ & satis amplæ foliorum alæ, aliquot folijs per ambitum serratis & nonnihil incisis, uni costæ in hærentibus, sed ex adverso nascentibus constantes, colore supinâ parte dilutius virente, & aliquantulum splendente, pronâ subcineraceo præditis: inter quæ sesquicubitalis nonnunquam emergit caulis, stratus, pollicaris interdum crassitudinis, geniculatus, in aliquot ramos divisus, quem ambiût ad singulos no-

Seseli mont.

11.

R R

dos sive

dos sive genicula minores foliorum alæ, summum caulem atq; extremos ramos exornant umbellæ pallescentium flosculorû, quibus succedût semina Sileris montani semini similia.

Natales.

Invenitur fere in omnibus Pannoniæ & Austriæ inferioris montibus, aspero solo ventisque perflato, Julio & Augusto floret, & subinde semen profert. Simile aliquando legere memini ad Allobrogicarum Alpium radices.

*Seseli mont.
216.*

TERTIO multæ sunt foliorum alæ, Fœniculi foliorum instar in multa folia tenuia, illis tamen crassiora & breviora divisæ, virides admodum, mucrone omnium foliorum candicante & duro, calidi gustus: inter quas enascuntur cubitales caules aut ampliores, digitalis crassitudinis, striati, geniculati, in aliquot ramos secti, quos secundum nodos alæ minores amplectuntur foliorum alæ: flores in extremo caule & summis ramis in umbellas distributi nascuntur albi: deinde semina gemina conjunctim, ut in omnibus umbelliferis, striata, Angelicæ semini non disparia, gustu fervido: radix multis crassis & oblongis fibris latè & obliquè sparsis constat, quæ singulis annis summo capite novas propagines ad latera facit.

Natales.

Nascitur in plerisque Austriæ inferioris & Stiriæ montanis pratis, atque Julio floret.

*Seseli Pelop.
Libanotis
altera
Fuchsij.
Daucus 11.
Matthioli.
Seseli Massi
licen, e.*

INTER *σείλιος*, Seseli genera referri posse has stirpes, omnino existimo. Prima quidem, proximè accedere videtur ad Peloponésic Dioscoridi descriptum, quod illi ordine tertium est. Altera plurimum similitudinis habet cû Libanotide altera Fuchsij, sive Dauco secundo Matthioli: S. Peters wurzel quidam rustici vocant, tamen si aliam umbelliferam stirpem frequentius etiam hoc nomine donent. Tertiam (quæ Massiliensis Seseli picturam apud Matthiolum aliquantulum refert) nonnulli fortasse alteram Libanotidem Dioscoridis fructiferam potius esse contendant, à qua sanè non multum differre videtur. Nullum vulgare nomen illa, quemadmodum nec prima, apud earum Provinciarum rusticos, in quibus observabam, quod equidem sciam, obtinuit.

Seseli Æthiopicum Matthioli.

Astrantia.

*Seseli æthio-
pic. Matth.*

SESELI porrò æthiopicum Matthiolo nuncupatum, uberrimè nascitur per omnes Ungariæ, Austriæ, & Stiriæ silvas, ubi illius folia in tantam amplitudinem interdum evadunt, ut palmum æquare possint: habent verò magnâ ex parte singulæ foliorum alæ quina duntaxat folia, uno extremam alam occupante, per ambitum serrata, supernè atroviorentia, infernè subcineracei quodâmodo coloris: caulis cubitalis est, aut amplior, geniculis interceptus, & supernâ parte in aliquot ramulos divisus, sustinètes exalbescentiû flosculorum umbellas, qui in oblongiusculû & angulosum semen transeunt, cuminû aut sileris montani semen odore & sapore referès: radix pollicaris aut amplioris est crassitudinis, crassioribus aliquot fibris prædita, & crasso cortice sapore initio dulci, deinde amaricante, supremo capite hirsuta (veterû foliorum, quæ marcida evanuerunt, fibris eam hirsutiè faciètibz) perennis.

VERVM

Siler montanum.

Oreoselinum.

Archangelica.

VERVM hujus Sefeli aliud præterea genus ^{Sefeli arbiop.} est satis vulgare in illis ipsis Provincijs: quod ^{aliud genus.} nusquam tamè abundantius invenitur, quàm in Calenberg. Majores id habet foliorù alas, hoc est, in plura folia, nempe bina & vicena plerumque, superioribus magnitudine longè cedentia divisas, quæ supernè splendentia minus virent, & pronâ parte cineracei prorsus sunt coloris, omnia in ambitu non modò ut superioris serrata, sed etiam lacinijs dissecta: æqualem cum superiore habet caulem, nodis similiter interceptum, florum umbellas similes, semen par, radicem non dissimilem.

Hoc Germani Schwartz hirtzwurtz / hoc est, ^{Schwartz hirtzwurtz} nigram cervi radicem, illud autem Wepsz hirtzwurtz / id est, ^{Wepsz hirtzwurtz} albam cervariam appellant. Sunt qui inter Libanotidis genera recensent. Floret utrumque Junio, interdum etiam seriùs, semen Augusto maturum est.

Producunt etiam prata ad radices môtium Alpibus Austriacis & Stiriacis viciniorâ magnâ copiâ plantam illam acri & aromaticâ radice præditam, quam vulgus Herbariorum Astantiam sive Imperatoriam appellat, Germani Matstewurtz / à facultatibus quibus pollet, nominant.

FREQVENS etiam est montibus Austriacis Siler: at nusquâ abundantius crescere memini, quâ in eo qui Badësbibus thermis imminet. Vbi, & in alijs vicinis collibus, atque urbi Viennæ proximis, vulgare etiâ est Oreoselinum.

ARCHANGELICA autem à nonnullis appellata, amplioribus, quàm Angelica, foliorum alis, & dum teneræ adhuc sunt, subpurpureis, caule

Peucedanum.

Peucedanū.

Peucedanum Pannonic.

Saxifraga Pannonica.

Natales.

Saxifraga II. Marsh.

Saxifraga Pannonica.

caule humanam altitudinem superante, brachialis aut amplioris crassitudinis, frequentissima est in montibus vicinis arci Grében III. Herois Balthazaris de Bathian, sitæ in interamni Pannoniâ, quâ Germani Windische land appellant: expansa enim est inter Dravum & Savum flumina. Solet ea, quemadmodum & Angelica, perducto ad maturitatem semine, perire, atque illo in terræ sinum sponte recepto, renasci.

PEUCEDANVM PANNONICVM.

CAP. XVII.

QVIA Peucedani historia prodita est ab omnibus qui de Plâtis commétati sunt, illâ hîc repetere non est necesse: volui tamen illius mentionem facere, & ejus iconem oculis subijcere, ante quàm alterius Peucedani, quod in Pannoniâ observabâ, descriptionem darem: nam in omnibus, quæ adij, locis mihi conspecta est, nusquam tamen frequentior quàm in pratis ad Danubium sitis infra Ratisbonam, & Straubingâ anno M.D. LXXXVIII. cùm adverso flumine veherer Ratisbonam.

SED Peucedanum quod in Pannoniâ observabam, radicem habet pollicaris, ut plurimum crassitudinis, interdum minorem, nonnunquam etiam majorem, lôgam, crasso cortice, modò candicante, modò fusco & nigricante tectam, gustu initio Pastinacæ, deinde nonnihil acri, transversis & obliquis aliquot crassioribus fibris donatam, supremo capite hirsutam: ex qua quinq; vel plura exeunt folia, Peucedano vulgari & legitimo ferè similia, sed minora & breviora, colore ex viridi cæruleo, non, ut illa, nigricante, subamaro sapore, & odore ferè ignavo, nihilque singulare referente: caulis inter illa assurgit cubitalis, rotundus, gracilis, in multos ramos divisus, in quibus umbellæ candidorum florum: semen Selini ferè, breve & crassiusculû, geminum ut in omnibus pænè umbelliferis, cineracei coloris, saporis verò aliquantulû amari & acris.

Provenit multis Vngariæ & Austriæ inferioris locis, montium acclivitatibus petroso, & salebroso solo, ubi Junio floret: at in illarû Regionum Alpibus (ubi etiam nascitur) Julio & Augusto, & subinde semen ferè nò desinit.

NON multum differre videtur à Saxifragâ secundâ Matthioli.

SAXIFRAGA PANNONICA.

CAP. XVIII.

MVLTO minor Peucedano est Saxifraga Pannonica, & brevioribus folijs prædita, capni foliorum ferè æmulis, quorum sapor & odor, Peucedani Pannonici foliorum odorem & saporem quodammodo referunt, paulò tamen acriora sunt: inter quæ cauliculi exeunt pedales, graciles, geniculati, aliquot exiguis folijs exornati, summo fastigio candidorum flosculorum umbellam sustinentes: radix Peucedani radici non multum absimilis, sed

Saxifraga, Pimpinella German. major.

Saxifraga, Pimpinell. German. minor.

Pimpinella Italica major Sanguisorba.

lis, sed brevior, acrior salivamque ciens, multa hirsuta capita superna parte producens, e quibus folia & caules emergunt.

Invenitur iisdem locis quibus Peucedanum, *Natalis*, praesertim vero in aperto & glabro illo monte qui medium quasi spacium inter Hamburgum, & Altenburgum Vngariae urbes occupat, etiam e medijs saxi plerumque erumpens. Sed & colliculo juxta Zimmerin, itinere ad Phasionorum, juxta Lachn, & plerisque alijs circa Vienne locis crescit. Floret Julio.

CETERVM vulgaris admodum est per Vngariam, Austriam, Stiriam, vicinasque Provincias Saxifraga vulgaris, a Germanis Pimpinella nuncupata, major & minor, & utriusque variae inveniuntur differentiae foliorum forma inter se discrepantes, praesertim in minore, quae interdum singula folia laciniata habet, aut angustioribus & oblongis incisuris divisa. In majore autem, tametsi magna ex parte foliorum forma non variet (omnia enim in ambitu serrata sunt, & per alas ordine disposita) unum tamen genus ex atro virentia ea obtinet & splendentia, alia minimè: genusq; aliud invenitur, cujus folia in lacinias sunt divisa: praeterea Etscherus mons alit, cujus flores eleganter ex purpura rubescunt, cum reliquorum sint candidi.

Pimpinellam vero Germanicam ubique tamen nascentem, & Italis Pimpinellam hircinam dictam, Tragium alterum Dioscoridis esse suspicatur C. V. Fabius Columna.

Pimpinella major & minor German. varietas.

Pimpinella hircina. Tragium alterum Diosc.

Vlmaria.

Pimpinella.
Ital Sanguis.
forba Germ.

Vlmaria.

Barba capri-
na Fuchij.

Daucus
montanus.

Daucus, Meum.

Daucus le-
gitimus.

Daucus
vulgaris.

Carum.

Meum vul-
gare.

NEC minus est frequens, cum in pratis, cum siccioribus illarum ipsarum Provincia- rum locis, Pimpinella Italarum & Gallorum major & minor, quas Germani Sanguisor- bas appellant.

ALUNT etiam earundem Provinciarum prata humidiora & torrentium ripæ, Vlma- riam ab ulmaceis folijs vulgo dictam, tem- peramento, atque etiam odore Pimpinellæ majori Italicæ quodammodo respódentem. At montanæ silvæ Barbam caprinam Fuch- sij & Tragi, ab Vlmaria diverfam.

DAUCVS MONTANVS.
CAP. XIX.

ELEGANS est id Daucigenus, quod in Alpium Austriæ & Stiriæ sublimibus pra- tis nascitur. Illi enim ex radice prodeunt qui- næ aut senæ tenuiorum foliorum alæ, Sesele prætensis (quod abundè in totius inferioris Austriæ pratis nascitur) alatis folijs pænè si- miles, sed longè minores, neque palmi am- plitudinem excedètes, sed proximè ad Acus pastoris vulgaris folia accedentes, admodum virides: inter quas prodeunt caulis pedalis, nu- dus, striatus, satis gracilis, qui summo fastigio binas aut ternas sustinet parvas & benè con- fertas umbellas flosculorum è rubro dilute purpurantium, sive carnei, ut vulgo loqui- mur, coloris, quinque foliolis constantium, quos excipiunt Seleni hortensis æqualia fe- mina: radix digitalis est longitudinis, cortico foris nigricante, rugoso, & multis tenuibus fibris prædita.

Tota planta Daucum vulgarem quodam- modo redolet, & illius gustum etiam refert. Floret Iunio, in hortis etiam Maio.

AT legitimus Daucus, Creticus appella- tus in Durrenstein frequens: Etscherus ta- men illo magis abundat: nascitur istic inter saxa tenui solo aspersa, ut difficulter ejus ra- dix integra erui possit, cineracci coloris fo- lio, & viribus, cum eo quod in Creta insula crescit, procul dubio conferendum.

VULGARIS autem Daucus, passim in om- nibus his Provincijs jam numeratis prove- nit, & officinis in usû est. Quemadmodum & Carum, quo præsertim sicciora Vngariæ prata abundant, & magnâ feminis copiam, in quotidianum usum singulis annis suppeditant.

ALPVM verò juga, Meum vulgare tenui folio, quale nos hic lectoris oculis subijci- mus, alunt: sed nullibi frequentius observa- re memini, quàm in Durrenstein.

ANTHRISCVS PLINII. CAP. XX.

ANULLO Recentiorum hætenus descri- ptâ arbitror hujus stirpis historiam, quæ nata Lugduni Batavorum in Academi- co horto anno M. D. xcv. semine è Cretæ Cy-

doniâ ad me misso à Doctis, Viro Honorio Bello, ejus urbis Medico.

DODRAN.

Anthriscus Plinij.

DODRANTALIS est plantula, statim à radice tenui, longâ, albâ, paucis fibris donatâ, multa folia in multifidas tenuésq; alas incisa proferens, pænè instar foliorum Scandicis, nõ in-jucundi, si terâtur, odoris, neque, si gussentur, saporis, qualis ferè Chærefolij vulgaris, inter quæ breves prodeunt cauliculi, quadam tenui lanugine præditi, qui in breves, virides, gracilesque ramulos dividuntur, sustinentes umbellulas, quatuor, quinque, aut sex flosculorû, quinque foliolis albis præditorum, in quorum medio exile quidpiam ex purpurâ nigricans: flosculis succedût, seu veriùs flosculi sustinentur, à stilibus quibusdam gracilibus, qui paulatim in uncialem longitudinem succrescentes, formam referût thecarum seminis Pectinis Veneris vulgo vocatæ plantæ, sive Scandicis silvestris.

Anthriscus Plinij.

Flores & semen (sed immaturum) protulit Iunio. De hac stirpe consulenda Honorij prima ad me epistola, ad calcem hujus stirpium Historiæ posita, Plinius item libro XXI. cap. XXII. in Scandice.

SELINVM PEREGRINVM.

CAP. XXI.

UMBELLIFERARVM, præter Thapsias & alias enumeratas, duo genera Salmanticensi agro observabam, quæ ad Selini genera commodè referri posse arbitror.

PRIMUM Coriandri aut Elaphobosci folijs similia habet folia, per terram strata, inter quæ caulis exilit cubitalis altitudinis, in multos ramos divisus, flores in umbellis ferens candicantes, deinde semen Petroselino vulgari simile, acre, & aromaticum: radix longa, digitalisq; crassitudinis est, candida, odorata, Selini sapore.

Selinum peregrinum.

Nascitur in vinetorum marginibus, juxta vias & semitas. Floret mense Julio, semen Augusto maturum est.

Natales.

ALTERVM, multa habet ab una radice prodeuntia folia, Cicutæ folijs non dissimilia: sed quæ caulem ambiunt, minora sunt: caulem cubito majorem, sæpe unicum, nonnunquam plures, & in his umbellas candidorum florum, quibus succedit semen latum, minus tamen quàm ferulæ: radicem digitalis etiam crassitudinis, albam, odoratam, & utcunque acrem.

Selinum peregrinum.

Provenit apricis & à Sole illustratis locis: Julio floret; Augusto semen profert.

Natales.

Mirum in modum urinam ciere plantæ decoctum, aut aquam in quâ radix macerata, mihi istic referebant.

Facultates.

ILLIS non possum non adjungere umbelliferam quandam plantam, quam Salmanticensi quidem agro cum superioribus observabâ: sed multos annos ante, etiam agro Mompelliano, & toto illo tractu Massiliam usque, quæ mihi plurimum accedere visa est ad Selini Massiliensis historiam à Dioscoride traditam.

Selini Massiliensis.

Constat autem ea folijs Anethi ferè, exilibus & minutim incisiss, Rutæ propemodum colore: caulem habet unicum, interdum cubitalem, sed sæpissimè minorem, in aliquot ramos divisum, qui umbellas florum candidorum aut purpurascensium sustinent: quibus succedit Apij semen: radix longa erat, alba, digitalis etiam interdum crassitudinis, satis odorata.

Mompelliani, cum istic vivebam, Fœniculum tortuosum appellabant. Castellani verò Enxalmos.

Fœniculi tortuosus. Enxalmos.

SELINVM MONTANVM pumilum.

CAP. XXII.

ALIVD porrò in montanis observabam Selini genus exile & pumilum, quod aliquot à radice spargit folia, fœniculi aut peucedani folijs formâ quidem similia, sed longè minora, & rarè pluribus quàm quindenis foliolis constantia, è quorum medio dodrantalem crassumque

Selinum montanum pumilum.

Selinum montanum pumilum.

Natales.

Cicutaria Pannonica.

Cicutaria vulgaris.

Natales.

Vsus.

crassumque fert caulem, in multos tamen ramulos divisum, sub quibus alia foliorum alae minores nascuntur, novenisque duntaxat foliolis constantes, lata basi caulem amplectuntur, pastinacæ sive staphilini gustu & odore: singuli ramuli exiguorum florum quinque candidis foliolis præditorum cum totidè staminulis, & odoris expertium umbellulis sunt onusti: quibus succedit semen Selini semini non dispar: radix supremâ parte in crassum caput extuberat, multisque villis (qui foliorum superioris anni fibræ sunt) hirsuta, brevis, quasiq; in orbem convoluta est, intus fungosa & alba, exterius fusca & rugosa, infernâ parte bifida plerumque, & in raras fibras desinens.

Invenitur quibusdam siccorum desertorumque, virentium tamen, agrorum marginibus, & in nudis gramineisque montibus inferioris Austriæ & Pannoniæ: florêque Maij initio. Biennalem esse arbitror, uti pleræque sunt umbelliferæ, quæ prolato semine petire solent.

CICVTARIA PANNONICA.

CAP. XXIII.

LICET Cicutariæ quoddâ genus in Pannoniâ & Austriâ nascentis historiam hoc capite describere mihi duntaxat fuerit animus, vulgaris tamen, & in omnibus ijs, quas adij, regionibus sponte crescentis iconè præfigendam esse duxi, non historiam, quandoquidem à plerisque alijs est descripta.

QVINA porrò sena, aut plura promit à radice Pannonica folia, ramosa uti Selinum vulgare, minora tamen & tenuius incisa, multum ad Bulbocastani vulgo nuncupati, folia accedentia, sapore aliquantulum acri: caulis inter illa emergit pedalis fermè, interdum etiam, (fœcundum solum nactus) cubitalis, circa nodos crassior, umbellam ferens candidorum flosculorû, semen deinde oblongum, Chærefolij vulgaris ferè instar: radix tuberosa est Bulbocastani radice pænè æmula, sed rotunda & aliquantulum internâ parte turbinata, ut Aristolochiæ rotundæ radix quæ albicantem fert florem, sive secundæ, intus alba, sapore & odore Pastinacæ, sive Elaphobosci propemodum, fusco & nigricante cortice tecta, quæ succrescente caule, instar napi longior fit, & magis turbinata, flaccidaq; & rugosa evadit: atque tandem maturo semine perit, è semine tamen sponte deciduo singulis annis renascens.

Novo Vere, in hortis & herbis Viennensis agri locis prodit: nascitur & quibusdam similibus Vngariæ locis: eo tempore radices firmiores & magis succulentæ cum novellis suis folijs in Viennensi foro venales reperiuntur: coquuntur enim, & cum oleo, aceto, & sale primis mensis istic vulgo inferuntur, quàm salubri cibo, nescio.

Flores

Floret Aprili & Maio, Iunio semen plenam maturitatem adipiscitur.

QVO nomine istam plantam donarem, diu ambiguus fui: accuratius tandem notis ejus perperis, succurrit, magis proprium (meâ quidem opinione) nomen dari non posse, quàm Cicutariæ: quia frequens ejus usus non sine noxa est, & capitis gravedinem dolorémque, ut expertus sum, inducit.

VULGVS Austriacum *Peperstin* appellat: Vngari, *Magiario salata*: nam & illi ejus radice & teneris folijs in acetarijs vescuntur.

*Peperstin.
Magiario sa-
lata.*

CAUCALIS MAIOR.

CAP. XXIII.

Caucalis albo flore.

CAUCALIS hæc omniû maxima, multos à radice producit stiones, rectos, bicubitales, & tricubitales, interdum etiam quatuor cubitorum altitudinē attingentes, striatos, intus cavos, geniculis interceptos, & in plures ramos divisos: sub quibus latâ sede adnascuntur magna alataque folia, in ambitu incisa & ferrata, instar foliorum Angelicæ, ex atro virentia; summis ramis innascuntur umbellæ candicantium florum, subtus nonnihil purpurescentium & ad carneum colorem accedentium: quibus succedunt lata semina, ferè ut in Sphondilio vulgari, subhirsuta, & summo mucrone bifida, aculeatâq; instar spinarum: radicem habet albam, duram, lignosam raris fibris præditam.

*Caucalis
major.*

Qui illam ad me mittebat Iacobus Plateau, scribebat mense Septembri esse serendam: nam illico emergere, viridémque deinde permanere tota hieme, quàm percommodè ferre potest: subsequenti anni Iunio flores producere, deinde maturum semen, sub exitum Iulij & Augusto: tandem perfecto & ad maturitatem perducto semine totam perire. Dubitabat autem, an, propter semen gemellum, Tordilij genus aliquod potius referret.

PROXIMVS autem ad Dioscoridis Caulalidem accedere mihi visa, quæ à Claris. Dodonæo exhibetur, in arborum marginibus atque inter segetes vinetâque nascens, cauliculo pedali, aut majore interdum, folio apij ferè, umbellam ferens florum candidorum, quorum externa folia majora sunt reliquis, deinde semen geminum, hispidum. Similem sed majoribus alatisque folijs, atque ad Pimpinellæ Germanicæ folia magis accedentibus, agro Francofurtensi abundanter nascentem observabam, florem variantem, qui major erat, & æqualis magnitudinis folia obtinebat, saturè rubente colore.

*Caucalis
Diosc.*

*Caucalis sa-
turè rubente
flore.*

A prima harum vulgariû Caulalidum, non valde differt ea quæ semine ex Hispanijs allato

*Caucalis
Hispania
allato*

Caucularis rubello flore.

Anisum vulgare.

Anisi Philippinarum insul. umbella.

καυκαλις
δαυκος
ἀγριοςAnisum
vulgare.Anisum pe-
vagre.

allato nata mihi est aliquâdo, cum apud Bel-
gas, tum Viennæ Austriæ: cauliculos enim ha-
bebat striatos & asperos, umbellas verò cadi-
dorum flosculorum minores, & quasi in or-
biculari caput coactas: semen etiam crassiu-
sculum, valde striatû, non hispidum. Annuâ
etiâ est plâta: nâ maturo semine perire solet.

CAVCALIS porrò à Græcis καυκαλις dicitur,
à nonnullis δαυκος ἀγριος, id est, Daucus
silvestris.

EADEM facultate pollet, qua Daucus, stre-
nuè enim movet urinas.

ANISVM PHILIPPINARVM insularum.

CAP. XXV.

VVLGARIS Anisi iconè huic capiti præ-
figo, non quod ejus historiam post tot
alios qui de Plantis scripserût, tradere libeat:
sed duntaxat ad demonstrandum, quanta sit
inter illud atque aliud genus, cujus mentio-
nem facere instituo, differentia.

PLVRIMVM enim differt à vulgari Aniso,
quod è Philippinis Insulis (quæ ducetorum
ferè milliarium intervallo à Sinarum regio-
ne distant) allatû ante paucos annos à Nau-
clero Anglo, cui nomè Thomas Candi, cum
è suâ navigatione, quâ totum orbem circui-
vit, rediisset. De hujus autem radice, caule,
folijs vel etiam floribus quidquam pronun-
ciare nequeo, quandoquidem nihil horum
mihi cõspectum: sed è seminibus & umbel-
larum particulis, quas Londino accipiebam, paulo post Candi reditum, ab optimis & honestis